

***ZINTEGROWANY WIELOLETNI
PLAN KONTROLI DLA POLSKI
NA LATA 2020-2024***

PLAN AKCEPTUJĄ:

Lp.	Nazwisko i imię	Funkcja	Podpis
1	Pan Bogdan Konopka	Główny Lekarz Weterynarii	
2	Pan Jarosław Pinkas	Główny Inspektor Sanitarny	
3	Pan Andrzej Chodkowski	Główny Inspektor Ochrony Roślin i Nasiennictwa	
4	Pan Andrzej Romaniuk	Główny Inspektor Jakości Handlowej Artykułów Rolno- Spożywczych	
5	Pan Tomasz Chróstny	Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów	

WPROWADZENIE

Plan ma za zadanie skonsolidowanie i zintegrowanie na poziomie krajowym planów kontroli właściwych władz z poziomu centralnego, regionalnego i lokalnego wszystkich sektorów objętych prawem paszowym, żywnościowym, zdrowia i dobrostanu zwierząt oraz roślin.

PUNKT KONTAKTOWY

punkt kontaktowy: Główny Inspektorat Sanitarny	
adres:	ul. Targowa 65, 03-729 Warszawa
e-mail	<u>inspektorat@gis.gov.pl</u> <u>m.jakobczyk@gis.gov.pl</u>
telefon	+48(22)-536-13-48
faks	+48(22)-635-61-94

TREŚĆ PLANU

WPROWADZENIE2

PUNKT KONTAKTOWY3

1. OGÓLNE CELE STRATEGICZNE.....7

2. WYZNACZENIE ODPOWIEDZIALNYCH URZĘDÓW, KRAJOWYCH LABORATORIÓW REFERENCYJNYCH ORAZ INSTYTUCJI PRZEPROWADZAJĄCYCH KONTROLE.....9

2.1 WŁAŚCIWE INSTYTUCJE.....	9
2.2 ZATRUDNIENIE W ORGANACH ZWIĄZANYCH Z URZĘDOWĄ KONTROLĄ ŻYWNOŚCI W POLSCE.....	27
2.3 KRAJOWE LABORATORIA REFERENCYJNE	28
2.4 LABORATORIA URZĘDOWEJ KONTROLI ŻYWNOŚCI I PASZ.....	29
2.5 ZASOBY WSPOMAGAJĄCE DZIAŁANIA W ZAKRESIE KONTROLI URZĘDOWYCH	35

3. ORGANIZACJA I ZARZĄDZANIE KONTROLAMI URZĘDOWYMI PRZEZ WŁAŚCIWE INSTYTUCJE.....40

3.1 ŻYWNOŚĆ I BEZPIECZEŃSTWO ŻYWNOŚCI, JEJ INTEGRALNOŚĆ I JAKOŚĆ ZDROWOTNA NA KAŻDYM ETAPIE PRODUKCJI, PRZETWARZANIA I DYSTRYBUCJI ŻYWNOŚCI, W TYM PRZEPISY MAJĄCE NA CELU ZAPEWNIENIE UCZCIWYCH PRAKTYK HANDLOWYCH ORAZ OCHRONĘ INTERESÓW KONSUMENTÓW I ZAPEWNIENIE IM PRAWA DO INFORMACJI, A TAKŻE DOTYCZĄCE WYTWARZANIA I WYKORZYSTYWANIA MATERIAŁÓW I WYROBÓW PRZEZNACZONYCH DO KONTAKTU Z ŻYWNOŚCIĄ	40
<i>IW</i>	40
<i>PIS</i>	45
<i>PIORIN</i>	52
<i>IJHARS</i>	52
<i>IH</i>	55
3.2 ZAMIERZONE UWALNIANIE DO ŚRODOWISKA ORGANIZMÓW GENETYCZNIE ZMODYFIKOWANYCH (GMO) DO CELÓW PRODUKCJI ŻYWNOŚCI I PASZY	57
<i>PIS</i>	57
<i>PIORIN</i>	59
3.3 PASZE I BEZPIECZEŃSTWO PASZ NA KAŻDYM ETAPIE PRODUKCJI, PRZETWARZANIA I DYSTRYBUCJI PASZ ORAZ STOSOWANIA PASZ, W TYM PRZEPISY MAJĄCE NA CELU ZAPEWNIENIE UCZCIWYCH PRAKTYK HANDLOWYCH ORAZ OCHRONĘ ZDROWIA I INTERESÓW KONSUMENTÓW ORAZ ZAPEWNIENIE IM PRAWA DO INFORMACJI	60
<i>IW</i>	60
<i>IH</i>	63
3.4 WYMOGI DOTYCZĄCE ZDROWIA ZWIERZĄT	63
<i>IW</i>	63
3.5 ZAPOBIEGANIE RYZYKU DLA ZDROWIA LUDZI I ZWIERZĄT STWARZANEMU PRZEZ PRODUKTY UBOCZNE POCHODZENIA ZWIERZĘCEGO I PRODUKTY POCHODNE ORAZ OGNACZANIE TAKIEGO RYZYKA	76
<i>IW</i>	76
3.6 WYMOGI DOTYCZĄCE DOBROSTANU ZWIERZĄT	77
<i>IW</i>	77

3.6.1 HANDEL I OBRÓT ZWIERZĘTAMI.....	79
3.6.2 WYMOGI WZAJEMNEJ ZGODNOŚCI.....	80
3.7 ŚRODKI OCHRONNE PRZECIWKO AGROFAGOM ROŚLIN	81
PIORIN.....	81
3.8 WYMOGI DOTYCZĄCE WPROWADZANIA DO OBROTU I STOSOWANIA ŚRODKÓW OCHRONY ROŚLIN ORAZ ZRÓWNOWAŻONEGO STOSOWANIA PESTYCYDÓW, Z WYJĄTKIEM SPRZĘTU DO APLIKACJI PESTYCYDÓW.....	85
PIORIN.....	85
3.9 PRODUKCJA EKOLOGICZNA I ETYKIETOWANIE PRODUKTÓW EKOLOGICZNYCH.....	89
IJHARS.....	89
IH.....	92
3.10 STOSOWANIE I OZNAKOWANIE CHRONIONYCH NAZW POCHODZENIA, CHRONIONYCH OZNACZEŃ GEOGRAFICZNYCH I GWARANTOWANYCH TRADYCYJNYCH SPECJALNOŚCI	93
IJHARS.....	93
IH.....	96
3.11 KONTROLA GRANICZNA.....	96
IW.....	96
3.11 OCENA FUNKCJONOWANIA GRANICZNYCH INSPEKTORATÓW WETERYNARII	99
PIS.....	99
PIORIN.....	101
IJHARS.....	102
3.12 SPRAWOZDAWCZOŚĆ DO KOMISJI EUROPEJSKIEJ	104
IW.....	104
PIS.....	104
PIORIN.....	105
IJHARS.....	105
3.13 SPRAWOZDAWCZOŚĆ WEWNĘTRZNA	107
IW.....	107
PIS.....	107
PIORIN.....	108
IJHARS.....	109
IH.....	110
3.14 SZKOLENIA	111
IW.....	111
PIS.....	113
PIORIN.....	115
IJHARS.....	115
IH.....	116

4. PLANY AWARYJNE NA WYPADEK SYTUACJI WYJĄTKOWYCH I WZAJEMNE WSPARCIE...117

4.1. ORGANIZACJA WSPÓŁPRACY I POMOC WZAJEMNA	120
PIORIN.....	125
IJHARS.....	127
IH.....	129

5. USTALENIA DOTYCZĄCE AUDYTÓW WŁAŚCIWYCH ORGANÓW.....130

IW.....	130
PIS.....	131
IJHARS.....	132
IH.....	134

6. ŚRODKI W CELU STOSOWANIA SIĘ DO WYMOGÓW OPERACYJNYCH ROZPORZĄDZENIA (WE) NR 2017/625 ORAZ ZAPEWNIENIE SKUTECZNOŚCI DZIAŁANIA SŁUŻB135

<i>6.1 Braku konfliktu interesów wśród personelu.....</i>	<i>136</i>
<i>6.1.1. Brak konfliktu interesów w zakresie wyznaczania lekarzy weterynarii przez powiatowego lekarza weterynarii do wykonywania niektórych ustawowych zadań Inspekcji Weterynaryjnej.....</i>	<i>137</i>
<i>6.2 Przejrzystość i poufność</i>	<i>137</i>
<i>6.3. Kontrole podległych jednostek w celu sprawdzenia skuteczności działania w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa żywności</i>	<i>138</i>
<i>IW.....</i>	<i>138</i>
<i>PIS.....</i>	<i>141</i>
<i>PIORIN.....</i>	<i>142</i>

7. PRZEGLĄD I DOSTOSOWANIE PLANU144

1. OGÓLNE CELE STRATEGICZNE

I. Wzmocnienie skuteczności służb urzędowej kontroli żywności

Cele szczegółowe:

- 1. Doskonalenie systemu kontroli urzędowych w oparciu o ocenę ryzyka*
- 2. Doskonalenie systemów audytów wewnętrznych*
- 3. Doskonalenie systemu kontroli urzędowych w oparciu o ocenę ryzyka oraz dostosowanie wewnętrznego prawa weterynaryjnego do przepisów rozporządzenia (UE) nr 2017/625.*
- 4. Ustawiczne szkolenie Inspektorów w zakresie wykonywanych zadań w szczególności poprzez studia przypadków oraz szkolenia praktyczne w terenie*

II. Restrukturyzacja bazy laboratoryjnej organów urzędowej kontroli żywności

Cele szczegółowe:

- 1. Regionalizacja kierunków badań laboratoriów IW w zakresie badań żywności, chorób zakaźnych zwierząt oraz pasz.*
- 2. Doskonalenie możliwości analitycznych laboratoriów PIS, GIJHARS i IH.*

III. Ograniczenie występowania wybranych chorób zakaźnych zwierząt na terenie Polski

Cele szczegółowe:

- 1. ograniczenie występowania wścieklizny zwierząt na terytorium Polski;*
- 2. ograniczenia występowania określonych serotypów pałeczek Salmonella w wybranych populacjach drobiu w Polsce (stada hodowlane kur, kur niosek, brojlerów oraz indyków);*
- 3. ograniczenie występowania BSE na terytorium Polski;*

4. *utrzymanie statusu kraju oficjalnie wolnego od gruźlicy i brucelozы bydła;*
5. *uzyskanie statusu kraju oficjalnie wolnego od enzootycznej białaczki bydła.*

IV. Niedopuszczenie do wprowadzenia na teren UE pochodzących z państw trzecich zwierząt i produktów niespełniających wymagań weterynaryjnych w ramach systemu kontroli granicznej UE

V. Zapewnienie właściwego bezpieczeństwa fitosanitarnego upraw w kraju oraz roślin, produktów roślinnych i przedmiotów będących w obrocie.

Cele szczegółowe:

1. *Zapobieganie dalszemu rozprzestrzenianiu się i ograniczenie poziomu występowania organizmów kwarantannowych i regulowanych dla UE, zidentyfikowanych jako występujące na terenie kraju;*
2. *Wczesne wykrywanie, podejmowanie szybkich działań zwalczających i zapobiegających ewentualnemu rozprzestrzenieniu się nowych organizmów kwarantannowych i regulowanych dla UE, dotychczas nieznanymi z występowania w kraju.*

VI. Wzmocnienie działań kontrolnych ukierunkowanych na zwalczanie oszustw żywnościowych zagrażających ekonomicznym interesom konsumentów poprzez ujawnianie zafałszowań żywności i zwalczanie oszukańczych praktyk rynkowych

VII. Wzmocnienie działań kontrolnych ukierunkowanych na ograniczenie wprowadzania na rynek nielegalnych środków ochrony roślin.

2. WYZNACZENIE ODPOWIEDZIALNYCH URZĘDÓW, KRAJOWYCH LABORATORIÓW REFERENCYJNYCH ORAZ INSTYTUCJI PRZEPROWADZAJĄCYCH KONTROLE

2.1 WŁAŚCIWE INSTYTUCJE

Zgodnie z krajowymi ustawami kompetencyjnymi w Polsce organami urzędowej kontroli żywności w rozumieniu art. 4 rozporządzenia Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/625 z dnia 15 marca 2017 r. w sprawie kontroli urzędowych i innych czynności urzędowych przeprowadzanych w celu zapewnienia stosowania prawa żywnościowego i paszowego oraz zasad dotyczących zdrowia i dobrostanu zwierząt, zdrowia roślin i środków ochrony roślin są:

- **Inspekcja Weterynaryjna (IW),**
- **Państwowa Inspekcja Sanitarna (PIS),**
- **Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORIN),**
- **Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (IJHARS),**
- **Inspekcja Handlowa (IH).**

Zgodnie z ustawą z dnia 23 stycznia 2020 r. o zmianie ustawy o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2020 poz. 285) z dniem 1 lipca 2020 r. Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (IJHARS) będzie kontrolowała żywność w zakresie jakości handlowej zarówno na etapie produkcji i przetwarzania, jak i dystrybucji tym samym przejmie dotychczasowe kompetencje Inspekcji Handlowej w tym zakresie.

Schemat systemu bezpieczeństwa żywności w Polsce stanowi **załącznik 1.**

IW

Szeroki zakres kompetencji IW określony został w art. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1557 z późn. zm.) i obejmuje ochronę zdrowia zwierząt i bezpieczeństwo produktów pochodzenia zwierzęcego oraz weterynaryjną ochronę zdrowia publicznego, a w szczególności:

- 1) zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt, w tym chorób odzwierzęcych,
- 2) badania kontrolne zakażeń zwierząt,
- 3) monitorowanie chorób odzwierzęcych i odzwierzęcych czynników chorobotwórczych oraz związanej z nimi oporności na środki przeciw-drobnoustrojowe u zwierząt w produktach pochodzenia zwierzęcego i paszach, a także żywności zawierającej jednocześnie środki spożywcze pochodzenia niezwierzęcego i produkty pochodzenia zwierzęcego znajdujące się w rolniczym handlu detalicznym w rozumieniu art. 3 ust. 3 pkt 29b ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. z 2019 r. poz. 1252 z późn. zm.), zwanym dalej rolniczym handlem detalicznym,
- 4) badanie zwierząt rzeźnych, produktów pochodzenia zwierzęcego i żywności zawierającej jednocześnie środki spożywcze pochodzenia niezwierzęcego i produkty pochodzenia zwierzęcego znajdujące się w rolniczym handlu detalicznym,
- 5) przeprowadzanie:
 - a) weterynaryjnej kontroli granicznej,
 - b) kontroli weterynaryjnej w handlu i wywozie zwierząt oraz produktów w rozumieniu przepisów o kontroli weterynaryjnej w handlu,
 - c) kontroli administracyjnych i kontroli na miejscu przestrzegania wymogów, w zakresie określonym w przepisach o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego, jako organ kontroli, o którym mowa w art. 67 ust. 1 lit. a rozporządzenia Komisji (UE) nr 809/2014 z dnia 17 lipca 2014 r. ustanawiającego zasady stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1306/2013 w odniesieniu do zintegrowanego systemu zarządzania i kontroli, środków rozwoju obszarów wiejskich oraz zasady wzajemnej zgodności (Dz.Urz. UE L 227 z 31.07.2014 r. str. 69),
 - d) kontroli wyrobów do diagnostyki in vitro stosowanych w medycynie weterynaryjnej, w rozumieniu art. 2 pkt 40 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2018 r., poz. 1967 z późn. zm.), zwanych dalej "wyrobami do diagnostyki in vitro stosowanymi w medycynie weterynaryjnej", mającej na celu ustalenie, czy wprowadzone do obrotu lub używania wyroby znajdują się w wykazie

wyrobów do diagnostyki in vitro stosowanych w medycynie weterynaryjnej, o którym mowa w art. 76a ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2018 poz. 1967);

e) kontroli działalności hodowcy, dostawcy i użytkownika prowadzonej na podstawie ustawy z dnia 15 stycznia 2015 r. o ochronie zwierząt wykorzystywanych do celów naukowych lub edukacyjnych (Dz.U. z 2018 r. poz. 1207);

6) sprawowanie nadzoru nad:

a) bezpieczeństwem produktów pochodzenia zwierzęcego, w tym przy ich produkcji i wprowadzaniu na rynek, w szczególności nad wymaganiami weterynaryjnymi w sprzedaży bezpośredniej, rolniczym handlu detalicznym oraz działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej oraz żywności zawierającej jednocześnie środki spożywcze pochodzenia niezwierzęcego i produkty pochodzenia zwierzęcego znajdującej się w rolniczym handlu detalicznym,

b) wprowadzaniem na rynek zwierząt, produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego w rozumieniu art. 3 pkt 1 w związku z art. 2 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1069/2009 z dnia 21 października 2009 r. określającego przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego, nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi, i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1774/2002 (rozporządzenie o produktach ubocznych pochodzenia zwierzęcego) (Dz. Urz. UE L 300 z 14.11.2009, str. 1, z późn. zm.) i produktów pochodnych w rozumieniu art. 3 pkt 2 tego rozporządzenia,

c) wytwarzaniem, obrotem i stosowaniem pasz, dodatków stosowanych w żywieniu zwierząt, organizmów genetycznie zmodyfikowanych przeznaczonych do użytku paszowego i pasz genetycznie zmodyfikowanych oraz nad transgranicznym przemieszczaniem organizmów genetycznie zmodyfikowanych przeznaczonych do użytku paszowego,

d) zdrowiem zwierząt przeznaczonych do rozrodu oraz jakością zdrowotną materiału biologicznego i jaj wylęgowych drobiu,

e) obrotem i ilością stosowanych produktów leczniczych weterynaryjnych,

f) wytwarzaniem i stosowaniem pasz leczniczych,

g) przestrzeganiem przepisów o ochronie zwierząt,

h) przestrzeganiem zasad identyfikacji i rejestracji zwierząt oraz przemieszczaniem zwierząt,

i) przestrzeganiem wymagań weterynaryjnych w gospodarstwach utrzymujących zwierzęta gospodarskie.

7) prowadzenie monitorowania substancji niedozwolonych, pozostałości chemicznych, biologicznych, produktów leczniczych i skażeń promieniotwórczych u zwierząt, w ich

wydzielinach i wydalinach, w tkankach lub narządach zwierząt, w produktach pochodzenia zwierzęcego, w żywności zawierającej jednocześnie środki spożywcze pochodzenia niezwierzęcego i produkty pochodzenia zwierzęcego znajdującym się w rolniczym handlu detalicznym, w wodzie przeznaczonej do pojenia zwierząt oraz paszach,

8) prowadzenie wymiany informacji w ramach weterynaryjnych systemów wymiany informacji, o których mowa w przepisach Unii Europejskiej,

9) przyjmowanie informacji o niebezpiecznych produktach żywnościowych oraz paszach od organów Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, w zakresie kompetencji tych inspekcji, oraz od organów Inspekcji Handlowej o niebezpiecznych produktach żywnościowych pochodzenia zwierzęcego i niebezpiecznej żywności zawierającej jednocześnie środki spożywcze pochodzenia niezwierzęcego i produkty pochodzenia zwierzęcego znajdującym się w rolniczym handlu detalicznym, a także ocena ryzyka i stopnia zagrożenia spowodowanego niebezpiecznym produktem żywnościowym lub paszą, a następnie przekazywanie tych informacji do kierującego siecią systemu RASFF, o którym mowa w art. 85 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. z 2019 r., poz. 1252, z późn. zm.).

Organem pierwszej instancji właściwym, w sprawach związanych z wykonywaniem zadań i kompetencji IW, jest powiatowy lekarz weterynarii, chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej. W zakresie właściwości instancyjnej organów IW, przez którą rozumiemy m.in. właściwość organu do weryfikacji decyzji wydanej przez organ administracyjny niższej instancji, organem wyższego stopnia w stosunku do powiatowego lekarza weterynarii jest wojewódzki lekarz weterynarii, w stosunku zaś do wojewódzkiego lekarza weterynarii i granicznego lekarza weterynarii – Główny Lekarz Weterynarii.

Dodatkowo ustawa przewiduje, w przypadkach uzasadnionych szczególną wagą lub zawilnością sprawy, możliwość podejmowania przez organ wyższej instancji wszelkich czynności należących do zakresu działania organu niższego stopnia. W takim przypadku organ wyższego stopnia staje się organem pierwszej instancji.

Schemat organizacyjny IW przedstawia **załącznik 2.1**.

Na czele Inspekcji Weterynaryjnej stoi Główny Lekarz Weterynarii. Stosownie do art. 6 ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej ma on status centralnego organu administracji rządowej podległego ministrowi właściwemu do spraw rolnictwa. Głównego Lekarza Weterynarii powołuje i odwołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Główny Lekarz Weterynarii, w szczególności:

- 1) ustala ogólne kierunki działania Inspekcji i wydaje instrukcje określające sposób jej postępowania, w tym instrukcje dotyczące stosowania przez organy Inspekcji przepisów Unii Europejskiej;
- 2) koordynuje i kontroluje wykonywanie zadań przez wojewódzkich, powiatowych i granicznych lekarzy weterynarii;
- 3) może wydawać wojewódzkim, powiatowym i granicznym lekarzom weterynarii polecenia dotyczące podjęcia określonych czynności oraz żądać od nich informacji z zakresu ich działania;
- 4) współpracuje z Międzynarodowym Urzędem do Spraw Epizootii oraz innymi organizacjami międzynarodowymi;
- 5) dokonuje analiz i ocen sytuacji epizootycznej, bezpieczeństwa produktów pochodzenia zwierzęcego i wymagań weterynaryjnych przy ich produkcji;
- 6) opracowuje krajowe programy dotyczące realizacji zadań, z zakresu zwalczania chorób zakaźnych zwierząt i chorób odzwierzęcych podlegających obowiązkowi zwalczania, badań kontrolnych zakażeń zwierząt, monitorowania chorób odzwierzęcych i odzwierzęcych czynników chorobotwórczych podlegających obowiązkowi monitorowania oraz związanej z nimi oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe u zwierząt, w produktach pochodzenia zwierzęcego, żywności zawierającej jednocześnie środki spożywcze pochodzenia niezwierzęcego i produkty pochodzenia zwierzęcego znajdujące się w rolniczym handlu detalicznym i paszach, monitorowania substancji niedozwolonych, pozostałości chemicznych, biologicznych, produktów leczniczych i skażeń promieniotwórczych u zwierząt, w ich wydzielinach i wydalinach, w tkankach lub narządach zwierząt, w produktach pochodzenia zwierzęcego, w wodzie przeznaczonej do pojenia zwierząt oraz paszach;
- 7) organizuje szkolenia dla urzędowych lekarzy weterynarii;
- 8) utrzymuje rezerwę szczepionek, biopreparatów i produktów biobójczych oraz innych środków niezbędnych do diagnozowania i zwalczania chorób zakaźnych zwierząt, w tym chorób odzwierzęcych, oraz monitorowania chorób odzwierzęcych i odzwierzęcych czynników chorobotwórczych, a także związanej z nimi oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe u zwierząt, w produktach pochodzenia zwierzęcego i paszach;
- 9) zarządza weterynaryjnym systemem wymiany informacji;
- 10) współpracuje z organami centralnymi państw członkowskich Unii Europejskiej odpowiedzialnymi za przestrzeganie stosowania prawodawstwa weterynaryjnego oraz Komisją Europejską w zakresie realizacji zadań Inspekcji;

11) tworzy podpunkt krajowego punktu kontaktowego (PKPK) sieci systemu RASFF realizującego zadania, polegające na przyjmowaniu informacji o niebezpiecznych produktach żywnościowych oraz o paszach od organów Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych – w zakresie kompetencji tych inspekcji, a od organów Inspekcji Handlowej – o niebezpiecznych produktach żywnościowych pochodzenia zwierzęcego i niebezpiecznej żywności zawierającej jednocześnie środki spożywcze pochodzenia niezwierzęcego i produkty pochodzenia zwierzęcego znajdujące się w rolniczym handlu detalicznym, a także ocena ryzyka i stopnia zagrożenia spowodowanego niebezpiecznym produktem żywnościowym lub paszą i kieruje pracami tego podpunktu;

12) jest odpowiedzialny za zbieranie informacji dotyczących wszystkich stwierdzonych przypadków niebezpiecznej żywności pochodzenia roślinnego i zwierzęcego oraz żywności zawierającej jednocześnie środki spożywcze pochodzenia niezwierzęcego i produkty pochodzenia zwierzęcego znajdujące się w rolniczym handlu detalicznym i pasz – w zakresie objętym kompetencjami Inspekcji Weterynaryjnej, Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych oraz Inspekcji Handlowej – i za przekazywanie tych informacji do krajowego punktu kontaktowego sieci RASFF.

Ciałami doradczymi i opiniodawczymi Głównego Lekarza Weterynarii, w sprawach objętych zakresem działania IW, są: Rada Sanitarno-Epizootiologiczna oraz Rada do spraw Laboratoriów. Są to zespoły ekspertów powołane w celu świadczenia doradztwa i pomocy organowi administracji publicznej, jakim jest Główny Lekarz Weterynarii.

Wojewódzki lekarz weterynarii (jest ich 16 w kraju), jest organem wojewódzkiej administracji zespolonej. Wykonuje on zadania i kompetencje określone w przepisach prawa weterynaryjnego w imieniu własnym, ale pod zwierzchnictwem wojewody. Podporządkowanie wojewódzkiego lekarza weterynarii wojewodzie, wynika z art. 3 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 29 stycznia 2009 roku o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. Nr 31, poz. 206, z późn. zm.). Jednocześnie stosownie do art. 8 ust. 1 ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej, wojewódzki lekarz weterynarii podlega bezpośrednio Głównemu Lekarzowi Weterynarii w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa sanitarno-epizootycznego na obszarze swojej właściwości (tj. w zakresie realizacji zadań merytorycznych).

Na szczeblu powiatu właściwym organem do wykonywania zadań IW jest powiatowy lekarz weterynarii (305 w całym kraju), jako organ administracji niezespolonej, podległy wojewódzkiemu lekarzowi weterynarii.

Własne kompetencje w zakresie weterynarii posiada także graniczny lekarz weterynarii (8 na terenie całego kraju), jako organ administracji niezespolonej, podległym bezpośrednio centralnemu organowi administracji rządowej, jakim jest Główny Lekarz Weterynarii. Graniczny lekarz weterynarii wykonuje zadania z zakresu kontroli weterynaryjnej na zewnętrznych granicach Unii Europejskiej.

Terenowe organy IW wykonują swoje zadania odpowiednio przy pomocy wojewódzkiego, powiatowego i granicznego inspektoratu weterynarii. Szczegółową organizację terenowych urzędów Inspekcji Weterynaryjnej określa zarządzenie Nr 1 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie organizacji wojewódzkich, powiatowych i granicznych inspektoratów weterynarii (Dz. Urz. MRiRW Nr 3, poz. 3).

PIS

PIS działa w oparciu o ustawę z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2011 Nr. 212, poz. 1263, z późn. zm.).

Państwowa Inspekcja Sanitarna została powołana do realizacji zadań z zakresu zdrowia publicznego, w szczególności poprzez sprawowanie nadzoru nad warunkami zdrowotnymi żywności, żywienia i przedmiotów użytku, w tym warunkami produkcji, transportu, przechowywania i sprzedaży żywności oraz warunków żywienia zbiorowego). Ponadto PIS sprawuje nadzór nad stanem sanitarnym zakładów opieki zdrowotnej oraz przestrzeganiem zasad profilaktyki zakażeń szpitalnych.

Państwowa Inspekcja Sanitarna jest powołana do realizacji zadań z zakresu zdrowia publicznego, w szczególności poprzez sprawowanie nadzoru nad warunkami:

- 1) higieny środowiska,
- 2) higieny pracy w zakładach pracy,
- 3) higieny radiacyjnej,
- 4) higieny procesów nauczania i wychowania,
- 5) higieny wypoczynku i rekreacji,
- 6) zdrowotnymi żywności, żywienia i produktów kosmetycznych,
- 7) higieniczno-sanitarnymi, jakie powinien spełniać personel medyczny, sprzęt oraz pomieszczenia, w których są udzielane świadczenia zdrowotne
– w celu ochrony zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych, zapobiegania powstawaniu chorób, w tym chorób zakaźnych

i zawodowych.

Wykonywanie powyższych zadań PIS polega na sprawowaniu zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego oraz prowadzeniu działalności zapobiegawczej i przeciwepidemicznej w zakresie chorób zakaźnych i innych chorób powodowanych warunkami środowiska, a także na prowadzeniu działalności oświatowo-zdrowotnej.

Organizacja Państwowej Inspekcji Sanitarnej

Państwowa Inspekcja Sanitarna podlega ministrowi właściwemu do spraw zdrowia. Państwową Inspekcją Sanitarną kieruje Główny Inspektor Sanitarny jako centralny organ administracji rządowej, który ustala ogólne kierunki działania organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz koordynuje i nadzoruje działalność tych organów. Organem doradczym i opiniodawczym Głównego Inspektora Sanitarnego w sprawach objętych zakresem działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest Rada Sanitarno-Epidemiologiczna, powoływana na okres trzech lat.

Zadania Państwowej Inspekcji Sanitarnej wykonują następujące organy:

- 1) Główny Inspektor Sanitarny;
- 2) Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny, jako organ rządowej administracji zespolonej w województwie;
- 3) Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny, jako organ rządowej administracji zespolonej w powiecie;
- 4) Państwowy Graniczny Inspektor Sanitarny dla obszarów przejść granicznych drogowych, kolejowych, lotniczych, rzecznych i morskich, portów lotniczych i morskich oraz jednostek pływających na obszarze wód terytorialnych.

Państwowy Wojewódzki, Państwowy Powiatowy i Państwowy Graniczny Inspektor Sanitarny kierują działalnością odpowiednio wojewódzkiej, powiatowej i granicznej stacji sanitarno-epidemiologicznej. Uprawnienia podmiotu tworzącego w rozumieniu przepisów o działalności leczniczej w stosunku do wojewódzkiej i powiatowej stacji sanitarno-epidemiologicznej posiada wojewoda lub odpowiednio starosta. Uprawnienia podmiotu tworzącego w rozumieniu przepisów o działalności leczniczej w stosunku do granicznej stacji sanitarno-epidemiologicznej posiada Główny Inspektor Sanitarny.

Główny Inspektor Sanitarny może w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa sanitarnego wydawać organom Państwowej Inspekcji Sanitarnej polecenia dotyczące podjęcia określonych czynności zapobiegawczych lub kontrolnych oraz żądać od nich informacji w tym

zakresie. O wydaniu takiego polecenia Główny Inspektor Sanitarny zawiadamia właściwego wojewodę lub starostę.

Państwowy inspektor sanitarny lub Główny Inspektor Sanitarny w związku z wykonywaną kontrolą ma prawo:

1) wstępu na terenie miast i wsi do:

- a) zakładów pracy oraz wszystkich pomieszczeń i urządzeń wchodzących w ich skład,
 - b) obiektów użyteczności publicznej, obiektów handlowych, ogrodów działkowych i nieruchomości oraz wszystkich pomieszczeń wchodzących w ich skład,
 - c) środków transportu i obiektów z nimi związanych, w tym również na statki morskie, żeglugi śródlądowej i powietrzne,
 - d) obiektów będących w trakcie budowy;
- 2) żądania pisemnych lub ustnych informacji oraz wzywania i przesłuchiwania osób;
- 3) żądania okazania dokumentów i udostępniania wszelkich danych;
- 4) pobierania próbek do badań laboratoryjnych.

W razie stwierdzenia naruszenia wymagań higienicznych i zdrowotnych, państwowy inspektor sanitarny nakazuje, w drodze decyzji, usunięcie w ustalonym terminie stwierdzonych uchybień.

Jeżeli naruszenie wymagań spowodowało bezpośrednie zagrożenie życia lub zdrowia ludzi, państwowy inspektor sanitarny nakazuje unieruchomienie zakładu pracy lub jego części (stanowiska pracy, maszyny lub innego urządzenia), zamknięcie obiektu użyteczności publicznej, wyłączenie z eksploatacji środka transportu, wycofanie z obrotu środka spożywczego, przedmiotu użytku, materiału i wyrobu przeznaczonego do kontaktu z żywnością lub innego wyrobu mogącego mieć wpływ na zdrowie ludzi albo podjęcie lub zaprzestanie innych działań; decyzje w tych sprawach podlegają natychmiastowemu wykonaniu.

Schemat organizacyjny Państwowej Inspekcji Sanitarnej przedstawia **załącznik 2.2.**

PIORIN

PIORiN realizuje zadania związane z nadzorem nad zdrowiem roślin, zapobieganiem zagrożeniom związanym z obrotem i stosowaniem środków ochrony roślin oraz nadzorem nad wytwarzaniem, oceną i obrotem materiałem siewnym, określone w *ustawie z dnia 18 grudnia 2003 r. o ochronie roślin* (Dz. U. z 2019 r., poz. 972), *ustawie z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony roślin* (Dz. U. z 2019 r., poz. 1900), *ustawie z dnia 9 listopada 2012 r. o nasiennictwie* (Dz. U. z 2019 r. poz. 568) oraz *ustawie z dnia 25 czerwca 2009 r. o rolnictwie ekologicznym* (Dz. U. Nr 116, poz. 975) i przepisach innych ustaw.

Zadania określone dla PIORiN wykonują:

- na poziomie centralnym – Główny Inspektor Ochrony Roślin i Nasiennictwa – jako centralny organ administracji rządowej; Główny Inspektor realizuje zadania przy pomocy Głównego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa;
- na poziomie regionalnym – wojewodowie za pośrednictwem wojewódzkich inspektorów jako kierowników wojewódzkich inspektoratów ochrony roślin i nasiennictwa na obszarze województwa, w strukturze których znajdują się delegatury i oddziały, w tym oddziały graniczne.

Za kontrolę, koordynację prac i współpracę między jednostkami organizacyjnymi PIORiN oraz współpracę z innymi jednostkami, w zakresie realizowanych przez Inspekcję zadań na terenie całego kraju odpowiada Główny Inspektor Ochrony Roślin i Nasiennictwa.

Obecnie na terenie kraju funkcjonuje 16 wojewódzkich inspektoratów, 10 delegatur, 244 oddziały oraz 14 oddziałów granicznych.

Schemat organizacyjny PIORIN przedstawia **załącznik 2.3**.

Inspektorzy w jednostkach terenowych Inspekcji realizują wszystkie zadania wyszczególnione w przepisach ustawy o ochronie roślin (art. 79-81) w zakresie zagadnień: fitosanitarnych, nadzoru nad obrotem i stosowaniem środków ochrony roślin i nasiennych. Między pracownikami istnieje podział realizowanych zadań, określony pisemnym zakresem obowiązków, który posiada każdy pracownik Inspekcji. Natomiast kontrola importowanych roślin, produktów roślinnych lub przedmiotów wykonywana jest przez pracowników oddziałów granicznych. Kontrola importu środków ochrony roślin prowadzona jest przez Krajową Administrację Skarbową.

W kompetencjach PIORiN leżą zadania związane z nadzorem nad zdrowiem roślin w rozumieniu przepisów rozporządzenia nr 2016/2031 z dnia 26 października 2016 r. w sprawie środków ochronnych przeciwko agrofagom roślin oraz rozporządzenia nr 2017/625 z dnia 15

marca 2017 r. w sprawie kontroli urzędowych i innych czynności urzędowych przeprowadzanych w celu zapewnienia stosowania prawa żywnościowego i paszowego oraz zasad dotyczących zdrowia i dobrostanu zwierząt, zdrowia roślin i środków ochrony roślin.

Zgodnie z zapisami ustawy o ochronie roślin do zakresu działania Inspekcji, w ramach nadzoru nad zdrowiem roślin, należą w szczególności następujące urzędowe działania:

- 1) kontrola fitosanitarna roślin, produktów roślinnych lub przedmiotów, podłoży i gleby oraz środków transportu, w miejscach wwozu i na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) ocena stanu zagrożenia roślin przez organizmy szkodliwe oraz prowadzenie ewidencji tych organizmów;
- 3) wydawanie decyzji w sprawie zwalczania organizmów szkodliwych;
- 4) ustalanie i doskonalenie metod oraz terminów zwalczania organizmów szkodliwych, a także zapobieganie ich rozprzestrzenianiu się;
- 5) wydawanie świadectw fitosanitarnych, paszportów roślin i zaświadczeń oraz nadzór nad podmiotami upoważnionymi do wydawania paszportów roślin, w tym w zakresie prawidłowości ich wydawania;
- 6) kontrola zabiegów oczyszczania, odkażania i przerobu roślin, produktów roślinnych lub przedmiotów;
- 7) zawiadamianie organizacji ochrony roślin państwa, z którego pochodzą rośliny, produkty roślinne lub przedmioty, o ich zatrzymaniu lub zniszczeniu;
- 8) nadzór nad wprowadzaniem, rozprzestrzenianiem oraz nad pracami z wykorzystaniem organizmów kwarantannowych, roślin, produktów roślinnych lub przedmiotów porażonych przez organizmy kwarantannowe lub niespełniających wymagań specjalnych oraz roślin, produktów roślinnych lub przedmiotów, których wprowadzanie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub przemieszczanie jest zakazane;
- 9) prowadzenie rejestru przedsiębiorców;
- 10) prowadzenie rejestru eksporterów oraz kontrola podmiotów wpisanych do tego rejestru;
- 11) badania laboratoryjne roślin, produktów roślinnych lub przedmiotów;
- 12) wydawanie decyzji w sprawie postępowania z roślinami, produktami roślinnymi lub przedmiotami podlegającymi granicznej kontroli fitosanitarnej.

W zakresie nadzoru nad wprowadzaniem do obrotu i stosowania środków ochrony roślin PIORiN wykonuje zadania w oparciu o ustawę z dnia 18 grudnia 2003 r. o ochronie roślin (Dz. U. z 2019 r. poz. 972), ustawie z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony roślin (Dz. U. z 2019 r. poz. 1900), rozporządzenie 1107/2009 z dnia 21 października 2009 r. dotyczące wprowadzania do obrotu środków ochrony roślin oraz rozporządzenie nr 2017/625 z

dnia 15 marca 2017 r. w sprawie kontroli urzędowych i innych czynności urzędowych przeprowadzanych w celu zapewnienia stosowania prawa żywnościowego i paszowego oraz zasad dotyczących zdrowia i dobrostanu zwierząt, zdrowia roślin i środków ochrony roślin. Nadzór nad wprowadzaniem do obrotu i stosowaniem środków ochrony roślin realizowany jest przez:

- 1) kontrolę podmiotów prowadzących produkcję środków ochrony roślin;
- 2) upoważnianie podmiotów do prowadzenia badań skuteczności działania środków ochrony roślin oraz kontrolę w zakresie spełniania wymagań dobrej praktyki doświadczalnej;
- 3) prowadzenie rejestru działalności regulowanej w zakresie wprowadzania do obrotu lub konfekcjonowania środków ochrony roślin, w tym kontrolę podmiotów w tym zakresie;
- 4) kontrolę składowania i przemieszczania środków ochrony roślin;
- 5) kontrolę opakowań środków ochrony roślin znajdujących się w obrocie;
- 6) kontrolę składu lub właściwości fizycznych lub chemicznych środków ochrony roślin znajdujących się w obrocie;
- 7) kontrolę wprowadzania do obrotu środków ochrony roślin;
- 8) kontrolę reklamy środków ochrony roślin w zakresie określonym w rozporządzeniu nr 1107/2009;
- 9) kontrolę prawidłowości stosowania środków ochrony roślin;
- 10) upoważnianie jednostek organizacyjnych do wykonywania badań sprzętu do stosowania środków ochrony roślin oraz nadzór nad wykonywaniem tych badań;
- 11) upoważnianie podmiotów do prowadzenia działalności w zakresie certyfikacji w integrowanej produkcji roślin oraz kontrolę działalności tych podmiotów;
- 12) upoważnianie jednostek organizacyjnych do prowadzenia szkoleń i nadzór nad przeprowadzaniem tych szkoleń;
- 13) monitorowanie zużycia środków ochrony roślin.

Zgodnie z art. 78 *ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o ochronie roślin* (Dz. U. z 2019 r., poz. 972) PIORiN realizuje zadania związane z nadzorem w zakresie wytwarzania, oceny, obrotu i stosowania materiału siewnego oraz kontrolą upraw genetycznie zmodyfikowanych. Do zakresu działania Inspekcji w ramach nadzoru nad wytwarzaniem, oceną, obrotem i stosowaniem materiału siewnego, o którym mowa w przepisach o nasiennictwie, należą w szczególności następujące urzędowe działania:

- 1) ocena polowa, laboratoryjna i cech zewnętrznych materiału siewnego;
- 2) kontrola tożsamości materiału siewnego;

- 3) kontrola przestrzegania zasad i obowiązujących wymagań w zakresie wytwarzania, oceny, przechowywania, obrotu i stosowania materiału siewnego, w tym modyfikowanego genetycznie;
- 4) wydawanie akredytacji w zakresie pobierania próbek i oceny materiału siewnego oraz kontrola warunków ich przestrzegania;
- 5) wydawanie urzędowych etykiet i plomb oraz nadzór nad jednostkami upoważnionymi do wypełniania etykiet;
- 6) kontrola materiału siewnego wwożonego z państw trzecich oraz ustalanie stopni kwalifikacji tego materiału;
- 7) dokonywanie oceny materiału siewnego w przypadku odwołań od oceny wykonanej przez akredytowane podmioty.

IJHARS

Inspekcja JHARS podlega ministrowi właściwemu do spraw rynków rolnych. Zadania IJHARS zostały określone w ustawie z dnia 21 grudnia 2000 r. *o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych* (Dz.U. z 2019, poz. 2178 z późn. zm.). Zgodnie z w/w ustawą do zadań Inspekcji należą:

1. Nadzór nad jakością handlową artykułów rolno-spożywczych, a w szczególności:
 - kontrola jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych w produkcji i obrocie, w tym wywożonych za granicę,
 - kontrola jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych przywożonych spoza państw członkowskich Unii Europejskiej oraz spoza państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, w tym kontrola graniczna tych artykułów,
 - dokonywanie oceny i wydawanie świadectw w zakresie jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych,
 - powiadamianie podpunktu krajowego punktu kontaktowego w ramach sieci systemu wczesnego ostrzegania o niebezpiecznej żywności i paszach (systemu RASFF) o podjętych decyzjach dotyczących niebezpiecznych artykułów rolno-spożywczych,
 - kontrola artykułów rolno-spożywczych oznakowanych chronionymi nazwami pochodzenia, chronionymi oznaczeniami geograficznymi albo nazwami gwarantowanych tradycyjnych specjalności, zarejestrowanymi na podstawie przepisów o rejestracji i ochronie nazw i oznaczeń produktów rolnych i środków spożywczych

- oraz o produktach tradycyjnych, lub nazwami odwołującymi się do zarejestrowanych chronionych nazwy pochodzenia, chronionych oznaczeń geograficznych albo gwarantowanych tradycyjnych specjalności oraz współpraca z jednostkami sprawującymi taką kontrolę w innych państwach,
- kontrola wyrobów winiarskich oznakowanych chronionymi nazwami pochodzenia lub chronionymi oznaczeniami geograficznymi, zarejestrowanymi na podstawie przepisów o wyrobie i rozlewie wyrobów winiarskich, obrocie tymi wyrobami i organizacji rynku wina, lub nazwami odwołującymi się do zarejestrowanych chronionych nazw pochodzenia, lub chronionych oznaczeń geograficznych oraz współpraca z jednostkami sprawującymi taką kontrolę w innych państwach,
 - kontrola napojów spirytusowych oznakowanych chronionymi oznaczeniami geograficznymi, zarejestrowanymi na podstawie przepisów o wyrobie napojów spirytusowych oraz o rejestracji i ochronie oznaczeń geograficznych napojów spirytusowych, lub nazwami odwołującymi się do zarejestrowanych chronionych oznaczeń geograficznych, oraz współpraca z jednostkami sprawującymi taką kontrolę w innych państwach,
 - kontrola artykułów rolno-spożywczych oznaczonych określeniem jakościowym stosowanym fakultatywnie „produkt górski”, o którym mowa w art. 31 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1151/2012 z dnia 21 listopada 2012 r. w sprawie systemów jakości produktów rolnych i środków spożywczych (Dz.U. UE L 343 z 14.12.2012),
 - kontrola żywności w rolniczym handlu detalicznym w rozumieniu art. 3 ust. 3 pkt 29b ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o *bezpieczeństwie żywności i żywienia* (Dz.U. z 2019 r. poz. 1252).
2. Kontrola warunków składowania i transportu artykułów rolno-spożywczych,
 3. Nadzór w zakresie jakości handlowej określonej przepisami Unii Europejskiej odnoszącymi się do: mięsa drobiowego, jaj, tusz wieprzowych, tusz wołowych, tusz innych zwierząt, mięsa pochodzącego z bydła w wieku do 12 miesięcy,
 4. Wydawanie świadectw potwierdzających pochodzenie mięsa wołowego z dorosłych osobników męskich, uprawniających do otrzymania refundacji wywozowych, o których mowa w przepisach UE dotyczących warunków udzielania specjalnych refundacji wywozowych do niektórych rodzajów wołowiny bez kości oraz w przepisach UE

dotyczących przyznawania specjalnych refundacji eksportowych w sektorze wołowiny i cielęciny,

5. Kontrole prawidłowości dokonanych transakcji finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji, realizowanych w ramach Wspólnej Polityki Rolnej, z wyłączeniem refundacji eksportowych.

Wojewódzki inspektor jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych właściwy ze względu na miejsce prowadzenia produkcji jaj jest organem właściwym w sprawie zwolnienia, o którym mowa w art. 11 ust. 1 rozporządzenia Komisji (WE) nr 589/2008 z dnia 23 czerwca 2008 r. *ustanawiającego szczegółowe zasady wykonywania rozporządzenia Rady (WE) nr 1234/2007 w sprawie norm handlowych w odniesieniu do jaj* (Dz. U. L 163 z 24.06.2008, s. 6 z późn. zm).

Dodatkowe kompetencje IJHARS zostały określone w innych szczegółowych przepisach dotyczących m.in.: organizacji rynku owoców i warzyw, rynku chmielu, rynku wina i napojów spirytusowych, rolniczych badań rynkowych oraz rynku nawozów i środków wspomagających uprawę roślin.

Od 2020 roku IJHARS będzie przeprowadzać kontrolę znakowania produktów wytworzonych bez wykorzystania organizmów genetycznie zmodyfikowanych jako wolnych od tych organizmów.

Zadania Inspekcji wykonują następujące organy:

- 1) Główny Inspektor Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych,
- 2) wojewoda przy pomocy wojewódzkiego inspektora jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych, jako kierownika wojewódzkiej inspekcji jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych, wchodzącej w skład zespolonej administracji wojewódzkiej.

Kontrola jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych oraz warunków składowania i transportu tych artykułów ma na celu sprawdzenie, czy:

- 1) artykuły rolno-spożywcze spełniają wymagania w zakresie jakości handlowej określone w przepisach o jakości handlowej oraz dodatkowe wymagania dotyczące tych artykułów, jeżeli ich spełnienie zostało zadeklarowane przez producenta,
- 2) artykuły rolno-spożywcze są składowane lub transportowane w sposób zapewniający zachowanie ich właściwej jakości handlowej,
- 3) ilość i jakość składowanego artykułu rolno-spożywczego są zgodne z ustalonymi warunkami składowania.

Kontrola obejmuje co najmniej jedną z następujących czynności:

- 1) sprawdzenie dokumentów umożliwiających identyfikację artykułu rolno- spożywczego, atestów jakościowych, wyników badań laboratoryjnych oraz innych dokumentów świadczących o jego jakości handlowej,
- 2) sprawdzenie opakowania, oznakowania, prezentacji artykułu rolno-spożywczego oraz warunków jego przechowywania i transportu,
- 3) oględziny artykułu rolno-spożywczego,
- 4) pobranie próbek i wykonanie badań laboratoryjnych,
- 5) ustalenie klasy jakości artykułu rolno-spożywczego,
- 6) sprawdzanie sposobu produkcji artykułu rolno-spożywczego lub prawidłowości przebiegu procesu technologicznego.

Schemat organizacyjny zawarty jest w **załączniku nr 2.4.**

IH

Inspekcja Handlowa (IH) jest wyspecjalizowanym organem kontroli powołanym do ochrony interesów i praw konsumentów oraz interesów gospodarczych państwa. Inspekcja Handlowa prowadzi kontrole zarówno w obszarze produktów żywnościowych jak i nieżywnościowych oraz usług.

Zadania Inspekcji Handlowej w ramach urzędowej kontroli żywności zostały określone w art. 3 ust. 1 pkt 1, 2, 6 oraz ust. 2 *ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o Inspekcji Handlowej (Dz.U. z 2019 r. poz. 1668 z późn. zm.)*, a także w art. 17 ust. 3 *ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych (Dz.U. z 2019 r. poz. 2178 z późn. zm.)*.

Na mocy tych przepisów Inspekcja Handlowa sprawuje kontrolę jakości handlowej środków spożywczych w handlu detalicznym, o którym mowa art. 3 ust. 7 rozporządzenia (WE) nr 178/2002, a także kontrolę legalności i rzetelności działania przedsiębiorców. Jakość handlowa nie obejmuje wymagań weterynaryjnych, sanitarnych i fitosanitarnych.

Prowadzone przez Inspekcję Handlową kontrole w obszarze żywności polegają w szczególności na sprawdzeniu, czy oferowane konsumentom środki spożywcze spełniają wymagania jakości handlowej, w tym oznakowania określone w rozporządzeniach Unii Europejskiej dotyczących między innymi sardynek konserwowych, konserwowanego tuńczyka i bonito, oliwy z oliwek, tłuszczów do smarowania, mleka i wyrobów mlecznych, drobiu, jaj, wyrobów winiarskich, wyrobów spirytusowych, oraz w dyrektywach zaimplementowanych do prawodawstwa krajowego dotyczących wyrobów kakaowych i czekoladowych, ekstraktów kawy i cykorii, miodu, przetworów owocowych (dżemów, konfitur, powideł, marmolad) soków

i nektarów, a także czy są zgodne z deklaracją producenta. Inspekcja Handlowa specjalizuje się w kontroli oznakowania szczególnie pod kątem sprawdzania prawdziwości informacji podawanych w oznakowaniu środków spożywczych oraz ujawniania zafałszowań produktów.

W ramach kompetencji określonych w ww. art. 3 ust. 1 pkt 1, 2, 6 ustawy o Inspekcji Handlowej mieści się również kontrola prawidłowości wprowadzania do obrotu, w tym oznakowania materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością z wyłączeniem spraw związanych z jakością zdrowotną tych produktów.

Znaczącą pozycję w działaniach Inspekcji Handlowej stanowi kontrola w handlu detalicznym produktów rolnictwa ekologicznego (stanowiąca co najmniej 5 proc. wszystkich kontroli wykonywanych przez Inspekcję Handlową w obszarze artykułów rolno-spożywczych), a także kontrola znajdujących się w obrocie detalicznym produktów objętych systemami jakości, tj. produktów posiadających chronione oznaczenia geograficzne (ChOG), chronioną nazwę pochodzenia (ChNP) oraz oznaczonych jako gwarantowana tradycyjna specjalność (GTS).

Dodatkowo kompetencje Inspekcji Handlowej zostały określone w innych szczegółowych przepisach dotyczących kontroli przestrzegania unijnych norm handlowych na etapie sprzedaży ostatecznemu konsumentowi (art. 15 a ustawy z dnia 19 grudnia 2003 r. *o organizacji rynków owoców i warzyw oraz rynku chmielu* (Dz. U. z 2019 r. poz. 935, tj.).

Ponadto do zadań Inspekcji Handlowej należy kontrola prawidłowości obrotu detalicznego pasz przeznaczonych dla zwierząt towarzyszących (z wyłączeniem obrotu tymi paszami prowadzonymi przez zakłady lecznicze dla zwierząt). Kontrola ta sprawowana jest na mocy art. 33 ustawy z dnia 22 lipca 2006 r. *o paszach* (t.j. Dz.U. z 2019 poz. 269 z późn. zm.).

Poza działaniami kontrolnymi Inspekcja Handlowa prowadzi także poradnictwo konsumenckie oraz przeprowadza mediacje w sporach pomiędzy konsumentami i przedsiębiorcami. Przy Inspekcji Handlowej zorganizowane są również Stałe Sądy Polubowne rozstrzygające spory między przedsiębiorcami i konsumentami.

Struktura organizacyjna Inspekcji Handlowej

Inspekcją Handlową kieruje Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów przy pomocy Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK). Zadania Inspekcji Handlowej oprócz Prezesa UOKiK wykonuje 16 wojewódzkich inspektorów IH podległych wojewodom. W skład wojewódzkich inspektoratów IH wchodzi 34 delegatury zlokalizowane w większych

miastach powiatowych. Wojewódzkiego inspektora IH powołuje i odwołuje wojewoda za zgodą Prezesa UOKiK.

Do zakresu działania Prezesa UOKiK należy w szczególności:

- organizowanie i koordynowanie kontroli o znaczeniu krajowym,
- sprawowanie kontroli realizacji przez wojewódzkich inspektorów Inspekcji Handlowej ustawowych zadań i kompetencji,
- wydawanie wytycznych i zaleceń zapewniających jednolitość postępowania Inspekcji Handlowej oraz nadzór nad ich realizacją,
- organizowanie szkolenia inspektorów,
- dokonywanie dla potrzeb organów administracji rządowej analiz i ocen funkcjonowania rynku oraz stanu ochrony interesów i praw konsumentów,
- prowadzenie laboratoriów kontrolno-analitycznych na potrzeby Inspekcji Handlowej.

Prezes UOKiK jest organem drugiego stopnia (odwoławczym) w postępowaniach administracyjnych wszczętych i prowadzonych przez wojewódzkich inspektorów Inspekcji Handlowej.

2.2 ZATRUDNIENIE W ORGANACH ZWIĄZANYCH Z URZĘDOWĄ KONTROLĄ ŻYWNOŚCI W POLSCE

LP.	ORGAN	LICZBA OSÓB ZATRUDNIONYCH M.IN. PRZY URZĘDOWEJ KONTROLI ŻYWNOŚCI (***)		
		ogółem	w nadzorze	w laboratorium
1.	PIS	3229	2450,68****	724,75****
2.	IW(**)	5710* osób, (w tym 2048 lekarzy weterynarii,	915 osób, w tym 700 lek wet., 21 techn. Wet. oraz 215 osoby z wykształceniem innym niż weterynaryjne	118 lek wet, 125 biologów i mikrobiologów, 273 z innym wyksz. wyższym
3.	PIORIN(***)	1761	1473	288
4.	IJHARS(**)	663	512	98
5.	IH	150	95	53,25

(*)- dane nt. zatrudnienia w IW dotyczą liczby osób zatrudnionych, nie etatów

(**)-liczba personelu z uwzględnieniem również pracowników sprawujących urzędową kontrolę żywności

(***) – wg stanu na 31.12.2018 r.

(****) –liczba osób w przeliczeniu na pełny etat

2.3 KRAJOWE LABORATORIA REFERENCYJNE

Lp.	Nazwa laboratorium referencyjnego	Adres	Strona internetowa
1.	Instytut Żywności i Żywienia	ul. Powsińska 61/63 02-903 Warszawa	www.izz.waw.pl
2.	Instytut Chemii i Techniki Jądrowej – Samodzielne Laboratorium Identyfikacji Napromieniania Żywności	ul. Dorodna 16 03-195 Warszawa	http://www.ichtj.waw.pl
3.	Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieny	ul. Chocimska 24 00-791 Warszawa	www.pzh.gov.pl
4.	Dział Laboratoryjny Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Bydgoszczy	ul. Kujawska 4 85-031 Bydgoszcz	
5.	Dział Laboratoryjny Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Warszawie – Pracownia Badania Pozostałości Pestycydów	ul. Żelazna 79 00-875 Warszawa	http://wsse.waw.pl/
6.	Regionalne Laboratorium Badań Żywności Genetycznie Modyfikowanej w Tarnobrzegu	ul. 1 Maja 5 39-400 Tarnobrzeg	www.pis.rzeszow.pl/gmo
7.	Centralne Laboratorium GIJHARS	ul. Reymonta 11/13, 60-791 Poznań	www.ijhars.gov.pl
8.	Laboratorium Specjalistyczne w Gdyni GIJHARS	Al. Marszałka Piłsudskiego 8/12 81-378 Gdynia	www.ijhars.gov.pl
9.	Laboratorium Specjalistyczne w Lublinie GIJHARS	ul. Nowy Świat 3 20-418 Lublin	www.ijhars.gov.pl
10.	Laboratorium Specjalistyczne w Kielcach GIJHARS	ul. Zagnańska 91 25-558 Kielce	www.ijhars.gov.pl
11.	Państwowy Instytut Weterynaryjny – Państwowy Instytut Badawczy w Puławach	Al. Partyzantów 57, 24-100 Puławy	www.piwet.pulawy.pl
12.	Instytut Ochrony Roślin, Laboratorium Zakładu Badania Pozostałości Środków Ochrony Roślin	ul. Władysława Węgorka 20 60-318 Poznań	www.ior.poznan.pl
13.	Instytut Zootechniki Krajowe Laboratorium Pasz	ul. Chmielna 2 20-079 Lublin	www.klp.izoo.krakow.pl
14.	Główny Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa Centralne Laboratorium Pracownia Diagnostyki Fitosanitarnej	ul. Żwirki i Wigury 73 87-100 Toruń	www.piorin.gov.pl

Wykaz aktów prawnych, na podstawie których powołane zostały krajowe laboratoria referencyjne:

1. *Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 grudnia 2002r. w sprawie połączenia Instytutu Zootechniki z Centralnym Laboratorium Przemysłu Paszowego (Dz. U. Nr 236, poz. 1995)*
2. *Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. z 2019 r. poz. 1252 z późn. zm.) (art.78)*
3. *Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1557, z późn. zm.)*
4. *Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 kwietnia 2012 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych (Dz. U. z 2014 poz. 256 z późn. zm.)*
5. *Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 12 kwietnia 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wykazu laboratoriów referencyjnych (Dz.U. 2019 poz. 799)*
6. *Rozporządzenie Rady nr 1906/90/EWG z dnia 26 czerwca 1999 r. w sprawie niektórych norm handlowych w odniesieniu do drobiu (Dz. Urz. WE, (L 173, z 6.07.1990 r., s. 1),*
7. *Rozporządzenie Komisji (WE) nr 543/2008 z dnia 16 czerwca 2008 r. wprowadzające szczegółowe przepisy wykonawcze do rozporządzenia Rady (WE) nr 1234/2007 w sprawie niektórych norm handlowych w odniesieniu do mięsa drobiowego.*
8. *Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 10 grudnia 2014 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych w zakresie jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych (Dz. U. z 2014 r. poz. 1796).*
9. *Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 10 grudnia 2014 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych w zakresie jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych.*

2.4 LABORATORIA URZĘDOWEJ KONTROLI ŻYWNÓŚCI I PASZ

IW

Zgodnie z art. 25 ust. 1 i 2 *ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1557, z późn. zm.)* badania laboratoryjne dla celów urzędowej kontroli prowadzone są przez:

1. zakłady higieny weterynaryjnej, w tym pracownie badania mięsa na obecność włośni;
2. laboratoria państwowych instytutów badawczych;
3. laboratoria weterynaryjne wchodzące w skład innych niż wymienione w pkt.1 jednostek organizacyjnych Inspekcji;
4. inne laboratoria zatwierdzone przez Głównego Lekarza Weterynarii na podstawie art. 24 ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej.

Ponadto Główny Lekarz Weterynarii prowadzi rejestr laboratoriów, w których przeprowadzane są badania laboratoryjne dokonywane w celu zapewnienia ochrony zdrowia zwierząt, bezpieczeństwa produktów pochodzenia zwierzęcego, produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego lub produktów pochodnych lub pasz przez podmioty prowadzące

działalność określoną w przepisach o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, o produktach pochodzenia zwierzęcego lub o paszach, a których wyniki wykorzystywane są dla celów kontroli urzędowej. Aby móc wykonywać badania urzędowe laboratoria wchodzące w skład systemu laboratoriów wyznaczonych muszą uzyskać wyznaczenie Głównego Lekarza Weterynarii. W pierwszej kolejności, zgodnie z art. 25 ust. 3 ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej wyznaczenie do badań uzyskują laboratoria wskazane w pkt 1-3. Zgodnie z art. 25 ust. 4 ww. ustawy, jeżeli brak jest laboratorium urzędowego wskazanego w pkt 1-3, do przeprowadzenia wymaganych badań laboratoryjnych, Główny Lekarz Weterynarii może wyznaczyć do przeprowadzenia tych badań krajowe laboratorium referencyjne. Jeżeli brak jest krajowego laboratorium referencyjnego, które można wyznaczyć do przeprowadzenia wymaganych badań laboratoryjnych, Główny Lekarz Weterynarii, po zasięgnięciu opinii Rady do spraw Laboratoriów, wyznacza do przeprowadzenia tych badań znajdujące się na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu (EFTA) - strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, krajowe albo wspólnotowe laboratorium referencyjne. Jednocześnie również, jeżeli natomiast laboratorium urzędowe, o którym mowa w pkt 1-3, z przyczyn finansowych lub organizacyjnych nie jest w stanie przeprowadzić badań laboratoryjnych w zakresie określonym w art. 25 ust. 1, Główny Lekarz Weterynarii może wyznaczyć, na czas określony, do przeprowadzania tych badań laboratorium urzędowe, o którym mowa w pkt 5.

W skład systemu weterynaryjnej diagnostyki laboratoryjnej wchodzi 16 Zakładów Higieny Weterynaryjnej (jedno laboratorium w każdym z województw) wraz z 14 podległymi im pracowniami i oddziałami, oraz akredytowanymi pracowniami badania mięsa na obecność włośni (lista laboratoriów stale aktualizowana), Laboratorium Badania Mleka Surowego wchodzące w skład Powiatowego Inspektoratu Weterynarii w Skierniewicach oraz Państwowy Instytut Weterynaryjny - Państwowy Instytut Badawczy w Puławach, jako laboratorium referencyjne, do którego zadań należy sprawowanie nadzoru nad jakością badań wykonywanych przez laboratoria ZHW. Laboratoriami referencyjnymi w zakresie pasz są również Instytut Ochrony Roślin oraz Instytut Zootechniki – Państwowy Instytut Badawczy Krajowe Laboratorium Pasz. Dodatkowo w system badań urzędowych włączone są laboratoria prywatne zatwierdzone decyzją Głównego Lekarza Weterynarii na mocy art. 25a ust.1 i 2 ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej. Ich lista (stale aktualizowana) umieszczona jest na stronie Głównego Inspektoratu Weterynarii. Wszystkie laboratoria wykonujące badania urzędowe zgodnie z art. 37 rozporządzenia nr 2017/625 są akredytowane zgodnie z normą EN ISO/IEC

17025 („Ogólne wymagania dotyczące kompetencji laboratoriów badawczych i wzorcujących”) przez Polskie Centrum Akredytacji (krajowa jednostka akredytująca).

Zakres działalności Zakładów Higieny Weterynaryjnej obejmuje między innymi:

- wykonywanie rozpoznawczych badań laboratoryjnych,
- monitorowanie występowania chorób zakaźnych,
- diagnostykę laboratoryjną chorób zakaźnych, pasożytniczych i grzybiczych,
- badanie surowców oraz produktów spożywczych pochodzenia zwierzęcego,
- badanie pasz i komponentów stosowanych do ich produkcji,
- prowadzenie badań kontrolnych występowania zakażeń zwierząt oraz pozostałości substancji niedozwolonych, pozostałości chemicznych, biologicznych i produktów leczniczych oraz skażeń promieniotwórczych u zwierząt i w produktach pochodzenia zwierzęcego.

ZHW wykonują badania urzędowe zlecane przez:

- wojewódzkich lekarzy weterynarii,
- powiatowych lekarzy weterynarii,
- granicznych lekarzy weterynarii,
- prywatnie praktykujących lekarzy weterynarii wyznaczonych do wykonywania czynności urzędowych.

Ponadto wykonują działalność konsultacyjno-doradczą oraz badania zlecane przez osoby fizyczne i prawne.

PIS

Zgodnie z art. 78 *ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia* (Dz. U. z 2019 r. poz. 1252 z późn. zm.) badania laboratoryjne dla celów urzędowych kontroli żywności i żywienia w zakresie bezpieczeństwa żywności wykonuje 16 akredytowanych laboratoriów PIS, funkcjonujących w zintegrowanym systemie badań laboratoryjnych żywności określonym w *ustawie z dnia 14 marca 1985 r. o PIS* (Dz. U. z 2011 Nr. 212, poz. 1263, z późn. zm.)

Laboratoria PIS posiadają certyfikaty akredytacji Polskiego Centrum Akredytacji potwierdzające spełnienie wymagań normy PN-EN ISO/IEC 17025:2005 „Ogólne wymagania dotyczące kompetencji laboratoriów badawczych i wzorcujących”.

PIORIN

W strukturze sieci laboratoryjnej PIORiN funkcjonują następujące laboratoria:

- Centralne Laboratorium Głównego Inspektoratu Ochrony Roślin i Nasiennictwa z siedzibą w Toruniu;
- Laboratoria Wojewódzkie w 16 wojewódzkich inspektoratach ochrony roślin i nasiennictwa;
- jednostki diagnostyczne w oddziałach i oddziałach granicznych.

Główny Inspektor nadzoruje i koordynuje działalność laboratoriów tworzących sieć diagnostyczną Inspekcji, jednakże jednostki szczebla centralnego i regionalnego są finansowo niezależne.

Przedmiotem badań są próbki roślin, produktów roślinnych i przedmiotów, pobrane podczas kontroli fitosanitarnej regulowanego materiału roślinnego:

- uprawianego lub wytwarzanego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, przeznaczonego do obrotu na terytorium Unii Europejskiej (np. z upraw u zarejestrowanych producentów, w celu wystawienia paszportu roślin);
- znajdującego się w obrocie w obrębie terytorium UE, w celu określenia, czy są spełnione ustawowe wymagania zdrowotnościowe;
- materiału roślinnego przeznaczonego na eksport do państw trzecich (spoza UE) - w celu sprawdzenia spełnienia wymagań określonych w przepisach państwa przeznaczenia lub państwa tranzytu/przemieszczania;
- materiału importowanego – w celu kontroli spełnienia unijnych wymagań zdrowotnościowych;
- innego materiału roślinnego - w czasie obserwacji, lustracji poszukiwawczych i monitoringów – w celu oceny stanu fitosanitarnego upraw na terenie kraju;
- na zlecenie podmiotów.

W strukturze Centralnego Laboratorium funkcjonują następujące pracownie:

- Pracownia Diagnostyki Fitosanitarnej,
- Pracownia Wykrywania i Identyfikacji GMO,
- Pracownia Badania Pozostałości Środków Ochrony Roślin.

Centralne Laboratorium (Pracownia Diagnostyki Fitosanitarnej) wykonuje specjalistyczne analizy prób materiału roślinnego pod kątem organizmów szkodliwych dla roślin oraz pełni

funkcję krajowego laboratorium referencyjnego w zakresie diagnostyki fitosanitarnej (w zakresie wirusologii, bakteriologii, mykologii, nematologii, entomologii), koordynuje i nadzoruje działalność jednostek tworzących sieć diagnostyczną PIORiN.

Badania fitosanitarne wykonywane są również w laboratoriach wojewódzkich, funkcjonujących w strukturze wojewódzkich inspektoratów. Badaniom podlegają próby roślin, produktów roślinnych i przedmiotów pobrane w ramach krajowego systemu monitoringu agrofagów, inspekcji upraw, w przypadku podejrzenia o porażenie przez organizmy szkodliwe oraz w ramach badań urzędowych w celu wystawienia świadectwa fitosanitarnego lub paszportu roślin.

W warunkach jednostek terenowych (oddziały i oddziały graniczne) wstępnie ustala się status zdrowotny materiału roślinnego i wykonuje badania w podstawowym zakresie, z użyciem prostych, bezpośrednich metod w celu izolacji i identyfikacji niektórych agrofagów, głównie owadów, grzybów i, w niektórych przypadkach, nicieni. Próby, w przypadku których wymagane jest przeprowadzenie specjalistycznych analiz, kierowane są do laboratorium wojewódzkiego lub Centralnego Laboratorium.

Pracownia Badania Pozostałości Środków Ochrony Roślin Centralnego Laboratorium prowadzi badania laboratoryjne próbek materiału roślinnego pobranych na etapie produkcji pierwotnej.

Ponadto, urzędowe badania w zakresie składu i właściwości fizyko-chemicznych środków ochrony roślin oraz sprawdzające prawidłowe stosowanie środków ochrony roślin prowadzone są przez upoważnione przez Głównego Inspektora laboratorium posiadające certyfikat akredytacji PCA.

Badania te wykonują:

- Laboratoria Instytutu Ochrony Roślin – Państwowego Instytutu Badawczego w Poznaniu, Białymstoku i Sońnicowicach;
- Laboratorium Instytutu Ogrodnictwa w Skierniewicach.

Do zakresu działania Pracowni Wykrywania i Identyfikacji GMO Centralnego Laboratorium należy wykonywanie analiz konwencjonalnego materiału siewnego w zakresie wykrywania, identyfikacji organizmów genetycznie zmodyfikowanych (GMO) oraz oznaczania procentowej zawartości zdarzenia transformacyjnego w próbce.

Laboratoria PIORiN (z wyjątkiem laboratoriów WIORiN w Łodzi, Opolu, Wrocławiu) posiadają certyfikaty Polskiego Centrum Akredytacji, potwierdzające spełnienie wymagań normy PN-EN ISO/IEC 17025 „Ogólne wymagania dotyczące kompetencji laboratoriów badawczych i wzorcujących”.

IJHARS

Laboratoria Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych działają zgodnie z zatwierdzonymi procedurami i są akredytowane przez Polskie Centrum Akredytacji (PCA) na zgodność z normą PN-EN ISO/IEC 17025.

Analizy laboratoryjne wykonywane są na podstawie *ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o jakości handlowej artykułów rolno – spożywczych* oraz specjalizacji poszczególnych laboratoriów.

W strukturach Głównego Inspektoratu JHARS znajduje się 5 akredytowanych laboratoriów przeprowadzających badania próbek artykułów rolno - spożywczych. Laboratoria zostały wymienione w Strukturze Organizacyjnej GIJHARS.

IH

Zgodnie z art. 29 ustawy o Inspekcji Handlowej oraz art. 32 ust. 1 pkt 2 ustawy o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych badania laboratoryjne do celów urzędowej kontroli żywności prowadzą laboratoria kontrolno-analityczne Inspekcji Handlowej podległe Prezesowi UOKiK. W przypadku, gdy laboratoria IH nie mogą wykonać badań organ Inspekcji może zawrzeć umowę o wykonanie badań pobranej próbki w innym wyspecjalizowanym laboratorium.

W strukturach UOKiK znajduje się 5 akredytowanych laboratoriów kontrolno-analitycznych wykonujących badania pobranych w toku kontroli próbek środków spożywczych przeprowadzanych przez terenowe organy Inspekcji Handlowej. Są to laboratoria w: Katowicach, Kielcach, Olsztynie, Poznaniu, Warszawie. Wszystkie laboratoria są akredytowane przez Polskie Centrum Akredytacji (PCA) zgodnie z wymaganiami normy PN-EN ISO/IEC 17025. W każdym z nich wykonywane są analizy na potrzeby więcej niż jednego wojewódzkiego inspektoratu IH. Wyposażenie laboratoriów pozwala na sprostanie wymaganiom wynikającym z ustawodawstwa UE odnośnie badań laboratoryjnych w ramach urzędowej kontroli żywności w zakresie jakości handlowej, jak: wykrywanie zafałszowań w produktach żywnościowych oraz eliminowanie z obrotu produktów zawierających niedopuszczalne ilości substancji dodatkowych (konserwanty, fosforany, azotany i azotyny, substancje słodzące), a także przypadki zastępowania surowców droższych tańszymi substytutami w celu zwiększenia wydajności gotowego produktu, upozorowania atrakcyjności jego wyglądu zewnętrznego, czy też ukrycia cech niepożądanych.

2.5 ZASOBY WSPOMAGAJĄCE DZIAŁANIA W ZAKRESIE KONTROLI URZĘDOWYCH

IW

1. System TRACES (Trade Control and Expert System) to unijny system wspomagający kontrolę handlu oraz przywozu i przewozu zwierząt i produktów pochodzenia zwierzęcego.

Z dniem 14 grudnia 2019r. nowy system TRACES_NT będzie częścią platformy IMSOC.

Dotyczy handlu wewnątrz UE (zwierzęta żywe, materiał biologiczny, materiał wysokiego ryzyka), importu i tranzytu z krajów trzecich (zwierzęta żywe, produkty pochodzenia zwierzęcego) oraz eksportu zwierząt do krajów trzecich.

Ww. system obowiązuje władze weterynaryjne wszystkich państw członkowskich UE od dnia 1 stycznia 2005 r.

Organy IW zgłoszone przez Polskę do systemu TRACES:

1. 305 Powiatowych Inspektoratów Weterynarii
2. 13 Posterunków Kontroli Granicznej
3. 16 Wojewódzkich Inspektoratów Weterynarii
4. Główny Inspektorat Weterynarii

System jest dostępny poprzez przeglądarkę internetową, dla zarejestrowanych użytkowników, po zalogowaniu się i wpisaniu hasła.

Organy Inspekcji Weterynaryjnej wpisują do systemu TRACES informacje dotyczące przesyłek zwierząt i produktów pochodzenia zwierzęcego zgodnie z obowiązującymi wzorami świadectw zdrowia i wzorami dokumentów CVED.

Organy IW mają przez Internet bezpośredni dostęp, w zakresie posiadanych uprawnień, do informacji wpisanych przez organy weterynaryjne innych państw członkowskich.

System automatycznie powiadamia organy władzy weterynaryjnej, za pośrednictwem poczty elektronicznej, o transportach kierowanych na nadzorowany przez nie teren.

PIW-y są powiadamiane o wysyłkach skierowanych do nadzorowanych gospodarstw lub zakładów. GrIW-y są powiadamiane o przesyłkach tranzytowych, które będą opuszczały terytorium UE przez dany PKG. GrIW-y są powiadamiane o przesyłkach eksportowych zwierząt do krajów trzecich.

GIW jest powiadamiany o wszystkich transportach przemieszczanych przez terytorium RP.

2. System CELAB – krajowy system umożliwiający gromadzenie i zarządzanie danymi dotyczącymi wyników badań laboratoryjnych prowadzonych w związku z wykonywaniem zadań przez organy Inspekcji Weterynaryjnej.

Dane obejmujące informacje dotyczące próbek, sposobu i miejsca pobrania oraz przeprowadzonych badań laboratoryjnych są rejestrowane w Centralnej Bazie Danych zlokalizowanej w Państwowym Instytucie Weterynaryjnym - Państwowym Instytucie Badawczym w Puławach. System zbiera dane z szesnastu Zakładów Higieny Weterynaryjnej, oddziałów ZHW, samodzielnych pracowni, z prywatnych laboratoriów zatwierdzonych przez GLW oraz z laboratoriów PIW-PIB w Puławach, który jest administratorem systemu. Funkcjonowanie systemu rozpoczęło się od dnia 1 stycznia 2007 r., jednakże dane o badaniach nie są jak dotąd wprowadzane do systemu w pełnym zakresie.

Dostęp do danych zgromadzonych w Centralnej Bazie, poprzez aplikację internetową, mają tylko uprawnieni pracownicy laboratoriów działających w ramach systemu laboratoriów urzędowych, uprawnieni pracownicy organów Inspekcji Weterynaryjnej oraz MRiRW.

3. „Rejestr podmiotów paszowych, utylizacyjnych i żywnościowych (RPPUiŻ)”, – baza ewidencyjna podmiotów działających na rynku pasz, ubocznych produktów pochodzenia zwierzęcego i żywności. RPPUiŻ dostępny jest on-line na stronie Głównego Inspektoratu Weterynarii (<https://pasze.wetgiw.gov.pl/demo>) oraz <https://www.wetgiw.gov.pl/handel-eksport-import/listy-zakladow> dla żywności. Aktualizacja podmiotów w RPPUiŻ odbywa się na bieżąco z poziomu Powiatowych Inspektoratów Weterynarii.

4. System powiadamiania o nieprawidłowościach w stosowaniu przetworzonych białek zwierzęcych w żywieniu zwierząt gospodarskich (polepszacze@wetgiw.gov.pl).

5. System powiadamiania o nieprawidłowościach w stosowaniu antybiotyków w wodzie do pojenia zwierząt gospodarskich (antybiotyki@wetgiw.gov.pl).

6. System powiadamiania o nieprawidłowościach w stosowaniu kokcydiostatyków w paszach (pasze.niedocelowe@wetgiw.gov.pl).

7. Oprogramowanie użytkowe na telefon „próbkobranie pasz” jako aplikacja wspomagająca pracę inspektorów IW poprzez dostarczanie informacji o rozmiarze i liczbie próbek pasz koniecznych do pobrania podczas urzędowej kontroli pasz.

8. System Vet-LINK to system informatyczny stworzony dla Inspekcji Weterynaryjnej w którym znajdują się m.in.:

- Rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną
- Wykazy podmiotów nadzorowanych prowadzonych na podstawie przepisów unijnych.

W systemie Vet-LINK został wprowadzony panel obsługujący monitoring chorób zakaźnych zwierząt, a obecnie trwają prace nad wprowadzeniem elektronicznego dziennika przed i po ubojowego w rzeźniach.

PIS

W swojej działalności Główny Inspektorat Sanitarny jako jednostka centralna - sprawuje nadzór merytoryczny i zarządza użytkownikami oraz utrzymuje prawidłowe funkcjonowanie systemów informatycznych Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Narzędziami służącymi do wspomaganie pracy bieżącej organów PIS w zakresie nadzoru nad bezpieczeństwem żywności, żywienia oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością są opracowane w Departamencie BŻiŻ systemy informatyczne:

- System Bezpieczeństwa Żywności – przeznaczony do wspomaganie zarządzania procesami nadzoru sanitarnego higieny żywności, żywienia i przedmiotów użytku przez jednostki organizacyjne PIS w zakresie obejmującym nadzór nad obiektami i jednostkami z branży spożywczej;
- System do raportowania wyników badań monitoringowych i urzędowej kontroli żywności w zakresie pozostałości pestycydów w żywności – raport roczny;
- System do raportowania wyników badań monitoringowych i urzędowej kontroli żywności poddanej działaniu promieniowania jonizującego raport roczny.

Raporty wygenerowane z ww. systemów są przekazywane do Komisji Europejskiej w formie pliku XML w systemie rocznym lub kwartalnym - w zależności od wymagań KE. Dane wprowadzane są do systemów przez pracowników działu nadzoru sanitarnego lub laboratorium WSSE oraz pracowników GSSE.

Ponadto w PIS wykorzystywany jest unijny system Traces New Technology – TRACES-NT.

PIORIN

W PIORiN prowadzony jest, w formie ogólnokrajowej komputerowej bazy danych, „Zintegrowany System Informatyczny w Ochronie Roślin i Nasiennictwie”. System ten funkcjonuje na poziomie wszystkich jednostek organizacyjnych Inspekcji. Aktualizacja (modyfikacja) danych zawartych w systemie może być dokonywana przez jednostkę, która dokonała rejestracji danego podmiotu – w zakresie danych rejestracyjnych, lub przez jednostkę, na terenie której prowadzona jest przez podmiot produkcja/działalność – w zakresie danych dotyczących produkcji/działalności.

Ponadto PIORiN wykorzystuje systemy unijne TRACES oraz EUROPHYT. System TRACES służy do rejestracji informacji o prowadzonych granicznych kontrolach fitosanitarnych, natomiast system EUROPHYT służy do zgłaszania przypadków stwierdzonych nieprawidłowości w obrocie towarami pochodzenia roślinnego oraz informowania o wykryciach nowych organizmów szkodliwych, wcześniej niewystępujących na danym terenie. Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa uczestniczy również w systemie wczesnego ostrzegania o niebezpiecznej żywności i paszach (Rapid Alert System for Food and Feed - RASFF) oraz systemie współpracy i pomocy administracyjnej (Administrative Assistance and Cooperation - AAC).

IJHARS

W IJHARS funkcjonują następujące systemy i rozwiązania informatyczne:

1. Zintegrowany System Informatyczny (ZSI) – program bazodanowy funkcjonujący na poziomie wszystkich jednostek organizacyjnych Inspekcji; program służący do gromadzenia danych liczbowych o realizowanych przez IJHARS zadaniach ustawowych i generowania raportów statystycznych, celem ich wykorzystania przy opracowywaniu zestawień statystycznych, analiz problemowych i sprawozdań okresowych przez pracowników IJHARS.

IH

W UOKiK został utworzony z wykorzystaniem programu *Lotus* elektroniczny system prowadzenia wirtualnej biblioteki sprawozdań z badań, wykonanych przez laboratoria Urzędu. System ten stwarza dostęp do sprawozdań z badań dla pracowników merytorycznych Departamentu Inspekcji Handlowej zajmujących się urzędową kontrolą żywności oraz

pracowników laboratoriów UOKiK. Laboratoria UOKiK zobowiązane są do bieżącego umieszczania w bibliotece kopii sprawozdań z wykonanych badań.

3. ORGANIZACJA I ZARZĄDZANIE KONTROLAMI URZĘDOWYMI PRZEZ WŁAŚCIWE INSTYTUCJE

3.1 ŻYWNOSĆ I BEZPIECZEŃSTWO ŻYWNOSCI, JEJ INTEGRALNOŚĆ I JAKOŚĆ ZDROWOTNA NA KAŻDYM ETAPIE PRODUKCJI, PRZETWARZANIA I DYSTRYBUCJI ŻYWNOSCI, W TYM PRZEPISY MAJĄCE NA CELU ZAPEWNIENIE UCZCIWYCH PRAKTYK HANDLOWYCH ORAZ OCHRONĘ INTERESÓW KONSUMENTÓW I ZAPEWNIENIE IM PRAWA DO INFORMACJI, A TAKŻE DOTYCZĄCE WYTWARZANIA I WYKORZYSTYWANIA MATERIAŁÓW I WYROBÓW PRZEZNACZONYCH DO KONTAKTU Z ŻYWNOSCIĄ

IW

Ustawa o Inspekcji Weterynaryjnej określa właściwość organów IW w zakresie urzędowych kontroli produktów spożywczych pochodzenia zwierzęcego, określonych w przepisach rozporządzenia (WE) nr 2017/625 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia z dnia 15 marca 2017 r. w sprawie kontroli urzędowych i innych czynności urzędowych przeprowadzanych w celu zapewnienia stosowania prawa żywnościowego i paszowego oraz zasad dotyczących zdrowia i dobrostanu zwierząt, zdrowia roślin i środków ochrony roślin, zmieniające rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 999/2001, (WE) nr 396/2005, (WE) nr 1069/2009, (WE) nr 1107/2009, (UE) nr 1151/2012, (UE) nr 652/2014, (UE) 2016/429 i (UE) 2016/2031, rozporządzenia Rady (WE) nr 1/2005 i (WE) nr 1099/2009 oraz dyrektywy Rady 98/58/WE, 1999/74/WE, 2007/43/WE, 2008/119/WE i 2008/120/WE, oraz uchylające rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 854/2004 i (WE) nr 882/2004, dyrektywy Rady 89/608/EWG, 89/662/EWG, 90/425/EWG, 91/496/EWG, 96/23/WE, 96/93/WE i 97/78/WE oraz decyzję Rady 92/438/EWG (rozporządzenie w sprawie kontroli urzędowych), oraz w przepisach Unii Europejskiej wydanych w trybie tego rozporządzenia.

Zgodnie z art. 6 ustawy z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2019 r., poz. 824, z późn. zm.) powiatowy lekarz weterynarii (PLW) jest właściwym organem w rozumieniu:

- 1) art. 2 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 854/2004,

- 2) art. 3 pkt 3 rozporządzenia 2017/625, w zakresie urzędowych kontroli produktów pochodzenia zwierzęcego oraz żywności zawierającej jednocześnie środki spożywcze pochodzenia niezwierzęcego i produkty pochodzenia zwierzęcego znajdujące się w rolniczym handlu detalicznym - chyba że prawodawstwo weterynaryjne lub przepisy dotyczące bezpieczeństwa żywności stanowią inaczej.

Na podstawie art. 7 ww. ustawy powiatowy lekarz weterynarii (PLW) albo urzędowy lekarz weterynarii z upoważnienia powiatowego lekarza weterynarii wydają decyzje administracyjne lub wykonują czynności w celu realizacji zadań wynikających z przepisów rozporządzenia 853/2004, rozporządzenia nr 854/2004 i rozporządzenia nr 2017/625 lub z przepisów Unii Europejskiej wydanych w trybie tych rozporządzeń.

Metody i techniki kontroli:

Kontrole i pobieranie próbek do badań odbywają się zgodnie z przepisami rozporządzenia (WE) nr 2017/625 i ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej oraz poniżej podanymi przepisami wewnętrznymi IW:

- 1) instrukcja GLW Nr GIWpr-02010-9/2017 z dnia 24 listopada 2017 r. w sprawie postępowania organów Inspekcji Weterynaryjnej przy zatwierdzaniu, zatwierdzaniu warunkowym i rejestracji przedsiębiorstw sektora spożywczego oraz zawieszaniu i cofaniu zatwierdzenia, a także przy wykreślaniu tych przedsiębiorstw z rejestru,
- 2) instrukcja GLW Nr GIWbż-500-2/11 z dnia 1 września 2011 r. w sprawie określenia, na podstawie analizy ryzyka, częstotliwości kontroli podmiotów sektora spożywczego objętych urzędowym nadzorem Inspekcji Weterynaryjnej,
- 3) wytyczne GLW z dnia 31 stycznia 2018 r. dla urzędowych lekarzy weterynarii w sprawie zasad postępowania przy kontroli pobierania próbek i wykonywania badań mikrobiologicznych żywności pochodzenia zwierzęcego oraz żywności złożonej wytwarzanej przez przedsiębiorstwa spożywcze podlegające nadzorowi Inspekcji Weterynaryjnej ,
- 4) instrukcja GLW GIWpr02010-8/2019 z dnia 03 kwietnia 2019 r. w sprawie zakresu i sposobu realizacji krajowego programu badań kontrolnych substancji niedozwolonych oraz pozostałości chemicznych, biologicznych i produktów leczniczych u zwierząt, i w żywności pochodzenia zwierzęcego.
- 5) instrukcja GLW GIWpr02010-9/52019 z dnia 4 kwietnia 2019 r. w sprawie zakresu i sposobu realizacji krajowego programu badań kontrolnych dioksyn, furanów,

dioksynopochodnych polichlorowanych bifenyli (dl-PCB) oraz niedioksynopochodnych PCB (ndl-PCB) u zwierząt i w produktach pochodzenia zwierzęcego.

- 6) instrukcja GLW Nr GIWbip.mon-83-1/11 z dnia 8 lutego 2011 r. w sprawie zakresu i sposobu realizacji krajowego programu badań kontrolnych substancji niedozwolonych, pozostałości chemicznych, biologicznych, produktów leczniczych i skażeń promieniotwórczych w produktach pochodzenia zwierzęcego, przywożonych z krajów trzecich na terytorium Unii Europejskiej,
- 7) instrukcja Głównego Lekarza Weterynarii Nr GIWbż-500-1/10 z dnia 23 marca 2010 r. w sprawie przeprowadzania urzędowych kontroli w zakresie możliwości śledzenia produktów pochodzenia zwierzęcego i znakowania,
- 8) instrukcja Głównego Lekarza Weterynarii Nr GIWbż-500-1/2013 z dnia 3 kwietnia 2013 r. w sprawie nadzoru nad ubojem świń, bydła, kur lub kurcząt i indyków w rzeźniach,
- 9) instrukcja Głównego Lekarza Weterynarii Nr GIWpr02010-14/2019 z dnia 31 grudnia 2019 r. w sprawie metodologii kontroli urzędowych oraz weryfikacji wykonywania czynności urzędowych,
- 10) Standardowe listy kontrolne SPIWET – kontrola okresowa – ogólne wymagania dla zakładów zatwierdzonych oraz szczegółowe wymagania dla zakładów zatwierdzonych,
- 11) Lista kontrolna SPIWET – kontrola doraźna,
- 12) instrukcja GLW Nr GIWpuf-724/016/08 z dnia 18 lipca 2008 roku w sprawie ujednolicenia zasad postępowania organów Inspekcji Weterynaryjnej na obszarze RP przy pobieraniu próbek produktów leczniczych weterynaryjnych dopuszczonych do obrotu na terytorium RP, w ramach państwowych badań jakości.

Urzędowe kontrole zakładów sektora mięsnego, mleczarskiego, rybnego i jajczarskiego prowadzone są przez urzędowych lekarzy zatrudnionych w powiatowych inspektoratach weterynarii z upoważnienia PLW. Jeżeli PLW z przyczyn finansowych lub organizacyjnych nie jest w stanie wykonać ustawowych zadań, może zgodnie z art. 16 ustawy o *Inspekcji Weterynaryjnej*:

- 1) wyznaczyć na czas określony lekarzy weterynarii niebędących pracownikami Inspekcji lub niebędących pracownikami kierowanego przez niego inspektoratu do m.in.:
 - sprawowania nadzoru nad ubojem zwierząt rzeźnych, w tym badania przedubojowego i poubojowego, oceny mięsa i nadzoru nad przestrzeganiem przepisów o ochronie zwierząt w trakcie uboju,

- badania mięsa zwierząt łownych,
- sprawowania nadzoru nad rozbiorem, przetwórstwem lub przechowywaniem mięsa i wystawiania wymaganych świadectw zdrowia,
- sprawowania nadzoru nad punktami odbioru mleka, jego przetwórstwem i przechowywaniem produktów mlecznych,
- sprawowania nadzoru nad wyładowywaniem ze statków rybackich i statków przetwórci produktów rybołówstwa, nad obróbką, przetwórstwem i przechowywaniem tych produktów oraz ślimaków i żab,
- sprawowaniem nadzoru nad przetwórstwem i przechowywaniem jaj konsumpcyjnych i produktów jajecznych,
- sprawowania nadzoru nad sprzedażą bezpośrednią,
- badania laboratoryjnego mięsa na obecność włośni,
- pobierania próbek do badań.

2) wyznaczać osoby nie będące pracownikami IW, posiadające odpowiednie kwalifikacje, do wykonywania niektórych czynności pomocniczych.

PLW zobowiązany jest do przekazywania wyznaczonym lekarzom weterynarii wszelkich informacji potrzebnych do wykonywania czynności urzędowych (np. nowe przepisy prawne, procedury, instrukcje, wytyczne, interpretacje).

Priorytety kontroli, przydział środków

Plany kontroli okresowych zakładów sektora spożywczego tworzone są co roku przez poszczególne powiatowe inspektoraty weterynarii. Plany te są przygotowywane przez PLW w oparciu o instrukcję GLW w sprawie określenia, na podstawie analizy ryzyka, częstotliwości kontroli podmiotów sektora spożywczego objętych urzędowym nadzorem Inspekcji Weterynaryjnej. Zgodnie z tą instrukcją każdy zakład produkujący żywność pochodzenia zwierzęcego jest oceniany i przyporządkowywany do jednej z trzech kategorii, a częstotliwość kontroli kompleksowych zakładu zależy od grupy ryzyka, do której został on przyporządkowany:

- niskie ryzyko (kontrola nie rzadziej niż raz do roku),
- średnie ryzyko (kontrola nie rzadziej niż raz na 6 miesięcy),
- wysokie ryzyko (kontrola nie rzadziej niż raz na 3 miesiące).

Kontrole doraźne prowadzone są poza planem kontroli w związku z powiadomieniem RASFF, poleceniem WLW lub GLW, albo w związku z koniecznością rozpatrzenia skargi.

Sprawdzanie planowanych ustaleń, w tym ustaleń dotyczących składania sprawozdań

Wojewódzcy lekarze weterynarii kontrolują wykonywanie zadań przez powiatowych lekarzy weterynarii, a GLW kontroluje wykonywanie zadań przez powiatowych, wojewódzkich i granicznych lekarzy weterynarii. Kontrole dokonywane są w oparciu o ustawę z dnia 15 lipca 2011 roku o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. Nr 185, poz. 1092).

Ustalenia dotyczące stosowania horyzontalnego ustawodawstwa między różnymi sektorami

Ze względu na bardzo szeroki zakres kompetencji IW (zdrowie, dobrostan, żywienie, identyfikacja i rejestracja zwierząt, pozyskiwanie i wytwarzanie środków spożywczych, wytwarzanie i obrót paszami) kontrole wykonywane w gospodarstwach lub zakładach produkcyjnych obejmują zazwyczaj wiele obszarów.

Dodatkowo podpisane zostało porozumienie ramowe pomiędzy GIS a GLW o współdziałaniu i współpracy organów PIS i organów IW, które przewiduje przekazywanie informacji w obszarach objętych wspólną właściwością.

Plany lub programy kontroli wymagane przez ustawodawstwo wspólnotowe włączane do systemów kontroli

Zgodnie z dyrektywą Rady 96/23/WE co roku na szczeblu centralnym opracowywany jest krajowy program badań kontrolnych obecności substancji niedozwolonych oraz pozostałości chemicznych, biologicznych, produktów leczniczych u zwierząt i w żywności pochodzenia zwierzęcego, który jest realizowany przez jednostki terenowe IW. Założenia do programu opracowywane są przez Państwowy Instytut Weterynaryjny - Państwowy Instytut Badawczy w oparciu o dane dostarczane pod koniec każdego roku przez terenowe jednostki IW, tj. liczbę zwierząt poszczególnych gatunków utrzymywanych i poddawanych ubojowi na danym terenie oraz wielkość produkcji produktów spożywczych pochodzenia zwierzęcego.

Weterynaryjna kontrola graniczna produktów pochodzenia zwierzęcego jest wykonywana przez Granicznego Lekarza Weterynarii. Typowanie do kontroli produktów spożywczych odbywa się na podstawie decyzji Komisji 2007/275/WE.

Sankcje karne

W zakresie bezpieczeństwa żywności organy Inspekcji Weterynaryjnej stosują przepisy karne określone w ustawie z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. z 2019 r., poz. 1252, z późn. zm.), ustawie z dnia 20 maja 1971 r. - Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2019 r. poz. 821) oraz ustawie z dnia 16 grudnia 2005 roku o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2019 r., poz. 824, z późn. zm.).

Organy Inspekcji Weterynaryjnej upoważnione zostały również do nakładania kar pieniężnych. Kary te nakładane są przez powiatowego lekarza weterynarii w drodze decyzji administracyjnych, których wysokość została określona w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 14 czerwca 2017 roku w sprawie wysokości kar pieniężnych za naruszenia przepisów o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2017 r., poz. 1182, z późn. zm.) i wynoszą od 200 zł do nawet 66 000 zł.

Pracownicy Inspekcji Weterynaryjnej oraz osoby wyznaczone na podstawie art. 16 ust. 1 pkt 1 i art. 18 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2018 r., poz. 1557, z późn. zm.), uprawnione do wykonywania czynności określonych w art. 19 tej ustawy, są uprawnieni m.in. do nakładania grzywnien w drodze mandatu karnego za wykroczenia określone w przepisach Kodeksu wykroczeń.

Mandaty mogą być nakładane w wysokości do 500 zł.

PIS

Organy PIS przeprowadzają urzędowe kontrole żywności pochodzenia niezwierzęcego produkowanej i wprowadzanej do obrotu, przywożonej z państw niebędących członkami Unii Europejskiej oraz Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stronami umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym oraz wywożonej i powrotnie wywożonej do tych państw oraz produktów pochodzenia zwierzęcego znajdujących się w handlu detalicznym – zgodnie z kompetencjami określonymi w ustawie z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. z 2019 r. poz. 1252 z późn. zm.) oraz w ustawie o PIS z dnia 14 marca 1985r. (Dz. U. z 2011 r. Nr 212, poz. 1263) oraz stosownymi przepisami UE w zakresie urzędowej kontroli żywności.

Rejestracja i zatwierdzanie zakładów spożywczych

Zgodnie z prawem wszystkie zakłady spożywcze muszą być zarejestrowane i zatwierdzone. Rejestracja i zatwierdzanie są prowadzone przez inspektorów PSSE na szczeblu powiatowym w następstwie wniosku złożonego przez podmiot prowadzący przedsiębiorstwo spożywcze.

Metody i techniki kontroli:

Kontrole i pobieranie próbek do badań odbywają się zgodnie z przepisami rozporządzenia (WE) nr 2017/625 oraz procedurami kontroli wprowadzonych zarządzeniami Głównego Inspektora Sanitarnego:

- PK/BŻ/01 „Procedura urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością”;
- PK/NG/01 „Procedura urzędowej kontroli spełnienia wymagań zdrowotnych przez żywność oraz materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością objęte kontrolą graniczną”;
- Procedura PP/BŻ/01 „Procedura pobierania próbek żywności, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz próbek sanitarnych”.

W procedurze PK/BŻ/01 „Procedura urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością” obiekty sektora spożywczego objęte nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej zostały podzielone na kategorie na podstawie oceny ryzyka z uwzględnieniem mikrobiologicznych i chemicznych kryteriów żywności. Nadzorowane obiekty zostały podzielone na obiekty o trzech kategoriach ryzyka: wysokim, średnim i niskim. W zależności od przyznanych ocen obiekty o wysokiej kategorii ryzyka kontrolowane są nie rzadziej niż co 12 miesięcy; obiekty o średniej kategorii ryzyka kontrolowane są nie rzadziej niż raz na 18 miesięcy, natomiast obiekty o niskiej kategorii ryzyka kontrolowane są nie rzadziej niż raz na 24 miesiące. Natomiast w przypadku podmiotów działających na rynku spożywczym prowadzących produkcję pierwotną oraz dostawy bezpośrednie, których działalność dotyczy produktów o niskim ryzyku mikrobiologicznym, proponowana częstotliwość kontroli może zostać zmniejszona i wynosić nie rzadziej niż raz na 66 miesięcy.

Priorytety kontroli, przydział środków

Urzędowa kontrola produkcji i obrotu żywności pochodzenia roślinnego oraz obrotu żywności pochodzenia zwierzęcego, obrotu oraz produkcji materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością przeprowadzana jest zgodnie z terminami, rodzajami i zakresami, przyjętymi w programach kontroli kompleksowych i tematycznych oraz harmonogramach i w każdym przypadku podejrzenia lub uzyskania informacji o uchybieniach zagrażających zdrowiu lub życiu człowieka zgodnie z przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/625 z dnia 15 marca 2017 r. w sprawie kontroli urzędowych i innych czynności urzędowych przeprowadzanych w celu zapewnienia stosowania prawa żywnościowego i paszowego oraz zasad dotyczących zdrowia i dobrostanu zwierząt, zdrowia roślin i środków ochrony roślin oraz procedurą PK/HZ/01 „Urzędowa kontrola żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością”.

Przy ustalaniu priorytetów kontroli dla WSSE oraz wytycznych dla podległych PSSE /GSSE uwzględniane są:

- wytyczne GIS do planowania i działalności PIS na rok następny,
- Plan pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli żywności i monitoringu w PIS, opracowany przez GIS,
- specyfika nadzorowanych obiektów na terenie województwa,
- wyniki kontroli przeprowadzonych w poprzednim okresie w obiektach żywności, żywienia i przedmiotów użytku,
- wejście w życie nowych przepisów prawa żywnościowego,
- wyniki kontroli merytorycznych pionu higieny żywności, żywienia i przedmiotów użytku w podległych PSSE/GSSE w poprzednim okresie.

Plany lub programy kontroli wymagane przez ustawodawstwo wspólnotowe włączane do systemów kontroli.

Państwowa Inspekcja Sanitarna corocznie opracowuje jednolity ramowy plan pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu. Ww. plan jest opracowywany w Głównym Inspektoracie Sanitarnym (GIS) corocznie we współpracy z jednostkami badawczo – rozwojowymi i innymi podmiotami współpracującymi z GIS w tym zakresie na szczeblu centralnym.

Poszczególne kierunki badań oraz grupy i podgrupy asortymentu wybierane są na podstawie:

- zakresu kompetencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej,
- obowiązujących przepisów prawnych w zakresie bezpieczeństwa żywności oraz zaleceń i wytycznych Komisji Europejskiej,
- najczęściej występujących potencjalnych zagrożeń zdrowia ludzi wynikających ze spożycia żywności, oceny ryzyka,
- dotychczasowych wyników badań naukowych, wyników badań realizowanych w ramach urzędowej kontroli i monitoringu w zakresie bezpieczeństwa żywności,
- struktury spożycia żywności (wielkość spożycia niektórych produktów w kraju),
- bazy laboratoryjnej PIS,
- w zależności od specyfiki danego kierunku badań do opracowywania planu mogą zostać wykorzystane dodatkowo: dane na temat specyfiki polskiego rolnictwa, wielkości/ struktury spożycia niektórych produktów w kraju z wykorzystaniem danych statystycznych, i in.

Plan roczny uwzględnia zarówno wymagania obowiązujących przepisów prawnych dotyczących bezpieczeństwa żywności (w tym materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością) jak i ocenę ryzyka dokonywaną przez jednostki naukowo-badawcze.

Plan pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu” w Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest wysyłany pismem / pismami Głównego Inspektora Sanitarnego skierowanymi do Państwowych Wojewódzkich Inspektorów Sanitarnych oraz Granicznych Państwowych Inspektorów Sanitarnych.

Ww. Plan podzielony jest na kierunki badań, a w obrębie kierunków badań żywność podzielono na poszczególne grupy asortymentowe wg słownika FOODEX 2. Do każdego kierunku badań dołączony jest stosowny opis zawierający szczegółowe wytyczne dla stacji, niezbędne do pobierania próbek i realizacji badań.

W ramach kierunków badań i poszczególnych pozycji asortymentowych liczby próbek są podzielone na poszczególne województwa. Plan uwzględnia również wytyczne opisowe dot. realizacji granicznej kontroli sanitarnej.

W ramach Planu bada się próbki w następujących kierunkach:

1. Pozostałości pestycydów
2. Metale szkodliwe dla zdrowia
3. Azotany
4. 3-MCPD

5. Zanieczyszczenia mikrobiologiczne
6. Mikotoksyny
7. Histamina
8. Metanol, cyjanowodór, karbaminian etylu
9. Dozwolone substancje dodatkowe
10. Parametry czystości substancji dodatkowych i rozpuszczalników ekstrakcyjnych
11. GMO
12. Skażenia promieniotwórcze żywności
13. Środki spożywcze poddane działaniu promieniowania jonizującego
14. Jod w soli kuchennej
15. Żywność dla określonych grup, suplementy diety
16. Żywność wzbogacana
17. Materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością
18. WWA
19. Furan
20. Izomery trans kwasów tłuszczowych
21. Akryloamid
22. Oleje mineralne
23. Tłuszcze przeznaczone do smażenia
24. Inne parametry
25. Oporność na środki przeciwdrobnoustrojowe u bakterii zoonotycznych i komensalnych
26. Alkaloidy tropanowe
27. Dioksyny
28. Gluten

Zawarte w ww. planie liczby próbek stanowią obligatoryjne minimum, które należy zrealizować w 100%. Natomiast przydzielenie od 25% do 30% ponad plan pozostaje w kompetencji właściwego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego. Ww. rezerwa ok. 25-30% próbek daje możliwość Państwowym Wojewódzkim Inspektorom Sanitarnym wykonania badań w kierunku wybranych parametrów, zgodnie ze specyfiką danego regionu czy też zgodnie z bieżącymi potrzebami – w wybranym zakresie. Ww. pula rezerwowa dotyczy próbek pobieranych:

- w przypadku podejrzenia niewłaściwej jakości zdrowotnej i możliwości zagrożenia zdrowia,
- w przypadku zatruc, skarg składanych przez konsumentów,

- w ramach kontroli i pobierania próbek w tych podmiotach, u których wcześniej stwierdzono przekroczenia (tzw. follow-up inforcement).

Ponadto w przypadku wystąpienia sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia konsumentów w wyniku wystąpienia na rynku produktów lub w kierunkach badań nie objętych Planem na dany rok, Plan może ulec zmianie, modyfikacji lub uzupełnieniu w trakcie trwania roku kalendarzowego, w którym obowiązuje.

Państwowa Inspekcja Sanitarna zgodnie z kompetencjami obejmuje urzędową kontrolę i monitoring żywności pochodzenia niezwierzęcego produkowanej i wprowadzanej do obrotu oraz produktów pochodzenia zwierzęcego znajdujących się w handlu detalicznym.

Za nadzór nad procesem planowania i realizacji zadań określonych w rocznym planie pobierania próbek do badania żywności w województwie oraz sporządzaniem stosownych sprawozdań z realizacji - odpowiedzialni są Państwowi Wojewódzcy Inspektorzy Sanitarni.

Próbki pobierane są przez wykwalifikowanych pracowników stacji sanitarno-epidemiologicznych szczebla powiatowego (PSSE) lub granicznych stacji sanitarno-epidemiologicznych (GSSE) na terenie Polski, zgodnie z planem pobierania próbek na dany rok.

Pobieranie próbek do badań odbywa się zgodnie z polskimi i europejskimi aktami prawnymi.

Do badań pobierane są próbki produktów krajowych, produktów pochodzących z terenu Unii Europejskiej oraz próbki produktów z krajów trzecich (spoza Unii Europejskiej). Próbki pobierane są z obrotu detalicznego i hurtowego, w zakładach przemysłu spożywczego i zakładach żywienia zbiorowego, a w przypadku produktów z importu również na granicy.

Sprawozdania z realizacji planu pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu sporządzane są w systemie półrocznym i rocznym zgodnie z zaleceniami i wytycznymi Głównego Inspektoratu Sanitarnego.

Dane z realizacji rocznego „Planu pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu” są gromadzone na poziomie Wojewódzkich Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych wg zaleceń i wytycznych GIS. Na podstawie ww. danych ze wszystkich WSSE są sporządzane raporty wysyłane corocznie do Komisji Europejskiej i EFSA. Ponadto otrzymane od WSSE sprawozdania są następnie przesyłane do jednostek badawczo-rozwojowych, które po wnikliwej analizie wyników urzędowej kontroli i monitoringu żywności przygotowują plan pobierania próbek na rok następny.

W przypadku stwierdzenia przekroczeń najwyższych dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń określonych w aktach prawnych, podejmowane są odpowiednie działania w celu wyeliminowania zagrożenia w ramach urzędowej kontroli oraz systemu RASFF.

W przypadku zanieczyszczeń, dla których nie wyznaczono limitów w aktach prawnych, podejmowane są działania adekwatne do rodzaju zagrożenia.

Pracownicy GIS śledzą na bieżąco wszelkie zmiany w prawodawstwie europejskim i krajowym, współpracują z ekspertami – pracownikami jednostek naukowo-badawczych biorącymi czynny udział w pracach grup ekspertów w Komisji Europejskiej, co pozwala na szybkie reagowanie na konieczność wprowadzenia stosownych zmian w planie pobierania próbek.

Ponadto zgodnie z Rozporządzeniem nr 396/2005 w sprawie najwyższych dopuszczalnych poziomów pozostałości pestycydów w żywności i paszy pochodzenia roślinnego i zwierzęcego Państwowa Inspekcja Sanitarna posiada wieloletni program kontroli pozostałości pestycydów.

W związku z potrzebą rozszerzenia współpracy i wymiany informacji pomiędzy Państwową Inspekcją Sanitarną (PIS), Państwową Inspekcją Ochrony Roślin i Nasiennictwa (PIORIN), Inspekcją Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (IJHARS) oraz Inspekcją Ochrony Środowiska (IOŚ) w celu zwiększenia efektywności działań w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego Główny Inspektor Sanitarny, Główny Inspektor Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Główny Inspektor Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych oraz Główny Inspektor Ochrony Środowiska corocznie ustanawiają Plan działania dotyczący produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego.

Sposób opracowania przedmiotowego planu wynika z Porozumienia z dnia 20 stycznia 2015 r. w sprawie współdziałania Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego.

Podział zadań organów uczestniczących w jego wdrażaniu w zakresie koordynacji, przeprowadzania kontroli, pobierania próbek, wydawania zaleceń, podejmowania działań pokontrolnych w przypadku niezgodności, prowadzenia działalności informacyjnej i wymiany wyników kontroli jest uszczegółowiony w ww. Porozumieniu.

Sankcje karne

Przepisy karne i kary pieniężne zostały opisane w dziale VIII ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. z 2019 r. poz. 1252 z późn. zm.), która została znowelizowana w tym zakresie w 2010 r. dostosowując prawo krajowe do aktualnego stanu prawa wspólnotowego z obszaru bezpieczeństwa żywności. Nowelizacja ww. ustawy uwzględniała również doświadczenia wynikające ze stosowania przepisów ustawy przez przedsiębiorców oraz organy urzędowej kontroli żywności w praktyce.

W ustawie zostały wprowadzone m.in. zmiany w rozdziale dotyczącym Przepisów karnych, które mają na względzie objęcie odpowiedzialnością karną, orzekałą w trybie przepisów Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia.

PIORIN

Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa sprawuje nadzór nad produkcją pierwotną żywności pochodzenia roślinnego. Szczegółowe informacje w powyższym zakresie znajdują się w rozdziale nr 3.8 „Wymogi dotyczące wprowadzania do obrotu i stosowania środków ochrony roślin oraz zrównoważonego stosowania pestycydów, z wyjątkiem sprzętu do aplikacji pestycydów”.

IJHARS

IJHARS posiada system zarządzania jakością zgodny z wymaganiami normy PN – EN ISO 9001:2015 „Systemy zarządzania jakością. Wymagania”, w zakresie nadzoru nad jakością handlową artykułów rolno-spożywczych i środków produkcji, w tym wywożonych i sprowadzanych z zagranicy oraz wykonywania zadań w ramach realizacji polityki rolnej państwa, przeciwdziałania zagrożeniom korupcyjnym w IJHARS.

Zadania związane z kontrolami urzędowymi są wykonywane przy wykorzystaniu właściwych metod i technik kontroli takich jak nadzór, audyt, pobieranie próbek oraz ich analiza.

Planowanie i przeprowadzanie kontroli odbywa się przede wszystkim zgodnie z głównymi zasadami zawartymi w procedurze dotyczącej planowania kontroli oraz

opracowywania informacji zbiorczych z przeprowadzonych kontroli i w instrukcji określającej sposób organizacji, planowania oraz szczegółowe zasady i tryb postępowania przy wykonywaniu kontroli i oceny jakości handlowej przez pracowników Inspekcji JHARS. Ponadto uwzględnia się procedury i instrukcje dotyczące wybranych sektorów.

Podstawowe kierunki działań kontrolnych IJHARS wyznacza *Roczny ramowy plan kontroli*. Zgodnie z przyjętym w Inspekcji sposobem planowania, uwzględnia się następujące kryteria kwalifikujące poszczególne tematy do postępowania kontrolnego w danym roku:

- zadania ustawowe, tj. zadania wynikające z ustawy z dnia 21 grudnia 2000 roku *o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych* oraz z innych ustaw, w których zostały określone kompetencje Inspekcji,
- propozycje tematów kontroli zgłoszone przez MRiRW i inne instytucje współpracujące z Inspekcją,
- tematy kontroli wynikające z analizy ryzyka obejmującej wyniki kontroli Inspekcji JHARS z lat poprzednich oraz informacje z innych instytucji,
- specyfikę i charakter poszczególnych regionów kraju,
- możliwości realizacji planowanej kontroli przez WIJHARS.

Roczny ramowy plan kontroli IJHARS zawiera informacje w zakresie:

- a) tematów kontroli,
- b) zasięgu kontroli (województwa, na terenie których realizowana będzie kontrola),
- c) zakresu kontroli (produkt priorytetowy i liczba próbek),
- d) laboratoriów przewidzianych do wykonania badań pobranych próbek,
- e) podstaw prawnych.

Roczny ramowy plan kontroli jest zatwierdzany przez Głównego Inspektora Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, a następnie przekazywany do realizacji Wojewódzkim Inspektorom Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych.

Na podstawie *Rocznego ramowego planu kontroli* opracowywane są *Wytyczne kwartalne do planu kontroli WIJHARS*, określające szczegóły dotyczące poszczególnych zaplanowanych tematów kontroli w danym kwartale, tj. przede wszystkim cel i założenia organizacyjne kontroli (asortyment wyrobów obejmowanych kontrolą, wskazanie Wojewódzkich Inspektoratów JHARS, które przeprowadzą kontrolę, minimalną liczbę jednostek przewidzianych do kontroli oraz ilość próbek poszczególnych artykułów rolno-spożywczych jaka ma zostać pobrana podczas kontroli i poddana analizom laboratoryjnym, wskazanie laboratoriów, w których będą wykonywane badania), terminy realizacji kontroli.

Do każdego tematu kontroli zawartego w *Wytycznych kwartalnych* przygotowywany jest *Program kontroli*, który zawiera szczegółowe wskazówki dotyczące realizacji konkretnego tematu kontroli.

Zarówno *Wytyczne kwortalne* jak i *Programy kontroli* są zatwierdzane przez Głównego Inspektora Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych i przekazywane Wojewódzkim Inspektorom JHARS.

Poza kontrolami planowymi wojewódzki inspektor JHARS może realizować kontrole doraźne. Realizację kontroli doraźnej może zlecić Główny Inspektor JHARS, wojewoda lub może zarządzić wojewódzki inspektor JHARS.

Zasady nadzorowania poszczególnych kontroli przez Inspekcję JHARS zostały określone w formie Instrukcji. Mają one za zadanie ujednoczyć we wszystkich Wojewódzkich Inspektoratach JHARS sposób przeprowadzania kontroli oraz ich tryb postępowania.

Celem działań podejmowanych przez organy Inspekcji JHARS jest nadzór nad jakością handlową wprowadzanej do obrotu żywności, co przekłada się na dostarczanie konsumentom prawdziwych i zgodnych z prawem informacji na temat tej żywności oraz wykrywanie produktów zafałszowanych. Za wprowadzanie do obrotu artykułów rolno-spożywczych nieodpowiadających jakości handlowej, w tym artykułów zafałszowanych, nakładane są sankcje administracyjne na mocy art. 29 ust. 1 oraz kary pieniężne na mocy art. 40a ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. *o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych*. Decyzje administracyjne wydawane są przez Wojewódzkich Inspektorów JHARS.

Wykonując zadania, wojewódzki inspektor, w drodze decyzji, może:

- 1) zakazać wprowadzania do obrotu artykułu rolno-spożywczego niespełniającego wymagań jakości handlowej lub wymagań w zakresie transportu lub składowania,
- 2) nakazać poddanie artykułu rolno-spożywczego, o którym mowa w pkt 1, określonym zabiegom,
- 3) zakazać składowania artykułu rolno-spożywczego w nieodpowiednich warunkach albo jego transportowania środkami transportu nienadającymi się do tego celu,
- 4) przeklasyfikować artykuł rolno-spożywczy do niższej klasy, jeżeli artykuł ten nie spełnia wymagań jakościowych dla danej klasy jakości handlowej,
- 5) nakazać zniszczenie artykułu rolno-spożywczego, o którym mowa w pkt 1, na koszt jego posiadacza.

Kary pieniężne wymierzane są w następującej wysokości:

1. Od 500 zł do pięciokrotnej wartości korzyści majątkowej uzyskanej lub która mogłaby zostać uzyskana przez wprowadzenie do obrotu środków spożywczych nieodpowiadających

jakości handlowej określonej w przepisach o jakości handlowej lub zadeklarowanej przez producenta w oznakowaniu tych artykułów,

2. Od 1000 zł do 10% przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary za wprowadzanie do obrotu środków spożywczych zafałszowanych.

Za ponowne wprowadzenie do obrotu tego samego rodzaju produktu, który nie odpowiada jakości handlowej ze względu na tę samą wadę, karę podwyższa się o wysokość kar nałożonych w okresie 24 miesięcy przed dniem rozpoczęcia kontroli.

Jeżeli w wyniku przeprowadzonej kontroli stwierdzono nieprawidłowości, wojewódzki inspektor przekazuje pisemnie jednostce kontrolowanej zalecenia pokontrolne i wzywa ją do usunięcia nieprawidłowości w określonym terminie. Kto nie usunie nieprawidłowości stwierdzonych podczas kontroli, w terminie określonym w zaleceniach pokontrolnych, podlega karze pieniężnej w wysokości do trzykrotnego przeciętnego wynagrodzenia za rok poprzedzający rok nałożenia kary.

Informacje zawarte w decyzjach, o których mowa w art. 29 ust. 1 oraz art. 40a ust. 1 pkt. 4, dotyczące zafałszowania artykułów rolno-spożywczych, podaje się do publicznej wiadomości, z pominięciem informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa oraz inne tajemnice podlegające ochronie na podstawie przepisów odrębnych.

Ponadto Wojewódzcy Inspektorzy JHARS mają uprawnienia do stosowania sankcji wynikających z innych przepisów prawnych regulujących poszczególne sektory spożywcze podlegające kontroli IJHARS.

IH

Postępowanie organów IH, m.in. w odniesieniu do kontroli żywności zostało określone w następujących aktach prawnych w:

- ustawie z dnia 15 grudnia 2000 r. o *Inspekcji Handlowej* (Dz. U. z 2019 r. poz. 1668 z późn. zm.),
- ustawie z dnia 6 marca 2018 r. *Prawo przedsiębiorców* (Dz. U. z 2019 r. poz. 1292 z późn. zm.) - rozdział 5,
- rozporządzeniu Prezesa Rady Ministrów z dnia 27 kwietnia 2012 r. w *sprawie szczegółowego trybu pobierania i badania próbek produktów przez organy Inspekcji Handlowej* (Dz.U. 2012, poz. 496),
- rozporządzeniu Prezesa Rady Ministrów z dnia 26 lipca 2001r. w *sprawie zasad organizacji wojewódzkich inspektoratów Inspekcji Handlowej* (Dz.U. 2018 r., poz. 1173 tj.).

Do postępowania przed organami Inspekcji Handlowej w zakresie nieuregulowanym ww. ustawą o Inspekcji Handlowej stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego.

Organy Inspekcji Handlowej ustawowe zadania wykonują na podstawie okresowych planów kontroli. Jeśli wymaga tego interes konsumentów podejmowane są również kontrole nieplanowe (doraźne) zarówno o zasięgu ogólnokrajowym jak i lokalnym.

Planowanie działalności kontrolnej Inspekcji Handlowej polega na ustaleniu jej kierunków działania, planu kontroli Inspekcji Handlowej, planów pracy kontrolnej wojewódzkich inspektoratów. Kierunki działania ustalane są na okres obowiązywania rządowej polityki konsumenckiej, natomiast plan kontroli raz na rok kalendarzowy.

Plan kontroli dla całej Inspekcji Handlowej uwzględnia zadania ustawowe Inspekcji Handlowej, kierunki działania oraz:

- sytuację na rynku, mającą wpływ na ochronę interesów konsumentów,
- propozycje zgłaszane przez wojewódzkich inspektorów IH,
- informacje przekazywane przez konsumentów organom IH,
- wnioski organów administracji rządowej i samorządowej oraz organizacji pozarządowych, do których należy ochrona interesów konsumentów.

Kierunki działania Inspekcji Handlowej oraz plan kontroli opracowuje Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Plany pracy kontrolnej Wojewódzkich Inspektoratów IH ustalają wojewódzcy inspektorzy Inspekcji Handlowej w okresach kwartalnych uwzględniając w nich :

- ww. roczny plan kontroli,
- potrzeby określone przez wojewodów,
- wnioski zgłaszane przez organy administracji samorządowej, w tym propozycje powiatowych (miejskich) rzeczników konsumentów,
- informacje zgłaszane przez konsumentów,
- wnioski zgłaszane przez organizacje, których celem statutowym jest ochrona interesów konsumentów.

Plany kontroli zawierają plany pobierania próbek, które następnie szczegółowo określone są w programach kontroli przygotowywanych dla konkretnych tematów kontroli.

Oprócz procedur kontrolnych określonych ww. ustawie o Inspekcji Handlowej i jej aktach wykonawczych oraz ustawie o działalności gospodarczej szczegółowe informacje w zakresie postępowania organów Inspekcji Handlowej zawierają Zalecenia Prezesa UOKiK na bieżąco aktualizowane do zmieniających się przepisów prawnych. Zalecenia stanowią odpowiedź na problemy, z którymi najczęściej spotykają się inspektorzy w trakcie

przeprowadzanych kontroli z jednoczesnym podaniem zalecanych rozwiązań. Szczegółowe wskazówki w zakresie zastosowania określonych procedur, metod kontroli oraz założeń organizacyjnych kontroli zawarte są w programach kontroli opracowywanych na bieżąco do każdego tematu kontroli. Wytyczne w sprawie programów kontroli zostały wprowadzone Zarządzeniem nr 39/2009 Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 10 lipca 2009 r. w sprawie wprowadzenia wytycznych – „Zasady dotyczące przygotowania programów kontroli oraz raportów i informacji z wyników kontroli realizowanych w ramach rocznych planów kontroli Inspekcji Handlowej”.

3.2 ZAMIERZONE UWALNIANIE DO ŚRODOWISKA ORGANIZMÓW GENETYCZNIE ZMODYFIKOWANYCH (GMO) DO CELÓW PRODUKCJI ŻYWNOŚCI I PASZY

PIS

Główny Inspektor Sanitarny w zakresie tematyki organizmów genetycznie zmodyfikowanych działa w ramach przyznaných kompetencji oraz wykonuje swoje zadania na podstawie i zgodnie z obowiązującym prawem krajowym, a także prawem Unii Europejskiej.

Zgodnie z art. 93 ust. 1 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. *o bezpieczeństwie żywności i żywienia* (Dz. U. z 2019 r. poz. 1252 z późn. zm.), Główny Inspektor Sanitarny jest organem właściwym do wykonywania czynności dotyczących żywności genetycznie zmodyfikowanej oraz organizmów genetycznie zmodyfikowanych przeznaczonych do wykorzystania jako żywność, w zakresie określonym w następujących rozporządzeniach unijnych:

- rozporządzeniu nr 1829/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 września 2003 r. w sprawie genetycznie zmodyfikowanej żywności;
- rozporządzeniu nr 1830/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 września 2003 r. w sprawie możliwości śledzenia i znakowania organizmów genetycznie zmodyfikowanych oraz możliwości śledzenia żywności i produktów paszowych wyprodukowanych z organizmów genetycznie zmodyfikowanych i zmieniające dyrektywę 2001/18/WE;
- rozporządzeniu nr 1946/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie transgranicznego przemieszczania organizmów genetycznie zmodyfikowanych.

W praktyce czynności te dotyczą głównie urzędowych kontroli żywności pod kątem GMO. Kontrole przeprowadzane są przez podległe Ministrowi Zdrowia organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, zgodnie z zakresem kompetencji tej inspekcji.

Nadzorowi stacji sanitarno – epidemiologicznych podlegają zakłady produkcyjne (żywności pochodzenia roślinnego), zakłady żywienia zbiorowego, sklepy, hurtownie, składy celne, a także żywność przywożona z państw trzecich.

Urzędowe kontrole żywności (w tym również pod kątem GMO) przeprowadzane są zgodnie z przepisami rozporządzenia 2017/625 oraz wydanymi na jego podstawie aktami delegowanymi i wykonawczymi.

Kontroli podlegają produkty spożywcze:

- potencjalnie zawierające materiał zmodyfikowany genetycznie, a nie oznakowane informacją o modyfikacji genetycznej;
- produkty potencjalnie zawierające materiał GM niedopuszczony w UE (oznakowane informacją o obecności GMO lub nie, pochodzące z krajów trzecich);
- produkty posiadające informację o braku modyfikacji genetycznej np. „GMO FREE”, „NON GMO”, „bez GMO” – pod kątem spełniania przepisów rozporządzenia nr 1829/2003 oraz 1830/2003, tj. ewentualnej obecności nieautoryzowanego GMO oraz właściwego oznakowania.

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, przeprowadzają również graniczne kontrole sanitarne żywności pochodzenia niezwierzęcego (w tym również pod kątem GMO) oraz materiałów lub wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, przywożonych z państw trzecich. Kontrole graniczne przeprowadzane są na zasadach określonych w art. 79-84 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia oraz zgodnie z rozporządzeniem 2017/625.

Granicznej kontroli sanitarnej podlegają towary wymienione w *rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 8 grudnia 2011 r. w sprawie wykazu towarów, które podlegają granicznej kontroli sanitarnej (Dz. U. Nr 272, poz. 1612)*, a także towary wskazane w obowiązujących wprost unijnych aktach prawych dotyczących zwiększonego poziomu kontroli dla niektórych rodzajów produktów lub nakładających szczególne warunki ich importu. Jak wspomniano powyżej, w przypadku produktów GM, zwiększonemu poziomowi kontroli podlegają obecnie produkty z ryżu pochodzące z Chin (*decyzja wykonawcza Komisji 2011/884/UE z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie środków nadzwyczajnych w odniesieniu do niedozwolonego genetycznie zmodyfikowanego ryżu w produktach z ryżu pochodzących z Chin i uchylająca decyzję 2008/289/WE (Dz. Urz. UE L 343 z 23.12.2011, str. 140)*).

W trakcie kontroli granicznej organ Państwowej Inspekcji Sanitarnej sprawdza dokumentację towaru, przeprowadza kontrolę identyfikacyjną oraz kontrolę bezpośrednią, w tym oględziny towaru.

Podczas kontroli dokumentacji sprawdzany jest w szczególności:

- wniosek o dokonanie granicznej kontroli sanitarnej,
- dokumenty handlowe i identyfikujące daną partię towaru oraz
- inne dokumenty przedstawione przez importera, w tym np. wyniki badań laboratoryjnych;
- kontrolę certyfikatów, dokumentów które importer jest w obowiązku posiadać w przypadku towarów dla których przepisy unijne przewidują szczególne warunki dotyczące ich importu. W przypadku kontroli żywności pod kątem GMO, są to certyfikaty poświadczające nieobecność nieautoryzowanego w UE GMO w ryżu i produktów ryżowych pochodzących z Chin.
- ramach kontroli bezpośredniej mogą być również pobrane próbki do badań laboratoryjnych (m.in. pod kątem obecności GMO).

Za wprowadzanie do obrotu żywności genetycznie zmodyfikowanej niezgodnie z obowiązującymi, grożą kary określone w przepisach krajowych (art. 99 *ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia*).

PIORIN

Na podstawie art. 49i ustawy o mikroorganizmach i organizmach genetycznie zmodyfikowanych z dnia 22 czerwca 2001r. (Dz.U. z 2019 r. poz. 706) Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa prowadzi kontrolę zgodności prowadzonych upraw z przepisami ustawy. Realizacja zadania odbywa się w oparciu o regulacje ustawowe oraz wytyczne określone w „Programie kontroli upraw GMO” zatwierdzonym przez Ministra Środowiska i Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na podstawie art. 49l ustawy. Kontrole upraw realizowane są przez kontrolę materiału siewnego oraz kontrolę plantacji produkcyjnych.

3.3 PASZE I BEZPIECZEŃSTWO PASZ NA KAŻDYM ETAPIE PRODUKCJI, PRZETWARZANIA I DYSTRYBUCJI PASZ ORAZ STOSOWANIA PASZ, W TYM PRZEPISY MAJĄCE NA CELU ZAPEWNIENIE UCZCIWYCH PRAKTYK HANDLOWYCH ORAZ OCHRONĘ ZDROWIA I INTERESÓW KONSUMENTÓW ORAZ ZAPEWNIENIE IM PRAWA DO INFORMACJI

IW

Ustawa z dnia 22 lipca 2006 roku o paszach (Dz. U. z 2019 r., poz. 269) - Plan Urzędowej Kontroli Pasz.

W roku 2004 Polska wprowadziła po raz pierwszy urzędowy monitoring pasz. Powyższy dokument składa się z następujących części:

1. Część 1 - Założenia ogólne wraz z przywołaniem wszystkich przepisów prawnych wspólnotowych i krajowych.
2. Część 2 – Bezpieczeństwo cz. I - Zakres badań laboratoryjnych ze szczegółowym określeniem rodzaju badanego czynnika, wskazanie laboratorium badającego, liczba próbek przewidzianych do badania w danym roku, częstotliwość urzędowych kontroli w poszczególnych sektorach zajmujących się wytwarzaniem i obrotem paszami, w tym również w gospodarstwach żywiących zwierzęta.
 - Plan pobierania próbek pasz w poszczególnych województwach z uwzględnieniem miejsca pobrania próbki oraz rodzaju paszy.
 - Wykaz laboratoriów ZHW oraz podlegających im terytorialnie WIW w zakresie badań w określonym kierunku..
3. Część 3 - Bezpieczeństwo cz. II - określa jakość handlową i substancje niepożądane pochodzenia roślinnego w odniesieniu do pasz (układ praktyczny identyczny jak powyżej).
4. Część 4 – Plan pobierania próbek monitoringowych dla Granicznych Inspektoratów Weterynarii.
5. Część 5 - Opis analizy ryzyka jakiej należy wykonać w trakcie urzędowej kontroli pasz.
6. Część 6 – Interpretacja wyników badań laboratoryjnych.
7. Część 7 – Raportowanie wyników urzędowej kontroli pasz.
8. Część 8 – Opis procedur wyjaśniających obowiązujących w przypadku stwierdzenia niezgodności.
9. Część 9 – Szkolenia dla Wojewódzkich i Powiatowych Inspektorów ds. pasz
10. Część 10 – Wykaz aktualnych cen badań laboratoryjnych
11. Część 11 – Częstotliwość urzędowych kontroli

Kontrola oraz pobieranie próbek pasz odbywa się zgodnie z rozporządzeniem (WE) 2017/625 oraz rozporządzeniem Komisji (WE) 152/2009 ustanawiającym metody pobierania próbek i dokonywania analiz do celów urzędowej kontroli pasz (Dz. Urz. UE L Nr 54 z 26.02.2009, s. 1, z późn. zm.).

Celem ujednoczenia zasad postępowania organów IW w zakresie nadzoru nad paszami opracowano Instrukcję Głównego Lekarza Weterynarii Nr GIWpr-02010-4/2018 z dnia 28 marca 2018 r. w sprawie oceny homogeniczności (niejednorodności) mieszanek paszowych na podstawie badania stopnia wymieszania składnika kluczowego.

Częstotliwość urzędowych kontroli

System nadzoru nad paszami, kompetencje i odpowiedzialność właściwych organów określa ustawa o paszach. Zgodnie z przytoczoną ustawą organem kontrolnym sprawującym nadzór nad całym sektorem paszowym (począwszy od produkcji pierwotnej pasz aż do żywienia zwierząt gospodarskich, od których pozyskiwane są produkty jadalne) jest Powiatowy Lekarz Weterynarii z wyłączeniem wytwarzania i obrotu paszami leczniczymi, gdzie nadzór sprawuje Wojewódzki Lekarz Weterynarii.

Częstotliwość urzędowych kontroli dla poszczególnych podmiotów sektora paszowego (wytwarzanie, obrót, stosowanie) jest określana na poziomie Głównego Inspektoratu Weterynarii w oparciu o wyniki dotychczasowych kontroli, wyniki monitoringu, analizę ryzyka oraz pojawiające się sytuacje kryzysowe w sektorze paszowym.

Dodatkowo GLW przygotował szereg list kontrolnych (Protokoły pokontrolne) dla:

- Hurtowni farmaceutycznych produktów leczniczych weterynaryjnych;
- Zakładów leczniczych dla zwierząt;
- Działalności w sektorze paszowym (obejmujące zagadnienia odnoszące się do zakresu całej działalności oraz listy kontrolne ukierunkowane na konkretne zagadnienia np. system HACCP, etykietowanie czy monitoring wody przeznaczonej do pojenia zwierząt na obecność antybiotyków);
- Gospodarstw wytwarzających pasze nieprzeznaczone do obrotu oraz stosujących pasze.
- Zakładów sektora rolno-spożywczego przeznaczających część produktów na cele paszowe;
- Gospodarstw, w których stosuje się produkty lecznicze weterynaryjne lub pasze lecznicze;
- Wytwórci pasz leczniczych;
- Dystrybutorów pasz leczniczych;

Kontrole zakładów sektora utylizacyjnego zarówno przed rozpoczęciem działalności (w przypadku podmiotów podlegających zatwierdzeniu), jak i w trakcie działalności są prowadzone przez upoważnionych inspektorów ds. utylizacji zgodnie z instrukcją Głównego Lekarza Weterynarii nr Giwpr-02010-11/2014 z dnia 30 grudnia 2014 r. w sprawie procedur obowiązujących przy nadzorze i kontroli zagospodarowania ubocznych produktów pochodzenia zwierzęcego lub produktów pochodnych przez podmioty sektora utylizacyjnego oraz zasad postępowania organów Inspekcji Weterynaryjnej w zakresie potwierdzania przesyłek ubocznych produktów pochodzenia zwierzęcego lub produktów pochodnych w systemie TRACES. W ww. instrukcji określono na podstawie analizy ryzyka częstotliwość kontroli podmiotów sektora utylizacyjnego, w zależności od rodzaju działalności i kategorii przetwarzanych produktów. Zgodnie z ww. wytycznymi, zakłady przetwórcze kat. 1, kat. 2 oraz kat. 3 powinny być skontrolowane minimum 2 razy w każdym roku. Pozostałe podmioty sektora utylizacyjnego (pośrednie, spalarnie, transport, wytwórcy karm dla zwierząt domowych i in.) powinny być kontrolowane minimum 1 raz w roku. W trakcie kontroli sprawdzane są wymagania określone w rozporządzeniach UE dotyczące zagospodarowania UPPZ (rozporządzenie (WE) nr 1069/2009 oraz rozporządzenie Komisji nr 142/2011). Główny Lekarz Weterynarii opracował i opublikował listy kontrolne, które stanowią narzędzia wykorzystywane przez inspektorów podczas kontroli. Wszystkie listy kontrolne SPIWET dostępne są na stronie GLW, pod adresem <https://www.wetgiw.gov.pl/nadzor-weterynaryjny/listy-kontrolne-spiwet---sektor-utylizacyjny> . Dotyczą one m. in:

- Zakładów utylizacyjnych
- Zakładów wykonujących czynności pośrednie na ubocznych produktach pochodzenia zwierzęcego oraz składów
- Podmiotów zbierających padłe zwierzęta;
- Spalarni i współspalarni;
- Gospodarstw stosujących nawozy organiczne i polepszaczy gleby;
- Zakładów wytwarzających karmę dla zwierząt domowych;
- Ferm zwierząt futerkowych;
- Schronisk dla zwierząt produkujących karmy;

W Głównym Inspektoracie Weterynarii znajduje się podpunkt krajowy systemu RASFF, do którego przekazywane są powiadomienia z terenu całego kraju. Podpunkt znajdujący się w Głównym Inspektoracie Weterynarii, zgodnie ze swoją właściwością przekazuje zgłoszenia

dotyczące zagrożeń stwierdzonych w sektorze paszowym do punktu krajowego znajdującego się w Głównym Inspektoracie Sanitarnym.

Biorąc pod uwagę fakt, że jedyną służbą kontrolną nadzorującą wszystkie aspekty związane z nadzorem nad wytwarzaniem, obrotem i stosowaniem pasz jest IW należy uznać, że w tym dziale nie istnieją tzw. strefy nie objęte nadzorem.

Weterynaryjna kontrola graniczna wszelkiego rodzaju pasz przeznaczonych do żywienia zwierząt jest przeprowadzana przez Granicznego Lekarza Weterynarii.

IH

Inspekcja Handlowa kontroluje wyłącznie paszę (karmę) dla zwierząt towarzyszących, znajdującą się w obrocie detalicznym, na podstawie art. 33 ust. 2 ustawy z dnia 22 lipca 2006 r. o paszach (t.j. Dz.U. z 2019 poz. 269 z późn. zm.).

Kontrola odbywa się podobnie jak w przypadku środków spożywczych, tj. według procedur przewidzianych w ustawie o Inspekcji Handlowej i ustawie Prawo przedsiębiorców, a także przepisach określających wymagania dla pasz dla zwierząt towarzyszących.

3.4 WYMOGI DOTYCZĄCE ZDROWIA ZWIERZĄT

IW

3.4.1 ZDROWIE ZWIERZĄT

Wścieklizna

Zgodnie z ustawą z dnia 11 marca 2004 r. *o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt* wścieklizna należy do chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi zwalczania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (załącznik nr 2 do ustawy).

Lisy wolno żyjące na obszarach określonych przez ministra właściwego do spraw rolnictwa, zgodnie z art. 56 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. *o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt*, podlegają obowiązkowemu szczepieniu ochronnemu przeciwko wściekliźnie, przeprowadzanemu przez wojewódzkiego lekarza weterynarii.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 grudnia 2013 r. *w sprawie przeprowadzania ochronnych szczepień lisów wolno żyjących przeciwko wściekliźnie*, szczepionka jest rozrzucana z samolotu lub śmigłowca lub wykładana ręcznie dwa razy do roku na obszarach lasów oraz we wszystkich miejscach bytowania lisów wolno żyjących. Szczepionka może być podana raz w roku, jeżeli na terenie województwa nie

stwierdzono wścieklizny w okresie dwóch kolejnych lat. Natomiast szczepień ochronnych nie przeprowadza się, jeżeli na terenie województwa nie stwierdzono wścieklizny w okresie co najmniej trzech kolejnych lat.

W przypadku stwierdzenia wścieklizny na terenie województwa, w którym nie stwierdzono wścieklizny w okresie co najmniej trzech kolejnych lat, wojewódzki lekarz weterynarii wyznacza obszar o promieniu co najmniej 50 km od ogniska wścieklizny, zwany dalej „strefą ochronną”. Szczepienia ochronne w strefie ochronnej przeprowadza się dwa razy do roku przez okres trzech kolejnych lat od dnia stwierdzenia wścieklizny w tej strefie. Szczepienia ochronne w strefie ochronnej można przeprowadzić raz w roku, jeżeli w strefie ochronnej nie stwierdzono wścieklizny w okresie dwóch kolejnych lat.

Natomiast w przypadku istnienia ryzyka przeniesienia wścieklizny z innej części województwa lub z innego województwa, lub z obszaru położonego poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej wojewódzki lekarz weterynarii może wyznaczyć na terenie województwa obszar o szerokości co najmniej 50 km, na którym przeprowadza się szczepienia ochronne.

Jeżeli na obszarach, na których przeprowadzono szczepienia ochronne, wystąpiła katastrofa naturalna w rozumieniu art. 3 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 18 kwietnia 2002 r. *o stanie klęski żywiołowej* mogąca ujemnie wpłynąć na podjęcie szczepionki przez lisy lub stwierdzono pogorszenie sytuacji epizootycznej w odniesieniu do wścieklizny, dopuszcza się przeprowadzenie dodatkowych szczepień ochronnych.

Liczba dawek szczepionki nie może być mniejsza niż 20 dawek na 1 km² powierzchni, na której przeprowadza się szczepienia ochronne.

Na konieczność przeprowadzania lub częstotliwość szczepień ochronnych lisów wolno żyjących nie ma wpływu występowanie wścieklizny u nietoperzy.

Badania monitoringowe wykonywane w celu określenia efektywności doustnych szczepień lisów wolno żyjących przeciwko wścieklicznie przeprowadza się na podstawie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 grudnia 2004 r. *w sprawie określenia jednostek chorobowych, sposobu prowadzenia kontroli oraz zakresu badań kontrolnych zakażeń zwierząt*. Zgodnie z tym rozporządzeniem, w celu kontroli wścieklizny pobiera się do badań tkankę mózgową, surowicę i żuchwę od 8 lisów odstrzelonych na każdym 100 km² obszaru, na którym lisy wolno żyjące zostały objęte szczepieniem ochronnym przeciwko wścieklicznie. Natomiast w celu izolacji i określenia szczepu wirusa wścieklizny do badań przesyła się tkankę mózgową lisów wolno żyjących, u których w badaniu laboratoryjnym potwierdzono wściekliznę.

Diagnostyka wścieklizny przy wystąpieniu podejrzenia tej jednostki chorobowej jest przeprowadzana przez laboratoria, o których mowa w art. 25 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, z wykorzystaniem następujących badań:

- 1) immunofluorescencji odcisków mózgowych z monowalentnym koniugatem antynukleokapsydowym;
- 2) izolacji wirusa wścieklizny na kulturach komórkowych neuroblastomy;
- 3) genotypizacji izolatów wirusa wścieklizny.

Badania monitoringowe w celu sprawdzenia skuteczności szczepienia lisów wolno żyjących są przeprowadzane przez laboratoria, o których mowa w art. 25 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o *Inspekcji Weterynaryjnej*. Monitoring wykonuje się przy zastosowaniu:

- 1) immunofluorescencji odcisków mózgowych – badanie w kierunku wścieklizny;
- 2) szlifów kostnych żuchwy – badanie na obecność markera (TC – tetracyklin);
- 3) testu seroneutralizacji (RFFIT – rapid fluorescent focus inhibition test) – określenie miana przeciwciał wirusa wścieklizny w surowicy (skrzep z serca lub płyn z klatki piersiowej);
- 4) testu ELISA – określenie miana przeciwciał wirusa wścieklizny w surowicy;
- 5) różnicowania szczepów wirusa wścieklizny w celu rozróżnienia terenowych szczepów wirusa od szczepów szczepionkowych;
- 6) zbierania i analizowania danych epidemiologicznych na temat zdiagnozowanych przypadków wścieklizny na obszarze objętym szczepieniem.

Liczba przypadków wścieklizny na terenie RP

rok	Zwierzęta domowe	Zwierzęta wolno żyjące
2003	74	314
2004	22	114
2005	36	102
2006	19	63
2007	15	55
2008	5	24
2009	0	8
2010	22	129

2011	34	126
2012	38	219
2013	42	162
2014	16	89
2015	18	79
2016	3	19
2017	1	9
2018	0	9

Gąbczasta encefalopatia bydła

Zapobieganie, kontrola i zwalczanie BSE są przeprowadzane zgodnie z przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 999/2001 z dnia 22 maja 2001 r. *ustanawiającym zasady dotyczące zapobiegania, kontroli i zwalczania niektórych przenośnych gąbczastych encefalopatii* (Dz. Urz. WE L 147 z 31.05.2001, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 32, str. 289, z późn. zm.), a w szczególności z art. 6 oraz załącznikiem III rozdział A tego rozporządzenia oraz zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 grudnia 2004 r. w sprawie określenia jednostek chorobowych, sposobu prowadzenia kontroli oraz zakresu badań kontrolnych zakażeń zwierząt.

Działania mające na celu ograniczenie występowania BSE na terytorium Polski prowadzone są w ramach programu zwalczania tej choroby, realizowanego na podstawie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Celem realizacji programu zwalczania gąbczastej encefalopatii bydła jest wykrycie każdego przypadku gąbczastej encefalopatii bydła w populacji bydła w Rzeczypospolitej Polskiej.

Od 1 stycznia 2018 r. badaniu w kierunku BSE podlega bydło w wieku powyżej 48 miesiąca życia, zaliczane do grup ryzyka m.in. zwierzęta padłe, poddane ubojowi z konieczności, wykazujące nietypowe objawy w trakcie badania przedubojowego, w tym zwierzęta, które doznały urazów w trakcie transportu lub w rzeźni, lub zostały zabite w ramach zwalczania choroby zakaźnej zwierząt.

Liczbę badań monitoringowych przeprowadzonych w kierunku BSE oraz liczbę przypadków choroby stwierdzonych w latach 2010 – 2018 przedstawia poniższa tabela.

<u>Rok</u>	<u>Liczba zwierząt objętych monitoringiem BSE</u>	<u>Liczba przypadków BSE</u>
<u>2010</u>	<u>637 240</u>	<u>2</u>
<u>2011</u>	<u>475 906</u>	<u>1</u>
<u>2012</u>	<u>326 280</u>	<u>3</u>
<u>2013</u>	<u>318 849</u>	<u>1</u>
<u>2014</u>	<u>207 503</u>	<u>0</u>
<u>2015</u>	<u>222 821</u>	<u>0</u>
<u>2016</u>	<u>169 187</u>	<u>0</u>
<u>2017</u>	<u>162 206</u>	<u>0</u>
<u>2018</u>	<u>39 715</u>	<u>0</u>
<u>Razem</u>	<u>2 559 707</u>	<u>7</u>

Choroba niebieskiego języka

Choroba niebieskiego języka podlega obowiązkowi zwalczania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie przepisów ustawy z dnia 11 marca 2004 r. *o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt* (Dz. U z 2008 r. Nr 213, poz. 1342, z późn. zm.)

Od 2009 roku na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej prowadzony jest program wykrywania występowania zakażeń wirusem choroby niebieskiego języka. Obowiązek realizacji programu wynika z art. 4 rozporządzenia nr 1266/2007 z dnia 26 października 2007 r. *w sprawie przepisów wykonawczych dotyczących dyrektywy Rady 2000/75/WE w odniesieniu do kontroli, monitorowania, nadzoru i ograniczeń przemieszczeń niektórych zwierząt należących do gatunków podatnych na zakażenie chorobą niebieskiego języka.*

Program badań ma na celu:

- 1) stwierdzenie wystąpienia określonego serotypu wirusa (BTV-8) lub wykrycie wprowadzenia innych serotypów;

2) wykrycie dowodów przenoszenia wirusa z obszarów, gdzie wirus występuje poprzez losowe badania laboratoryjne (serologiczne) prowadzone na terytorium całego kraju.

Na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 czerwca 2010 r. *zmieniającego rozporządzenie w sprawie określenia jednostek chorobowych, sposobu prowadzenia kontroli oraz zakresu badań kontrolnych zakażeń zwierząt* w celu kontroli występowania choroby niebieskiego języka, corocznie bada się próbki krwi pobrane od bydła i owiec powyżej 3 miesiąca życia, znajdujących się na obszarze powiatu, tak aby było możliwe wykrycie serokonwersji z 95% prawdopodobieństwem, przy założeniu, że odsetek zakażeń na obszarze tego powiatu wynosi 20%.

Choroba niebieskiego języka dotychczas nie była notowana u sztuk rodzimych na terytorium Polski.

Gorączka Q

Przypadki gorączki Q na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej podlegają obowiązkowi rejestracji, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. *o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt* (Dz. U. z 2018 r. poz. 1967). Na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 czerwca 2010 r. *zmieniającego rozporządzenie w sprawie określenia jednostek chorobowych, sposobu prowadzenia kontroli oraz zakresu badań kontrolnych zakażeń zwierząt*, w celu kontroli występowania gorączki Q corocznie badane są przeżuwacze znajdujące się na obszarze powiatu, tak aby było możliwe wykrycie serokonwersji z 95% prawdopodobieństwem, przy założeniu, że odsetek zakażeń wynosi 20%.

Choroba ta u ludzi podlega obowiązkowemu zgłaszaniu i rejestracji. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 15 stycznia 2013 r. *w sprawie współdziałania między organami Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Inspekcji Weterynaryjnej oraz Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie zwalczania zakażeń i chorób zakaźnych, które mogą być przenoszone ze zwierząt na ludzi lub z ludzi na zwierzęta* (Dz. U. z 2013 r., poz. 160) Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny oraz Powiatowy Lekarz Weterynarii informują się wzajemnie o stwierdzeniu gorączki Q u człowieka lub zwierzęcia.

IBR/IPV

Począwszy od października 2010 r. prowadzony jest monitoring IBR/IPV u bydła. W celu kontroli występowania zakaźnego zapalenia nosa i tchawicy/otrętu bydła corocznie bada się próbki krwi pobrane od bydła znajdującego się na obszarze powiatu. Wielkość próby

została obliczona w sposób umożliwiający wykrycie chorobotwórczości na poziomie 20% przy ufnosci wynoszącej 95% w populacji gatunków podatnych na zakażenie

Gruźlica bydła

Gruźlica bydła podlega obowiązkowi zwalczania na podstawie przepisów ustawy z dnia 11 marca 2004 r. *o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt* (Dz. U. z 2018 r. poz. 1967) oraz rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 listopada 2004 roku *w sprawie zwalczania gruźlicy bydła* (Dz. U. Nr 258, poz. 2585).

Badania kontrolne prowadzi się zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 grudnia 2004 r. *w sprawie określenia jednostek chorobowych, sposobu prowadzenia kontroli oraz zakresu badań kontrolnych zakażeń zwierząt* (Dz. U. Nr 282, poz. 2813 ze zm.)

W celu kontroli występowania gruźlicy bydła corocznie tuberkulinizacją śródskórną obejmuje się 1/5 stad bydła na obszarze powiatu tak, aby w okresie 5 lat poddać badaniu wszystkie stada bydła znajdujące się na obszarze tego powiatu. Badaniu poddaje się zwierzęta powyżej 6 tygodnia życia.

W następstwie realizacji programu zwalczania i kontroli gruźlicy bydła na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, Polska decyzją Komisji Europejskiej z dnia 23 kwietnia 2009 roku (2009/342/WE) *zmieniająca decyzję 2003/467/WE w odniesieniu do uznania niektórych regionów administracyjnych Włoch za oficjalnie wolne od gruźlicy bydła, brucelozy bydła i enzootycznej białaczki bydła, uznania niektórych regionów administracyjnych Polski za oficjalnie wolne od enzootycznej białaczki bydła oraz uznania Polski i Słowenii za państwa członkowskie oficjalnie wolne od gruźlicy bydła* została uznana za kraj oficjalnie wolny od gruźlicy bydła.

Bruceloza bydła

Bruceloza bydła podlega obowiązkowi zwalczania na podstawie przepisów ustawy z dnia 11 marca 2004 r. *o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt* (Dz. U. 2008 r. Nr 213, poz. 1342) oraz rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 kwietnia 2005 roku *w sprawie zwalczania brucelozy* (Dz. U. 2005 r. Nr 79, poz. 690).

Badania kontrolne prowadzi się zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 grudnia 2004 r. *w sprawie określenia jednostek chorobowych, sposobu*

prowadzenia kontroli oraz zakresu badań kontrolnych zakażeń zwierząt (Dz. U. 2004 r. Nr 282, poz. 2813 z późn. zm.).

Od 1980 roku na terytorium kraju nie stwierdzono izolacji *Brucella abortus*.

W celu kontroli występowania brucelozы bydła corocznie bada się próbki krwi pobrane od 1/5 stad bydła znajdującego się na obszarze powiatu tak, aby w okresie 5 lat poddać badaniu wszystkie stada bydła znajdujące się na obszarze tego powiatu. Badaniu temu poddaje się bydło powyżej 24 miesiąca życia. W następstwie realizacji programu zwalczania i kontroli brucelozы bydła na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, Polska decyzją Komisji Europejskiej z dnia 5 sierpnia 2009 roku (2009/600/WE) *zmieniającą decyzję 2003/467/WE w odniesieniu do uznania niektórych państw członkowskich i ich regionów za oficjalnie wolne od brucelozы bydła*, została uznana za kraj oficjalnie wolny od brucelozы bydła.

Enzootyczna białaczka bydła

Enzootyczna białaczka bydła podlega obowiązkowi zwalczania na podstawie przepisów ustawy z dnia 11 marca 2004 r. *o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt* (Dz. U. 2008 r. Nr 213, poz. 1342) oraz rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 5 marca 2008 r. *w sprawie zwalczania enzootycznej białaczki bydła* (Dz. U. 2008 r. Nr 47, poz. 278).

Badania kontrolne w kierunku enzootycznej białaczki bydła prowadzi się zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 grudnia 2004 r. *w sprawie określenia jednostek chorobowych, sposobu prowadzenia kontroli oraz zakresu badań kontrolnych zakażeń zwierząt* (Dz. U. 2004 r. Nr 282, poz. 2813 ze zm.).

W celu kontroli występowania enzootycznej białaczki bydła corocznie bada się próbki krwi:

- pobrane od 1/5 stad bydła znajdujących się na obszarze powiatu należącego do regionu oficjalnie *uznanego za wolny od enzootycznej białaczki bydła* tak, aby w okresie 5 lat poddać badaniu wszystkie stada bydła znajdujące się na obszarze tego powiatu;
- pobrane od 1/3 stad bydła znajdującego się na obszarze powiatu uznanego za urzędowo wolny od enzootycznej białaczki bydła;
- pobrane ze wszystkich stad, w powiecie niespełniającym powyższych kryteriów

Badaniu temu poddaje się bydło powyżej 24 miesiąca życia.

W następstwie realizacji programu zwalczania i kontroli enzootycznej białaczki bydła na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, Polska została uznana za kraj oficjalnie wolny od enzootycznej białaczki bydła zgodnie z decyzją wykonawczą Komisji (UE) 2017/888

z dnia 22 maja 2017 r. zmieniającą decyzję 2003/467/WE w odniesieniu do statusu włoskiego regionu Umbria jako obszaru oficjalnie uznanego za wolny od gruźlicy oraz statusu Polski jako obszaru wolnego od enzootycznej białaczki bydła, zmieniająca decyzję 2004/558/WE w odniesieniu do statusu Niemiec jako obszaru wolnego od zakaźnego zapalenia nosa i tchawicy bydła oraz zmieniająca decyzję 2008/185/WE w odniesieniu do statusu określonych regionów Polski jako obszarów wolnych od choroby Aujeszkyego oraz zatwierdzenia programu zwalczania choroby Aujeszkyego dla włoskiego regionu Wenecja Euganejska.

Salmonellozy drobiu

Od roku 2007, we wszystkich Państwach Członkowskich Unii Europejskiej realizowane są krajowe programy zwalczania *S. Enteritidis*, *S. Typhimurium*, *S. Virchow*, *S. Infantis* i *S. Hadar* w stadach hodowlanych gatunku *Gallus gallus*, zgodnie z rozporządzeniem Komisji (WE) Nr 200/2010 z dnia 10 marca 2010 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do celu unijnego ograniczenia częstości występowania serotypów salmonelli w dorosłych stadach hodowlanych gatunku *Gallus gallus*.

Od 2008 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest realizowany „Krajowy program zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*)”. Założeniem ww. programu jest osiągnięcie celu unijnego określonego w art. 1 ust. 1 rozporządzenia 517/2011 z dnia 25 maja 2011 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do unijnego celu ograniczenia częstości występowania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach kur niosek gatunku *Gallus gallus* oraz zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 i rozporządzenie Komisji (UE) nr 200/2010, przewidującego obniżenie częstotliwości występowania pałeczek *Salmonella* do poziomu 2% lub mniej.

Realizację obowiązkowego programu dotyczącego stad brojlerów rozpoczęto w 2009 r., na podstawie przepisów rozporządzenia Komisji (WE) Nr 200/2012 z dnia 8 marca 2012 r. w sprawie unijnego celu ograniczenia występowania *Salmonella enteritidis* i *Salmonella typhimurium* w stadach brojlerów zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady. We wszystkich latach realizacji programu stwierdzono odsetek stad brojlerów zakażonych serotypami *Salmonella* objętymi programem poniżej ustanowionego celu unijnego tj. poniżej 1%.

Realizację obowiązkowych programów dotyczących stad indyków hodowlanych i rzeźnych rozpoczęto w 2010 r., na podstawie przepisów rozporządzenia Komisji (WE) Nr 1190/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie unijnego celu ograniczenia występowania *Salmonella Enteritidis* i *Salmonella Typhimurium* w stadach indyków zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady. W przypadku indyków hodowlanych jedynie w 2012 r. w 6 stadach stwierdzono zakażenie serotypami *Salmonella* objętymi programem. W pozostałych latach realizacji programu nie było stad indyków hodowlanych zakażonych przedmiotowymi serotypami *Salmonella*. W przypadku stad indyków rzeźnych we wszystkich latach realizacji programu stwierdzono odsetek stad zakażonych serotypami *Salmonella* objętymi programem poniżej ustanowionego celu unijnego tj. poniżej 1%.

Przewiduje się kontynuowanie programów w ww. grupach produkcyjnych drobiu, zgodnie z wymaganiami określonymi w przepisach unijnych.

Grypa ptaków (Avian influenza)

Celem realizacji programu jest wykrycie zakażeń wirusami grypy ptaków u różnych kategorii drobiu oraz ptaków dzikich, a także możliwość potwierdzenia wolności kraju/regionu/gospodarstwa od grypy ptaków. Program jest realizowany na całym terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Realizacja programu u drobiu:

Pobieranie próbek i badania serologiczne w gospodarstwach utrzymujących drób, przeprowadza się w celu wykrycia przeciwciał na obecność wirusa grypy ptaków, zgodnie z dyrektywą Rady 2005/94/WE z dnia 20 grudnia 2005r. w sprawie wspólnotowych środków zwalczania grypy ptaków i uchylającą dyrektywę 92/40/EWG (Dz. Urz. UE L 10 z 14.1.2006 str. 16). Badanie metodą wirusologiczną na obecność wirusa grypy ptaków stosowane jest wyłącznie w przypadku uzyskania dodatnich wyników badań serologicznych.

W ramach realizacji programu pobiera się próbki od następujących gatunków i kategorii produkcyjnych drobiu:

- 1) kury nioski;
- 2) kury nioski chowane na wolnym wybiegu;
- 3) kury reprodukcyjne;
- 4) indyki reprodukcyjne;
- 5) kaczki reprodukcyjne;
- 6) gęsi reprodukcyjne;

- 7) indyki rzeźne;
- 8) kaczki rzeźne;
- 9) gęsi rzeźne;
- 10) ptactwo łowne utrzymywane w warunkach fermowych (np. bażanty, kuropatwy);
- 11) ptaki bezgrzebieniowe (strusie).

Pobieranie próbek w gospodarstwach odbywa się od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia roku realizacji programu.

Realizacja programu u dzikiego ptactwa:

Nadzór oparty na ryzyku jest wdrażany przez prowadzenie badań laboratoryjnych przeprowadzanych u konającego dzikiego ptactwa, w szczególności w odniesieniu do migrującego dzikiego ptactwa wodnego oraz padłych ptaków, jako system nadzoru biernego na terytorium całego kraju. Nadzorem objęte są obszary w pobliżu mórz, jezior i dróg wodnych, na których znaleziono padłe ptaki, zwłaszcza jeżeli obszary te znajdują się w pobliżu gospodarstw.

Procedury pobierania próbek przeprowadza się zgodnie z podręcznikiem diagnostycznym. Próbkę pobiera się z kloaki i tchawicy lub jamy dziobowo-gardłowej albo z tkanek ptaków dzikich padłych lub konających do badań metodą PCR lub izolacji wirusa.

Choroba Aujeszkyego u świń

Zgodnie z ustawą z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. 2008 r. Nr 213, poz. 1342) choroba Aujeszkyego u świń należy do chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi rejestracji na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (załącznik nr 3 do ustawy). Jednakże, w związku z realizacją programu zwalczania choroby Aujeszkyego u świń, choroba ta stała się jednostką podlegającą zwalczaniu. Program zwalczania choroby Aujeszkyego u świń jest realizowany od 2006 r. na obszarze województwa lubuskiego, a od 2008 r. na terytorium całej Polski.

Od początku realizacji programu w 2008 r. liczba stad zakażonych wirusem choroby Aujeszkyego, stwierdzonych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej systematycznie spada. W 2008 r. stwierdzono 12 659 stad zakażonych, w 2009 r. – 4 352, w 2010 r. – 1239, w 2011 r. – 444, w 2012 r. – 248, w 2013 r. – 188, w 2014 r. – 115, w 2015 r. – 67, w 2016 r. – 40, w 2017 r. – 20, natomiast w 2018 r. – 5.

Zgodnie z decyzją wykonawczą Komisji nr 2017/888 z dnia 22 maja 2017 r., 11 powiatów w województwie podlaskim uznano za urzędowo wolne od choroby Aujeszkyego u świń.

Afrykański pomór świń

W 2007 roku wirus afrykańskiego pomoru świń (ASF) rozprzestrzenił się z pierwotnego ogniska w Gruzji na terytorium Europy Wschodniej. Wirus prawdopodobnie został przeniesiony poprzez odpady kuchenne użyte do karmienia świń, pochodzące ze statku płynącego z Afryki, który zawinął do portu w Poti (Gruzja). Po wprowadzeniu wirusa ASF na kontynent europejski, choroba bardzo szybko rozprzestrzeniła się na terytorium Armenii, Azerbejdżanu oraz Federacji Rosyjskiej. W sierpniu 2012 roku ognisko choroby zostało stwierdzone w południowo-wschodniej części Ukrainy. W czerwcu 2013 roku, białoruskie władze weterynaryjne potwierdziły wykrycie afrykańskiego pomoru świń we wsi Czapuń w obwodzie grodzieńskim, 170 km od granicy z Rzeczpospolitą Polską oraz w Witebsku w północno-wschodniej części Białorusi, 450 km od granicy z Rzeczpospolitą Polską. W lutym 2014 r. potwierdzono wystąpienie ASF na terytorium Polski.

Badania monitoringowe w kierunku ASF były prowadzone na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej od 2011 r. do lipca 2013 r. w pasie przygranicznym o szerokości 40 km (wzdłuż granicy północnej z Obwodem Kaliningradzkim i wschodniej z Litwą, Białorusią i Ukrainą) obejmującym części województw: warmińsko - mazurskiego, podlaskiego, lubelskiego, mazowieckiego i podkarpackiego. Próbkę pobierane były od padłych świń (na podstawie analizy ryzyka) oraz padłych i odstrzelonych dzików.

W lipcu 2013 r. w związku z wystąpieniem ASF na Białorusi, Polska wprowadziła *program mający na celu wczesne wykrycie zakażeń wirusem wywołującym afrykański pomór świń oraz poszerzenie wiedzy na temat ryzyka wystąpienia tej choroby na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na rok 2013*, który kontynuowano w kolejnych latach. Program obejmuje działania realizowane w związku ze zwalczaniem oraz zapobieganiem rozprzestrzenianiu się wirusa ASF, w tym:

- badania laboratoryjne w kierunku ASF próbek pobranych od świń i dzików,
- zakup kontenerów chłodniczych do przetrzymywania tusz odstrzelonych dzików,
- zwrot kosztów pozyskiwania dzików w ramach polowań, odstrzałów sanitarnych, odłowów,
- dofinansowanie unieszkodliwiania zwłok dzików padłych,
- przeprowadzanie kontroli gospodarstw w zakresie spełniania wymagań związanych z bioasekuracją,
- działania podejmowane po otrzymaniu zawiadomienia o podejrzeniu wystąpienia ASF u świń w gospodarstwie oraz w przypadku potwierdzenia choroby w gospodarstwie,

- wzmocnienie środków bioasekuracji na drogowych przejściach granicznych z Federacją Rosyjską, Białorusią i Ukrainą,
- prowadzenie kampanii informacyjnych dla podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną przez Inspekcję Weterynaryjną związaną z produkcją żywności pochodzenia zwierzęcego oraz pasz, rolników, myśliwych, władz samorządowych, innych instytucji oraz społeczeństwa,
- prowadzenie szkoleń dla lekarzy weterynarii i personelu pomocniczego.

W latach 2018 - 2019 zostały uruchomione cztery pracownie do badań diagnostycznych, serologicznych i molekularnych w zakresie afrykańskiego pomoru świń w: Krośnie, Siedlcach, Ostrołęce oraz w Gdańsku. Ponadto badania w kierunku ASF wykonywane są w Państwowym Instytucie Weterynaryjnym – Państwowym Instytucie Badawczym w Puławach (PIWet-PIB) oraz jednostce zamiejscowej PIWet-PIB zlokalizowanej w Zduńskiej Woli.

IDENTYFIKACJA I REJESTRACJA ZWIERZĄT

Zgodnie z art. 29 ustawy z dnia 2 kwietnia 2004r. o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt (Dz. U. Nr 91, poz. 872, z późn. zm.) organy Inspekcji Weterynaryjnej sprawują nadzór w zakresie identyfikacji i rejestracji zwierząt. W tym zakresie organy Inspekcji Weterynaryjnej przeprowadzają kontrole na miejscu w siedzibach stad, dotyczące oznakowania i rejestracji zwierząt.

Kontrole przeprowadzane przez Inspekcję Weterynaryjną dotyczą rocznie:

- 3% siedzib stad bydła, zarejestrowanych na terenie kraju, zgodnie z rozporządzeniem Komisji (UE) nr 1034/2010 z 15 listopada 2010 r. zmieniającym rozporządzenie (WE) nr 1082/2003 w odniesieniu do kontroli dotyczących wymogów w zakresie identyfikacji i rejestracji bydła;
- 3% siedzib stad owiec i kóz, w których utrzymywane zwierzęta stanowią łącznie co najmniej 5% pogłowia owiec i kóz w skali kraju, zgodnie z rozporządzeniem Komisji nr 1505/2006 z dnia 11 października 2006 r., wdrażającym rozporządzenie Rady (WE) nr 21/2004 w zakresie minimalnego poziomu kontroli prowadzonych w związku z identyfikacją i rejestrowaniem owiec i kóz.

Obowiązujące instrukcje w powyższym zakresie:

Instrukcja Głównego Lekarza Weterynarii *dla powiatowych lekarzy weterynarii w sprawie postępowania przy przeprowadzaniu kontroli na miejscu w zakresie wymogów wzajemnej zgodności oraz kontroli identyfikacji i rejestracji bydła oraz owiec i kóz zgodnie z rozporządzeniem Komisji (WE) nr 1082/2003 i 1505/2006 oraz koniowatych;*

Instrukcja Głównego Lekarza Weterynarii *w sprawie sporządzania raportu z kontroli identyfikacji i rejestracji w siedzibach stad bydła oraz raportu z kontroli identyfikacji i rejestracji w siedzibach stad owiec i kóz.*

3.5 ZAPOBIEGANIE RYZYKU DLA ZDROWIA LUDZI I ZWIERZĄT STWARZANEMU PRZEZ PRODUKTY UBOCZNE POCHODZENIA ZWIERZĘCEGO I PRODUKTY POCHODNE ORAZ OGRANICZANIE TAKIEGO RYZYKA

IW

Szczegółowe przepisy w zakresie postępowania z ubocznymi produktami pochodzenia zwierzęcego oraz z produktami pochodnymi są uregulowane w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1069/2009 z dnia 21 października 2009 r. określającego przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego i produktów pochodnych, nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi, i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1774/2002 oraz w rozporządzeniu Komisji (UE) nr 142/2011 z dnia 25 lutego 2011 r. w sprawie wykonania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1069/2009 określającego przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego, nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi, oraz w sprawie wykonania dyrektywy Rady 97/78/WE w odniesieniu do niektórych próbek i przedmiotów zwolnionych z kontroli weterynaryjnych na granicach w myśl tej dyrektywy.

W celu ujednoczenia działań organów Inspekcji Weterynaryjnej w zakresie nadzoru nad prawidłowym zagospodarowaniem ubocznych produktów pochodzenia zwierzęcego oraz produktów pochodnych zostały opracowane przez Główny Inspektorat Weterynarii następujące Instrukcje:

1. Instrukcja Głównego Lekarza Weterynarii nr GIWpr-02010-4/2014 z dnia 11 kwietnia 2014 roku w sprawie zasad postępowania Inspekcji Weterynaryjnej przy nadzorze nad

wykorzystaniem nawozów organicznych i polepszaczy gleby, wytworzonych z produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego, produktów pochodnych lub z udziałem tych produktów oraz stwierdzenia niedozwolonych białek pochodzenia zwierzęcego w paszach.

2. Instrukcja Głównego Lekarza Weterynarii nr GIWpr-02010-11/2014 z dnia 30 grudnia 2014 roku w sprawie procedur obowiązujących przy nadzorze i kontroli zagospodarowania ubocznych produktów pochodzenia zwierzęcego lub produktów pochodnych przez podmioty sektora utylizacyjnego oraz zasad postępowania organów Inspekcji Weterynaryjnej w zakresie potwierdzania przesyłek ubocznych produktów pochodzenia zwierzęcego lub produktów pochodnych w systemie TRACES.

3.6 WYMOGI DOTYCZĄCE DOBROSTANU ZWIERZĄT

IW

Inspekcja Weterynaryjna prowadzi nadzór w zakresie dobrostanu zwierząt nad podmiotami prowadzącymi następujące rodzaje działalności:

- utrzymywaniem zwierząt gospodarskich - zgodnie z rozporządzeniami Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi:
 - z dnia 15 lutego 2010 r. w sprawie wymagań i sposobu postępowania przy utrzymywaniu gatunków zwierząt gospodarskich, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej,
 - z dnia 28 czerwca 2010 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymywania gatunków zwierząt gospodarskich innych niż te, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej;
- transportem zwierząt – zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 1/2005 z dnia 22 grudnia 2004 r. w sprawie ochrony zwierząt podczas transportu i związanych z tym działań oraz zmieniającym dyrektywy 64/432/EWG i 93/119/WE oraz rozporządzenie (WE) nr 1255/97;
- ubojem zwierząt – zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 1099/2009 z dnia 24 września 2009 r. w sprawie ochrony zwierząt podczas ich uśmiercania oraz rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 9 września 2004 r. w sprawie kwalifikacji osób uprawnionych do zawodowego uboju oraz warunków i metod uboju uśmiercania zwierząt;

- zwierzętami doświadczalnymi – zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 lutego 2005 r. w sprawie szczególnych warunków utrzymywania zwierząt w hodowlach zwierząt laboratoryjnych oraz w jednostkach prowadzących doświadczenia lub testy;
- punktami kontroli – zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 1255/97 z dnia 25 czerwca 1997 r. dotyczącym kryteriów wspólnotowych dla punktów kontroli oraz zmieniającym plan trasy określony w Załączniku do dyrektywy 91/628/EWG;
- schroniskami dla zwierząt - zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 czerwca 2004 r. w sprawie szczególnych wymagań weterynaryjnych dla prowadzenia schronisk dla zwierząt;
- utrzymaniem zwierząt wykorzystywanych do celów rozrywkowych, widowiskowych, filmowych, sportowych i specjalnych zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 20 stycznia 2004 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymywania poszczególnych gatunków zwierząt wykorzystywanych do celów rozrywkowych, widowiskowych, filmowych, sportowych i specjalnych.

Ponadto, na podstawie ogólnych przepisów ustawy o ochronie zwierząt, Inspekcja Weterynaryjna prowadzi nadzór nad warunkami utrzymania zwierząt domowych oraz zwierząt utrzymywanych w ogrodach zoologicznych.

Instrukcje obowiązujące w powyższym zakresie:

- Instrukcja Głównego Lekarza Weterynarii w sprawie postępowania powiatowych lekarzy weterynarii przy: zatwierdzaniu przewoźników oraz środków transportu drogowego wykorzystywanych do przewozu zwierząt, kontroli przewoźników, przeprowadzaniu kontroli wykonywania transportu drogowego zwierząt pod względem ich dobrostanu oraz w sprawie raportowania z przeprowadzonych w tym zakresie kontroli;
- Instrukcja Głównego Lekarza Weterynarii w sprawie postępowania powiatowych lekarzy weterynarii przy przeprowadzaniu kontroli gospodarstw utrzymujących zwierzęta pod względem dobrostanu zwierząt oraz raportowania o przeprowadzonych kontrolach gospodarstw utrzymujących zwierzęta pod względem dobrostanu zwierząt z elementami zwalczania chorób zakaźnych;
- Instrukcja Głównego Lekarza Weterynarii w sprawie postępowania przy przeprowadzaniu kontroli w rzeźniach pod względem dobrostanu zwierząt oraz raportowania o przeprowadzonych w tym zakresie kontrolach.

- Instrukcja Głównego Lekarza Weterynarii w sprawie postępowania powiatowych lekarzy weterynarii przy przeprowadzaniu kontroli schronisk dla zwierząt;
- Instrukcja Głównego Lekarza Weterynarii w sprawie postępowania powiatowych lekarzy weterynarii przy zatwierdzaniu oraz przy przeprowadzaniu kontroli miejsc odpoczynku zwierząt;
- Instrukcja Głównego Lekarza Weterynarii w sprawie postępowania przy przeprowadzaniu kontroli dobrostanu brojlerów kurzych w gospodarstwie na podstawie badania poubojowego.

3.6.1 HANDEL I OBRÓT ZWIERZĘTAMI

Na mocy ustawy z dnia 10 grudnia 2003 r. o kontroli weterynaryjnej w handlu, powiatowi lekarze weterynarii przeprowadzają kontrole weterynaryjne przesyłek zwierząt oraz produktów pochodzenia zwierzęcego wprowadzanych z Polski do handlu wewnątrzunijnego oraz przeznaczonych do wywozu, jak również przeprowadzają w miejscu przeznaczenia niedyskryminujące kontrole przesyłek zwierząt oraz produktów pochodzenia zwierzęcego wprowadzonych w ramach handlu wewnątrzunijnego i przywozu do Polski. Ponadto, z chwilą wejścia w życie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/429 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie przenośnych chorób zwierząt oraz zmieniającego i uchylającego niektóre akty w dziedzinie zdrowia zwierząt („Prawo o zdrowiu zwierząt”) będą miały zastosowanie odpowiednie przepisy aktów delegowanych i wykonawczych do ww. rozporządzenia.

Ponadto, zgodnie z wytycznymi Głównego Lekarza Weterynarii kontroli podlegają:

- podmioty zajmujące się organizowaniem targów zwierząt – minimum raz w roku;
- miejsca gromadzenia zwierząt - minimum raz w roku;
- instytucje, ośrodki i instytuty zatwierdzone zgodnie z dyrektywą 92/65/EWG – minimum raz w roku.

Dodatkowo, Inspekcja Weterynaryjna sprawuje nadzór nad podmiotami prowadzącymi działalność w zakresie obrotu zwierzętami, pośrednictwa w tym obrocie lub skupu zwierząt. Zgodnie z wytycznymi Głównego Lekarza Weterynarii kompleksowe kontrole w punktach skupu oraz podmiotach zajmujących się pośrednictwem w obrocie zwierząt powinny odbywać się nie rzadziej niż 2 razy w roku.

Obowiązujące instrukcje w przedmiotowym zakresie:

- Instrukcja Głównego Lekarza Weterynarii w sprawie postępowania powiatowych lekarzy weterynarii przy wprowadzaniu bydła do handlu wewnątrzspółnotowego,
- Instrukcja Głównego Lekarza Weterynarii w sprawie postępowania powiatowych lekarzy weterynarii przy wprowadzaniu świń do handlu wewnątrzspółnotowego,
- Instrukcja Głównego Lekarza Weterynarii w sprawie postępowania powiatowych lekarzy weterynarii przy wprowadzaniu owiec i kóz do handlu wewnątrzspółnotowego,
- Instrukcja Głównego Lekarza Weterynarii w sprawie postępowania powiatowych lekarzy weterynarii przy wprowadzaniu do handlu wewnątrzspółnotowego koni przeznaczonych do uboju
- Instrukcja Głównego Lekarza Weterynarii w sprawie postępowania powiatowych lekarzy weterynarii przy przeprowadzaniu niedyskryminujących kontroli przesyłek żywych zwierząt w handlu wewnątrzspółnotowym,
- Instrukcja Głównego Lekarza Weterynarii w sprawie postępowania powiatowych lekarzy weterynarii przy zatwierdzaniu oraz przeprowadzaniu kontroli miejsc gromadzenia zwierząt,
- Instrukcja Głównego Lekarza Weterynarii w sprawie postępowania powiatowych lekarzy weterynarii przy zatwierdzaniu oraz przeprowadzaniu kontroli miejsc odpoczynku zwierząt,
- Instrukcja Głównego Lekarza Weterynarii w sprawie postępowania powiatowych lekarzy weterynarii przy zatwierdzaniu podmiotów (instytucji, ośrodków i instytutów) zgodnie z dyrektywą 92/65/EWG oraz ich kontroli.

3.6.2 WYMOGI WZAJEMNEJ ZGODNOŚCI

Inspekcja Weterynaryjna przeprowadza kontrole w zakresie spełniania wymogów wzajemnej zgodności przez rolników będących beneficjentami płatności w następujących obszarach:

- identyfikacja i rejestracja zwierząt - kontrole obejmują 3% gospodarstw, w których utrzymywane są bydło, owce i kozy oraz 1% gospodarstw, w których utrzymywane są świnie.

- zdrowie zwierząt - kontrole obejmują co najmniej 1% gospodarstw,
- dobrostan zwierząt - kontrole obejmują co najmniej 1% gospodarstw .

Obowiązujące instrukcje w powyższym zakresie:

- Instrukcja Głównego Lekarza Weterynarii *dla wojewódzkich i powiatowych lekarzy weterynarii w sprawie typowania gospodarstw i siedzib stad, które należy objąć kontrolami wymogów wzajemnej zgodności w obszarze zdrowia publicznego i zdrowia zwierząt oraz dobrostanu zwierząt;*
- Instrukcja Głównego Lekarza Weterynarii *dla wojewódzkich i powiatowych lekarzy weterynarii w sprawie sporządzania sprawozdania z kontroli wymogów wzajemnej zgodności;*
- Instrukcja Głównego Lekarza Weterynarii *dla powiatowych lekarzy weterynarii w sprawie postępowania przy przeprowadzaniu kontroli na miejscu w zakresie wymogów wzajemnej zgodności oraz kontroli identyfikacji i rejestracji bydła oraz owiec i kóz zgodnie z rozporządzeniem Komisji (WE) nr 1082/2003 i 1505/2006 oraz koniowatych.*

3.7 ŚRODKI OCHRONNE PRZECIWKO AGROFAGOM ROŚLIN

PIORIN

Kontrole urzędowe roślin, produktów roślinnych lub przedmiotów pod kątem spełnienia wymagań fitosanitarnych realizowane są przez PIORiN.

Zgodnie z art. 91 ustawy o ochronie roślin, osoby wykonujące urzędowe czynności kontrolne powinny posiadać status państwowego inspektora, który jest uzyskiwany po spełnieniu określonych warunków. Zgodnie z wymogami art. 91 ust. 2 ustawy o ochronie roślin państwowym inspektorem może być osoba, która:

- 1) ukończyła studia wyższe na kierunku rolnictwo, ogrodnictwo lub kierunku pokrewnym albo posiada dyplom uzyskany w szkołach wyższych za granicą uznany zgodnie z odrębnymi przepisami za równoważny z dyplomem uzyskiwanym w kraju;
- 2) odbyła służbę przygotowawczą;
- 3) zdała egzamin przed komisją powołaną przez Głównego Inspektora z zakresu znajomości przepisów dotyczących spraw ochrony roślin i nasiennictwa, potwierdzony zaświadczeniem.

Zgodnie z art. 6 ustawy o ochronie roślin, urzędowe kontrole mogą być sprawowane przez PIORiN we wszelkich miejscach uprawy, wytwarzania, przechowywania i sprzedaży określonych towarów roślinnych, a także u podmiotów nabywających oraz w trakcie przemieszczania takich towarów. Urzędowe kontrole przeprowadzane są:

- 1) regularnie u zarejestrowanych podmiotów oraz wyrywkowo w każdym innym miejscu uprawy, wytwarzania, przechowywania, sprzedaży lub przemieszczania roślin, produktów roślinnych lub przedmiotów;
- 2) w sposób ukierunkowany, jeżeli zostanie stwierdzone, że istnieje ryzyko niespełnienia wymagań ustawy;
- 3) stosując metodę organoleptyczną, badania makroskopowe, badania laboratoryjne lub kontrolę dokumentów.

Na mocy przepisów art. 92 ustawy państwowi inspektorzy są uprawnieni do:

- 1) wstępu na wszystkie grunty, w tym leśne, oraz do wszelkich pomieszczeń, środków transportu i obiektów, w których są lub były uprawiane, wytwarzane, przewożone lub przechowywane rośliny, produkty roślinne lub przedmioty;
- 2) kontroli dokumentów, żądania pisemnych lub ustnych informacji, wyjaśnień oraz dostępu do wszelkich danych, w tym również prowadzonych w formie elektronicznej, mających związek z przedmiotem kontroli i dotyczących spraw ochrony roślin i nasiennictwa;
- 3) bezpłatnego pobierania, za pokwitowaniem, prób roślin, produktów roślinnych lub przedmiotów, w ilości niezbędnej do wykonania badań.

Urzędowe kontrole sprawowane przez Inspekcję mają zarówno charakter kontroli planowanych jak też doraźnych, wynikających z zaistniałych bieżących potrzeb. Kontrole wyrywkowe są prowadzone w sklepach, supermarketach, centrach ogrodnich, na targowiskach, giełdach, a także na drogach w trakcie transportu materiałów roślinnych. Wymóg sprawowania u zarejestrowanych podmiotów regularnych, urzędowych kontroli zdrowotności roślin, produktów roślinnych lub przedmiotów, jest określony przepisami art. 14 ust. 2 ww. ustawy o ochronie roślin. Kontrole te są wykonywane przez państwowych inspektorów. Art. 12 ust. 1 tej ustawy, stanowi natomiast wymóg, aby rośliny, produkty roślinne lub przedmioty, które są szczególnie podatne na porażenie przez organizmy kwarantannowe, wprowadzane lub przemieszczane na terytorium Polski, były:

- wolne od organizmów kwarantannowych;

- spełniały wymagania specjalne, a w przypadku roślin, produktów roślinnych lub przedmiotów przeznaczonych do stref chronionych - wymagania specjalne dla tych stref chronionych;
- podmioty prowadzące ich uprawę, wytwarzanie, magazynowanie, pakowanie, sortowanie lub dokonujące ich wprowadzania, lub przemieszczania były wpisane do rejestru prowadzonego przez wojewódzkiego inspektora,
- przed przemieszczaniem lub wprowadzeniem były poddane kontroli zdrowotności w miejscu produkcji (jeżeli pochodzą z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub Wspólnoty) albo zostały poddane kontroli zdrowotności w państwach, z których pochodzą lub są wysłane (jeżeli pochodzą spoza Wspólnoty).

Szczegółowy wykaz roślin, produktów roślinnych lub przedmiotów, wymagania specjalne oraz wykazy organizmów, które podlegają urzędowej kontroli określa rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 21 lutego 2008 r. w sprawie zapobiegania wprowadzaniu i rozprzestrzenianiu się organizmów kwarantannowych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1227, z późn. zm.).

Szczegółowy terminarz prowadzenia inspekcji na obecność organizmów szkodliwych, w odniesieniu do określonych materiałów roślinnych, określony jest w formie materiałów instruktażowych, zatwierdzony przez Głównego Inspektora. Inspektorzy posiadają na wyposażeniu „Przewodnik polowy dla inspektorów PIORiN”, w którym opisane są m.in. terminy i sposoby lustracji oraz zasady pobierania prób, oraz inne wytyczne techniczne.

Z przeprowadzonych kontroli zdrowotności roślin sporządzane są protokoły, w tym odrębne dokumenty w przypadku pobrania prób do badań laboratoryjnych. Próby pobierane są ze względu na istniejące wymagania specjalne, w ramach działań monitoringowych i kontrolnych (w ramach krajowego systemu kontroli w oparciu o wytyczne Głównego Inspektora) oraz w przypadku podejrzenia występowania organizmu. Pobrana próba jest przekazywana do właściwego terenowo laboratorium wojewódzkiego. Wynik analizy przekazywany jest pisemnie do jednostki Inspekcji zlecającej badanie oraz do posiadacza. Informacje nt. przeprowadzonych kontroli (lustracje, pobranie prób, wyniki analiz) są gromadzone w bazie danych w ramach „Zintegrowanego Systemu Informatycznego w Ochronie Roślin i Nasiennictwie”. Dodatkowo informacje o przeprowadzonych kontrolach są gromadzone w papierowej formie ustalonej przez Głównego Inspektora lub wojewódzkiego inspektora.

W przypadku wykrycia organizmu kwarantannowego, zwalczanego na mocy przepisów, wynik analizy, poza jednostką Inspekcji zlecającą badanie i posiadaczem, jest przekazywany również do działu nadzoru fitosanitarnego wojewódzkiego inspektoratu. W określonych przypadkach (np.: *Clavibacter michiganensis* ssp. *sepedonicus*), gdy jest to konieczne, przeprowadzana jest kontrola celem ustalenia wszelkich okoliczności związanych z porażeniem, istotnych dla ustalenia warunków zwalczania organizmu. Z kontroli takiej sporządzany jest protokół ustaleń.

Na mocy art. 7 ust. 1 pkt. 2 ustawy o ochronie roślin, w przypadku wystąpienia lub podejrzenia wystąpienia organizmów kwarantannowych każdy posiadacz jest zobowiązany do zaniechania sadzenia, siewu, rozmnażania lub przemieszczania roślin oraz obrotu roślinami, produktami roślinnymi lub przedmiotami porażonymi lub podejrzanymi o porażenie organizmami szkodliwymi, do czasu zakończenia urzędowej kontroli.

W przypadku potwierdzenia występowania organizmu wydawana jest dla podmiotu przez wojewódzkiego inspektora lub osobę przez niego upoważnioną, decyzja administracyjna, w której określone są stosowne obowiązki (tj. nakazy i zakazy) w celu zwalczania organizmu lub zapobieżenia jego rozprzestrzenianiu się. Szczegółowe nakazy i zakazy, w przypadku wystąpienia lub podejrzenia wystąpienia organizmów kwarantannowych, zgodnie z art. 8 ww. ustawy, określone dla posiadacza przez wojewódzkiego inspektora mogą dotyczyć nakazu m.in.:

- zniszczenia roślin, produktów roślinnych lub przedmiotów, w określony sposób,
- określonego sposobu postępowania z roślinami, produktami roślinnymi lub przedmiotami, w szczególności ich przetworzenie, przeznaczenie na paszę, konsumpcję, oczyszczenie lub odkażenie, kompostowanie, przechowywanie w określonym miejscu,
- czyszczenia i odkażania przedmiotów lub miejsc, w których występują lub występowały organizmy kwarantannowe lub które miały kontakt z porażonymi, lub podejrzanymi o porażenie roślinami, produktami roślinnymi lub przedmiotami,
- zastosowania określonych zabiegów niszczących organizmy kwarantannowe lub zapobiegających ich rozprzestrzenianiu się,
- spełnienia określonych warunków przed rozpoczęciem uprawy roślin, przemieszczaniem roślin, produktów roślinnych lub przedmiotów, lub wprowadzaniem ich do obrotu.
- zakazu m.in.: uprawy, siewu, sadzenia lub używania do reprodukcji określonych roślin,
- obrotu roślinami, produktami roślinnymi lub przedmiotami lub przemieszczania ich poza określone miejsce,

- kompostowania lub przechowywania roślin, produktów roślinnych lub przedmiotów w określonym miejscu,
- wykorzystywania roślin lub produktów roślinnych na określone cele, w szczególności przeznaczania na paszę lub konsumpcję,
- prowadzenia przetwórstwa roślin lub produktów roślinnych.

Ponadto, szczegółowe środki fitosanitarne, które mogą być określone przez wojewódzkiego inspektora, w przypadku podejrzenia lub stwierdzenia występowania określonych organizmów szkodliwych, wynikają z przepisów stosownych rozporządzeń Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, przenoszących szczegółowe dyrektywy i decyzje UE (np.: *Clavibacter michiganensis* ssp. *sepedonicus*, *Ralstonia solanacearum*, *Synchytrium endobioticum*, *Phytophthora ramorum*).

Bezpośrednią kontrolę wykonania obowiązków określonych w decyzji sprawują pracownicy oddziału Inspekcji właściwego dla danego terenu, przez wszystkie lata nałożonej kwarantanny. Bezpośredni nadzór nad całością takich spraw na terenie województwa sprawują pracownicy działu nadzoru fitosanitarnego wojewódzkiego inspektoratu. W przypadkach nie wykonania zaleceń określonych w decyzji wojewódzki inspektor może wszcząć postępowanie egzekucyjne (zgodnie ze stosownymi przepisami prawa), stosując m.in. grzywnę w celu przymuszenia lub wykonanie zastępcze.

3.8 WYMOGI DOTYCZĄCE WPROWADZANIA DO OBROTU I STOSOWANIA ŚRODKÓW OCHRONY ROŚLIN ORAZ ZRÓWNOWAŻONEGO STOSOWANIA PESTYCYDÓW, Z WYJĄTKIEM SPRZĘTU DO APLIKACJI PESTYCYDÓW

PIORIN

Urzędowe kontrole wprowadzania do obrotu i stosowania środków ochrony roślin realizowane są przez Państwową Inspekcję Ochrony Roślin i Nasiennictwa. Zadania realizowane przez Państwową Inspekcję Ochrony Roślin i Nasiennictwa w tym zakresie mają na celu eliminację zagrożenia wynikającego z wprowadzania do obrotu i stosowania środków ochrony roślin.

Prowadzone przez Państwową Inspekcję Ochrony Roślin i Nasiennictwa działania kontrolne eliminują nieprawidłowości i zagrożenia występujące w obrocie środkami ochrony roślin. W szczególności duże znaczenie ma ograniczenie występowania w handlu środków ochrony roślin:

- bez wymaganego zezwolenia na ich wprowadzenie do obrotu albo pozwolenia na handel równoległy;
- niespełniających wymagań określonych w zezwoleniu na ich wprowadzenie do obrotu albo pozwoleniu na handel równoległy;
- których skład lub właściwości fizyczne, lub właściwości chemiczne określone w dokumentacji tych środków zostały zmienione;
- w opakowaniu nieszczelnym lub uszkodzonym;
- w opakowaniu zastępczym;
- którym upłynął termin ważności;
- podrobionych lub produktów, które imitują środki ochrony roślin.

Prowadzony nadzór nad obrotem środkami ochrony roślin pozwala również na wyeliminowanie niedozwolonych form sprzedaży np. przez podmioty niewpisane do rejestru przedsiębiorców, na targowiskach.

Działalność gospodarcza w zakresie wprowadzania do obrotu i konfekcjonowania środków ochrony roślin stanowi działalność regulowaną, której prowadzenie wymaga wpisu do rejestru. Rejestracja przedsiębiorców wprowadzających do obrotu lub konfekcjonujących środki ochrony roślin odbywa się na zasadach określonych w ustawie o środkach ochrony roślin oraz w ustawie Prawo przedsiębiorców.

W ramach realizowanego nadzoru nad wprowadzaniem środków ochrony roślin PIORiN przeprowadza kontrole w miejscach produkcji środków ochrony roślin przeznaczonych na rynek krajowy jak również na rynki innych państw członkowskich i państw trzecich, ich konfekcjonowania, sprzedaży (hurtowniach, punktach obrotu detalicznego), składowania, w szczególności w składach celnych i w firmach logistycznych, a także w trakcie ich przemieszczania oraz punktach obrotu zaprawionym materiałem siewnym. Kontrole są prowadzone również u posiadaczy zezwoleń na wprowadzenie do obrotu środka ochrony roślin/pozwoleń na handel równoległy środkiem ochrony roślin wydanych przez ministra właściwego do spraw rolnictwa. W zakresie nadzoru nad wprowadzaniem do obrotu środków ochrony roślin PIORiN prowadzi również kontrolę reklamy i oferowania środków ochrony roślin na odległość (np. sprzedaż internetowa).

Jednocześnie kontrole PIORiN przeprowadzane są w innych miejscach, w których może być prowadzony niedozwolony obrót takimi środkami i zaprawionym materiałem siewnym. np. na targowiskach.

Istotnym elementem realizowanego przez Państwową Inspekcję Ochrony Roślin i Nasiennictwa nadzoru nad prawidłowością wprowadzania do obrotu środków ochrony roślin

jest kontrola składu i właściwości fizyko-chemicznych środków ochrony roślin wprowadzonych do obrotu, która ma na celu sprawdzenie spełnienia przez producentów środków ochrony roślin wymogów jakościowych tych preparatów zatwierdzonych w procesie ich rejestracji.

Wskazania dotyczące ogólnej liczby pobieranych próbek, jak również grup produktów, których kontrola powinna dotyczyć, oparte są o opracowywane przez IOR-PIB podstawy statystyczne. Natomiast wytyczne do prowadzonej przez PIORiN kontroli jakości środków ochrony roślin, opracowywane są na każdy rok i za każdym razem są modyfikowane w oparciu o wyniki kontroli w tym zakresie z lat poprzednich. Kontrola w tym zakresie obejmuje badanie próbek podstawowych, jak również interwencyjnych, pobieranych w wyniku rozpatrywania skarg dotyczących nieodpowiedniej skuteczności środka lub podrobienia preparatu.

W przypadku, gdy na podstawie wyników kontroli stwierdzono naruszenie obowiązujących przepisów, Inspekcja w drodze decyzji administracyjnej może:

- nakazać wycofanie z obrotu środków ochrony roślin lub zaprawionego materiału siewnego;
- nakazać niezwłoczne unieszkodliwienie, na koszt posiadacza środka ochrony roślin, lub produktu, który imituje środek ochrony roślin, podrobionego środka ochrony roślin, lub materiału siewnego w określonym terminie, zgodnie z przepisami o odpadach, jeżeli ten środek, produkt lub materiał może stwarzać zagrożenie dla zdrowia ludzi, zwierząt lub dla środowiska;
- zakazać wykonywania przez przedsiębiorcę działalności objętej wpisem do rejestru działalności regulowanej oraz wykreślenie wpisu przedsiębiorcy z rejestru działalności regulowanej;
- zakazać zbywania środków ochrony roślin do czasu ukończenia szkolenia podstawowego w wymaganym zakresie oraz uzyskania zaświadczenia o ukończeniu tego szkolenia;
- wstrzymać obrót środkiem ochrony roślin lub produktem, do czasu zakończenia badań laboratoryjnych;

W przypadku, gdy podmiot prowadzi reklamę środka ochrony roślin w sposób niezgodny z art. 66 rozporządzenia nr 1107/2009 lub sprzedaje środek ochrony roślin, bez wymaganego zezwolenia na jego wprowadzanie do obrotu lub pozwolenia na handel równoległy, Inspekcja może nałożyć na podmiot opłatę sankcyjną zgodnie z art. 75 ustawy o środkach ochrony roślin.

W sytuacji stwierdzenia w handlu środków ochrony roślin o niewłaściwej jakości, Inspekcja ma kompetencje wycofania takiego towaru z obrotu na mocy decyzji administracyjnej. Jednocześnie w przypadku negatywnych wyników analiz laboratoryjnych przeprowadzonych na potrzeby kontroli składu lub właściwości fizycznych, lub właściwości chemicznych środków ochrony roślin, kontrolowane podmioty w drodze decyzji są obowiązane do uiszczenia opłaty stanowiącej równowartość kosztów przeprowadzenia tych analiz.

Stosownie do art. 80, pkt 3 *ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o ochronie roślin* PIORiN prowadzi urzędową kontrolę prawidłowości stosowania środków ochrony roślin. W trakcie sprawdzania prawidłowości stosowania środków ochrony roślin kontrolowani są producenci rolni, w szczególności w zakresie:

- przestrzegania zasad stosowania środków ochrony roślin zgodnie z etykietą;
- dokumentacji zabiegów z użyciem środków ochrony roślin;
- posiadania kwalifikacji uprawniających do stosowania środków ochrony roślin;
- sprawności technicznej sprzętu przeznaczonego do stosowania środków ochrony roślin;
- pozostałości środków ochrony roślin w płodach rolnych.

Działania kontrolne realizowane są poprzez inspekcję, próbkobranie i badania laboratoryjne. Planowanie kontroli odbywa się w oparciu o wytyczne planu kontroli stosowania środków ochrony roślin, których celem jest obliczenie rozdziału liczby kontroli stosowania środków ochrony roślin na wytypowane grupy uprawowe i przedziały obszarowe (w podziale na województwa) w ramach kontroli w gospodarstwach prowadzących towarową produkcję roślinną. Liczba kontroli ustalana jest m. in. na podstawie:

- danych z GUS dotyczących powierzchni i liczby gospodarstw oraz posiadających poszczególne grupy uprawowe w wydzielonych przedziałach obszarowych (w podziale na województwa);
- danych o zużyciu środków ochrony roślin w poszczególnych grupach uprawowych;
- wyników kontroli stosowania środków ochrony roślin.

Priorytety w zakresie kierunkowania działań inspekcyjnych ustalane są w wydawanych corocznie przez Głównego Inspektora, *Wytycznych do planu pracy wojewódzkich inspektoratów*.

Środki ochrony roślin mogą być stosowane przy użyciu sprzętu agrolotniczego, jeżeli zwalczanie organizmów szkodliwych nie jest możliwe przy użyciu sprzętu naziemnego lub zastosowanie środków ochrony roślin przy użyciu sprzętu agrolotniczego stwarza mniejsze zagrożenie dla zdrowia ludzi, zwierząt lub dla środowiska niż przy użyciu sprzętu naziemnego.

Podczas urzędowych kontroli sprawdzających prawidłowe stosowanie środków ochrony roślin, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, w gospodarstwach możliwe jest pobranie próbki celem zbadania pozostałości środków ochrony roślin w materiale roślinnym pochodzącym z produkcji pierwotnej. Kontrole pozostałości pestycydów polegają na pobieraniu próbek, poddawaniu ich analizie, identyfikacji obecnych w nich pestycydów i poziomów ich pozostałości.

Wyniki badań służą opracowaniu właściwej strategii nadzoru nad stosowaniem środków ochrony roślin, bieżącej ocenie jakości płodów rolnych i zachodzących zmian na przestrzeni lat oraz identyfikowaniu zagrożeń i powiadamianiu o nich zgodnie z Systemem Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznych Produktach Żywnościowych i Paszach (RASFF – Rapid Alert System for Food and Feed).

Pobieranie próbek do badań pozostałości środków ochrony roślin w płodach rolnych pochodzących z produkcji pierwotnej PIORiN prowadzi w oparciu o naukowo opracowane podstawy statystyczne. Jako podstawę do podziału próbek przyjęto wagi takie jak:

- liczba plantacji w danej uprawie;
- liczba wykryć pozostałości w stosunku do liczby przebadanych próbek w danej uprawie;
- liczba wykrytych nieprawidłowości w danej uprawie;
- wielkość zużycia środków ochrony roślin w danej uprawie.

3.9 PRODUKCJA EKOLOGICZNA I ETYKIETOWANIE PRODUKTÓW EKOLOGICZNYCH

IJHARS

Zgodnie z przepisami dotyczącymi rolnictwa ekologicznego, obowiązującymi na terenie Unii Europejskiej, państwa członkowskie ustanawiają system kontroli i wyznaczają jeden lub kilka właściwych organów odpowiedzialnych za kontrole wypełniania zobowiązań wynikających z przepisów prawa w tym zakresie. W Polsce, podobnie jak w większości państw UE, zadania kontrolne zostały przekazane jednostkom certyfikującym, upoważnionym i nadzorowanym przez wyznaczony organ.

I. Organizacja systemu kontroli w rolnictwie ekologicznym w Polsce:

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi – odpowiedzialny jest za upoważnianie jednostek certyfikujących do przeprowadzania kontroli oraz wydawania i cofania certyfikatów w rolnictwie ekologicznym.

Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych – odpowiedzialna jest za sprawowanie nadzoru nad jednostkami certyfikującymi i nad produkcją ekologiczną.

W ramach nadzoru nad jednostkami certyfikującymi i nadzoru nad produkcją ekologiczną Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych współpracuje z:

- **Urzędem Ochrony Konkurencji i Konsumentów**, w zakresie wprowadzania do obrotu detalicznego żywych lub nieprzetworzonych produktów rolnych oraz przetworzonych produktów rolnych przeznaczonych do spożycia,
- **Inspekcją Weterynaryjną**, w zakresie pasz,
- **Państwową Inspekcją Ochrony Roślin i Nasiennictwa**, w zakresie wegetatywnego materiału rozmnożeniowego i nasion do celów uprawy.

Polskie Centrum Akredytacji – organ akredytujący jednostki certyfikujące.

Jednostki Certyfikujące – upoważnione do przeprowadzania kontroli oraz wydawania i cofania certyfikatów w zakresie rolnictwa ekologicznego.

Zgodnie z ustawą *o rolnictwie ekologicznym*, Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych wykonuje następujące zadania w zakresie rolnictwa ekologicznego:

- sprawowanie nadzoru nad jednostkami certyfikującymi oraz nad produkcją ekologiczną,
- dopuszczanie do swobodnego obrotu w UE przesyłek produktów rolnictwa ekologicznego importowanych z krajów trzecich, przez ich sprawdzanie i potwierdzanie świadectw kontroli,
- gromadzenie, przechowywanie, przetwarzanie i udostępnianie informacji o producentach w rolnictwie ekologicznym,
- rozpatrywanie wniosków o pozwolenie na zastosowanie przewidzianych prawem odstępstw od zasad produkcji ekologicznej,
- przeprowadzanie egzaminów dla osób ubiegających się o wpis do rejestru inspektorów rolnictwa ekologicznego oraz prowadzenie rejestru inspektorów.

Inspekcja prowadzi działania w oparciu o opracowane procedury wewnętrzne i instrukcje, które są zatwierdzane w ramach wdrożonego systemu zarządzania jakością, zgodnym z wymaganiami normy PN – EN ISO 9001:2015 „Systemy zarządzania jakością. Wymagania”.

II. Kontrole IJHARS w zakresie przestrzegania przepisów o rolnictwie ekologicznym

a) Kontrola znakowania produktów konwencjonalnych

Podczas wszystkich kontroli jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych, w tym w ramach kontroli prawidłowości znakowania będzie sprawdzane, czy znakowanie produktów konwencjonalnych nie sugeruje, że zostały wyprodukowane metodami ekologicznymi.

b) Kontrole sprawdzające u producentów w rolnictwie ekologicznym

Zgodnie z ustawą o rolnictwie ekologicznym z dnia 25 czerwca 2009 r. o rolnictwie ekologicznym (tj. Dz.U. 2019 r. poz. 1353 z późn. zm.), Główny Inspektor JHARS, w ramach sprawowanego nadzoru powierzył część zadań wojewódzkim inspektorom JHARS, w tym sprawdzanie u producentów ekologicznych prawidłowości kontroli przeprowadzonych przez jednostki certyfikujące oraz zgodności prowadzonej przez producentów produkcji ekologicznej z przepisami dotyczącymi rolnictwa ekologicznego. Prawidłowość kontroli przeprowadzonych przez jednostki certyfikujące oznacza ich skuteczność, rzetelność oraz zgodność z przepisami w zakresie rolnictwa ekologicznego.

W ramach kontroli sprawdzających będą pobierane próbki do badań laboratoryjnych, przede wszystkim w przypadku wystąpienia podejrzeń, że producent zastosował środki produkcji niedozwolone w produkcji metodami ekologicznymi lub że produkty mogą być zanieczyszczone GMO.

c) Audyty jednostek certyfikujących w rolnictwie ekologicznym

Główny Inspektor JHARS, w ramach nadzoru nad jednostkami certyfikującymi, na podstawie art. 8 ust. 2 pkt 2 ustawy o rolnictwie ekologicznym, prowadzi audyty i dokonuje inspekcji jednostek certyfikujących w zakresie stosowania przez nie procedur kontrolnych, posiadanych środków technicznych i kwalifikacji posiadanych przez osoby prowadzące kontrolę, o której mowa w art. 7 ust. 1 ustawy o rolnictwie ekologicznym, oraz dokonuje sprawdzenia dokumentów dotyczących kontroli.

d) Współpraca IJHARS z innymi organami urzędowej kontroli żywności w celu zapewnienia skuteczności nadzoru nad jednostkami certyfikującymi i produkcją ekologiczną

W celu zapewnienia skuteczności nadzoru nad jednostkami certyfikującymi i produkcją ekologiczną IJHARS współpracować będzie z:

- Inspekcją Handlową,
- Inspekcją Weterynaryjną, oraz
- Państwową Inspekcją Ochrony Roślin i Nasiennictwa.

Obowiązek współpracy wymienionych inspekcji z IJHARS, w zakresie nadzoru nad jednostkami certyfikującymi i produkcją ekologiczną, wynika z art. 14-16 ustawy *o rolnictwie ekologicznym*. Szczegółowe warunki i sposób współpracy przy sprawowaniu wspomnianego nadzoru, określają porozumienia zawarte pomiędzy Głównym Inspektorem JHARS i szefami pozostałych inspekcji.

Ponadto, w związku z porozumieniem z 2015 r. pomiędzy Głównym Inspektorem JHARS a Dyrektorem Polskiego Centrum Akredytacji, IJHARS współpracuje z PCA w ramach nadzoru nad jednostkami certyfikującymi w zakresie rolnictwa ekologicznego oraz produktów regionalnych i tradycyjnych.

W 2016 r. Główny Inspektor JHARS zawarł porozumienie z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, które określa zakres i zasady wymiany informacji o producentach ekologicznych oraz wytwarzających produkty z oznaczeniem ChNP, ChOG, GTS.

III

Podczas wszystkich kontroli środków spożywczych w zakresie oznakowania inspektorzy sprawdzają czy nie zostały naruszone przepisy o rolnictwie ekologicznym. Ponadto 5 proc. planowych kontroli w zakresie jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych stanowią kontrole planowe produktów rolnictwa ekologicznego.

Wszystkie kontrole odbywają się na etapie handlu detalicznego w odniesieniu do produktów przeznaczonych dla konsumentów.

3.10 STOSOWANIE I OZNAKOWANIE CHRONIONYCH NAZW POCHODZENIA, CHRONIONYCH OZNACZEŃ GEOGRAFICZNYCH I GWARANTOWANYCH TRADYCYJNYCH SPECJALNOŚCI

IJHARS

3.10.1 Produkty rolne i środki spożywcze

Państwa członkowskie UE wyznaczają właściwy organ lub właściwe organy odpowiedzialne za kontrole urzędowe przeprowadzane w celu sprawdzenia zgodności z wymogami prawnymi związanymi z systemami jakości, ustanowionymi na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1151/2012 w sprawie systemów jakości produktów rolnych i środków spożywczych.

W Polsce organami i jednostkami organizacyjnymi właściwymi w sprawach kontroli i certyfikacji produktów rolnych i środków spożywczych posiadających chronioną nazwę pochodzenia (ChNP), chronione oznaczenie geograficzne (ChOG) lub będących gwarantowaną tradycyjną specjalnością (GTS) są:

- **Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi** – upoważniający jednostki certyfikujące, do przeprowadzania kontroli, wydawania i cofania certyfikatów potwierdzających zgodność procesu produkcji ze specyfikacją;
- **Główny Inspektor JHARS** – sprawujący nadzór nad jednostkami certyfikującymi;
- **Wojewódzki Inspektor JHARS** – przeprowadzający kontrolę zgodności procesu produkcji ze specyfikacją oraz wydający świadectwa jakości potwierdzające zgodność procesu produkcji ze specyfikacją;
- **Jednostki certyfikujące** – przeprowadzające kontrole oraz wydające i cofające certyfikaty zgodności.

Zgodnie ustawą o rejestracji i ochronie nazw i oznaczeń produktów rolnych i środków spożywczych oraz o produktach tradycyjnych (Dz.U. z 2019 r. poz. 915), Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, sprawuje nadzór nad produkcją produktów rolnych lub środków spożywczych posiadających chronione nazwy pochodzenia, chronione oznaczenia geograficzne lub będących gwarantowanymi tradycyjnymi specjalnościami.

Kontrole w zakresie przestrzegania przepisów o produktach posiadających chronione nazwy pochodzenia (ChNP), chronione oznaczenia geograficzne (ChOG) lub będących gwarantowanymi tradycyjnymi specjalnościami (GTS).

a) Kontrola znakowania produktów wykorzystujących renomę ChNP, ChOG lub GTS, a nie odpowiadające specyfikacji

W ramach kontroli jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych, będzie sprawdzane oznakowanie produktów nieodpowiadających specyfikacjom, na podstawie których Komisja Europejska zarejestrowała nazwę produktu jako ChNP, ChOG lub GTS. Kontrola ta ma na celu wyeliminowanie z obrotu produktów, których oznakowanie narusza przepisy dotyczące ChNP, ChOG lub GTS.

b) Kontrole w ramach nadzoru nad produkcją produktów posiadających ChNP, GhOG, i GTS

Kontrole u producentów posiadających ważne dokumenty potwierdzające zgodność procesu produkcji produktu rolnego lub środka spożywczego ze specyfikacją (świadectwa jakości lub certyfikaty zgodności), przeprowadzane na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 17 grudnia 2004 r. *o rejestracji i ochronie nazw i oznaczeń produktów rolnych i środków spożywczych oraz o produktach tradycyjnych*. Kontrole będą przeprowadzane przez WIJHARS.

c) Kontrole zgodności procesu produkcji ze specyfikacją (kontrole przeprowadzane na wniosek i koszt producenta)

Kontrole zgodności procesu produkcji produktów posiadających ChNP, ChOG lub GTS przeprowadzane będą przez wojewódzkich inspektorów JHARS na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 17 grudnia 2004 r. *o rejestracji i ochronie nazw i oznaczeń produktów rolnych i środków spożywczych oraz o produktach tradycyjnych* lub jednostki certyfikujące zgodnie z posiadanym upoważnieniem.

d) Audyty jednostek certyfikujących produkty posiadające ChNP, ChOG lub GTS

Główny Inspektor JHARS, w ramach sprawowanego nadzoru, o którym mowa w art. 39 ust. 1 pkt 2 ustawy *o rejestracji i ochronie nazw i oznaczeń produktów rolnych i środków spożywczych oraz o produktach tradycyjnych*, przeprowadzać będzie audyty i inspekcje upoważnionych jednostek certyfikujących, przeprowadzających kontrole zgodności procesu produkcji produktów posiadających ChNP, ChOG lub GTS ze specyfikacją oraz kontrole sprawdzające u producentów tych produktów.

3.10.2 Wyroby winiarskie

Państwa członkowskie UE wyznaczają właściwy organ lub właściwe organy odpowiedzialne za kontrole urzędowe przeprowadzane w celu sprawdzenia zgodności z wymogami prawnymi związanymi z systemami jakości, ustanowionymi na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. *ustanawiającym wspólną organizację rynków produktów rolnych oraz uchylającym rozporządzenia Rady (EWG) nr 922/72, (EWG) nr 234/79, (WE) nr 1037/2001 i (WE) nr 1234/2007.*

W Polsce organami i jednostkami organizacyjnymi właściwymi w sprawach kontroli i certyfikacji wyrobów winiarskich posiadających chronioną nazwę pochodzenia (ChNP), chronione oznaczenie geograficzne (ChOG) są:

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi – upoważniający jednostki certyfikujące, do przeprowadzania kontroli, wydawania i cofania certyfikatów potwierdzających zgodność procesu wyrobienia wyrobów winiarskich posiadających chronioną nazwę pochodzenia albo chronione oznaczenie geograficzne ze specyfikacją.

Główny Inspektor JHARS – przeprowadzający kontrolę upoważnionych przez ministra właściwego do spraw rynków rolnych jednostek certyfikujących.

Wojewódzki Inspektor JHARS – przeprowadzający kontrolę zgodności procesu wyrobienia wyrobów winiarskich posiadających chronioną nazwę pochodzenia albo chronione oznaczenie geograficzne ze specyfikacją.

Jednostki certyfikujące – przeprowadzające kontrole oraz wydające i cofające certyfikaty zgodności.

Zgodnie ustawą *o wyrobie i rozlewie wyrobów winiarskich, obrocie tymi wyrobami i organizacji rynku wina* (Dz.U. z 2019 r. poz. 1534, z późn. zm.), Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, sprawuje nadzór nad produkcją wyrobów winiarskich posiadających chronione nazwy pochodzenia, chronione oznaczenia geograficzne.

Kontrole w zakresie przestrzegania przepisów o produktach posiadających chronione nazwy pochodzenia (ChNP), chronione oznaczenia geograficzne (ChOG).

e) Kontrola znakowania produktów wykorzystujących renomę ChNP lub ChOG, a nie odpowiadające specyfikacji

W ramach kontroli jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych, będzie sprawdzane oznakowanie produktów nieodpowiadających specyfikacjom, na podstawie których Komisja Europejska zarejestrowała nazwę produktu jako ChNP lub ChOG. Kontrola ta ma na celu wyeliminowanie z obrotu produktów, których oznakowanie narusza przepisy dotyczące ChNP, lub ChOG.

f) Kontrole zgodności procesu produkcji ze specyfikacją (kontrole przeprowadzane na wniosek i koszt producenta)

Kontrole zgodności procesu produkcji produktów posiadających ChNP, ChOG przeprowadzane będą przez wojewódzkich inspektorów JHARS na podstawie ustawy *o wyrobie i rozlewie wyrobów winiarskich, obrocie tymi wyrobami i organizacji rynku wina* lub jednostki certyfikujące zgodnie z posiadaniem upoważnieniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

g) Kontrole jednostek certyfikujących produkty posiadające ChNP, ChOG lub GTS

Główny Inspektor JHARS, zgodnie z art. 73 ust. ustawy *o wyrobie i rozlewie wyrobów winiarskich, obrocie tymi wyrobami i organizacji rynku wina*, przeprowadzać będzie kontrole upoważnionych jednostek certyfikujących, przeprowadzających kontrole zgodności procesu produkcji produktów winiarskich posiadających ChNP, ChOG ze specyfikacją.

IH

Kontrole IH w zakresie przestrzegania przepisów o systemach jakości dotyczące chronionej nazwy pochodzenia (CHNP), chronionego oznaczenia geograficznego (ChOG) lub będących gwarantowanymi tradycyjnymi specjalnościami (GTS) odbywają się według podobnych zasad jak w przypadku produktów rolnictwa ekologicznego.

Wszystkie kontrole odbywają się na etapie handlu detalicznego w odniesieniu do produktów przeznaczonych dla konsumentów.

3.11 KONTROLA GRANICZNA

IW

Organem właściwym do przeprowadzania weterynaryjnej kontroli granicznej produktów pochodzenia zwierzęcego jest Graniczny Lekarz Weterynarii, który współpracuje ściśle ze Służbą Celną. Graniczni Lekarze Weterynarii (obecnie jest 8 Granicznych Lekarzy

Weterynarii) podlegają bezpośrednio Głównemu Lekarzowi Weterynarii. Obsługę realizacji zadań Głównego Lekarza Weterynarii w zakresie przeprowadzania weterynaryjnej kontroli granicznej, w tym określania szczegółowych zasad ochrony kraju przed przenikaniem z krajów trzecich zakaźnych chorób zwierząt oraz środków szkodliwych dla zdrowia publicznego zapewnia Biuro ds. Granic.

Na przejściach granicznych, na których odbywa się ruch osobowy dokonywana jest kontrola przez Służbę Celną współpracującą w zakresie kontroli bagażu podróżnych zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 206/2009 z dnia 5 marca 2009 r. z właściwym Wojewodą oraz Powiatowym Lekarzem Weterynarii.

Weterynaryjna kontrola graniczna produktów i zwierząt przybywających z krajów trzecich na teren UE jest przeprowadzana w granicznych posterunkach weterynaryjnej kontroli granicznej umiejscowionych na przejściach granicznych i odbywa się zgodnie z *ustawą o weterynaryjnej kontroli granicznej (Dz. U. z 2017 r., poz. 970, z późn. zm.)*, która powstała na bazie *dyrektyw Rady 97/78/WE i 91/496/EOG*, a także *Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 882/2004/WE* oraz na podstawie wydanych do tej ustawy rozporządzeń wykonawczych. W odniesieniu do pasz stosuje się także *ustawę o paszach*. Szczegółowe przepisy odnoszące się do przywozu różnych produktów i zwierząt ujęte są dodatkowo w odpowiednich dyrektywach, decyzjach i rozporządzeniach wspólnotowych. Poza tym zostały wydane:

A. W odniesieniu do pobierania próbek do badań laboratoryjnych:

- Instrukcja GLW Nr GIWbip.mon-83-1/2012 z dnia 7 marca 2012 r. w sprawie zakresu i sposobu realizacji krajowego programu badań kontrolnych substancji niedozwolonych, pozostałości chemicznych, biologicznych, produktów leczniczych i skażeń promieniotwórczych w produktach pochodzenia zwierzęcego, przywożonych z krajów trzecich na terytorium Unii Europejskiej wdrażającą zapisy rozporządzenia Komisji 136/20042.
- na podstawie ustawy o paszach jest opracowywany Roczny Plan Urzędowej Kontroli Pasz na każdy rok kalendarzowy.

B. W odniesieniu do kontroli nad składami celnymi dla przechowywania produktów niezgodnych z wymaganiami przywozowymi UE:

- Instrukcja Głównego Lekarza Weterynarii Nr GIWpr-02010-2/2018(1) dotycząca postępowania organów Inspekcji Weterynaryjnej w sprawie zatwierdzania i sprawowania nadzoru nad składami celnymi oraz magazynami znajdującymi się w wolnych obszarach

celnych przeznaczonymi dla produktów pochodzenia zwierzęcego pochodzących z państw trzecich, niespełniających wymagań przywozowych UE.

C. Instrukcja Głównego Lekarza Weterynarii Nr GIWpr-02010-15/2018(1) z dnia 8 listopada 2018 r. w sprawie sposobu oceny funkcjonowania posterunków weterynaryjnej kontroli granicznej oraz ich dostosowania do wymagań określonych w prawie Unii Europejskiej.

Zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 206/2009 z dnia 5 marca 2009 r. na przejściach granicznych, na których odbywa się ruch osobowy, Służba Celna we współpracy z właściwym terytorialnie powiatowym lekarzem weterynarii dokonuje kontroli bagażu podróżnych w celu wykrycia niedozwolonego przewozu produktów pochodzenia zwierzęcego. Ponadto na przejściach granicznych określonych w Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 kwietnia 2007 r. w *sprawie wykazu przejść granicznych, na których organy celne przeprowadzają kontrolę przemieszczanych w celach niehandlowych zwierząt domowych towarzyszących podróżnym* (Dz. U. 2007 Nr 77 poz. 522 i 523, z późn. zm.), Służba Celna pod nadzorem powiatowego lekarza weterynarii prowadzi kontrole zwierząt towarzyszących zgodnie z wymaganiami rozporządzenia (UE) nr 576/2013 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 czerwca 2013 r. w sprawie przemieszczania o charakterze niehandlowym zwierząt domowych oraz uchylającego rozporządzenie (WE) nr 998/2003.

Wojewódzcy Lekarze Weterynarii sprawują nadzór nad podległymi powiatowymi lekarzami weterynarii w zakresie realizacji zadań wymienionych w art. 24a, 24b ust. 5, art. 24c ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt i zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Procedura kontroli wojewódzkich lekarzy weterynarii w zakresie nadzoru nad podległymi powiatowymi lekarzami weterynarii określona została w Instrukcji Głównego Lekarza Weterynarii Nr GIWbip.604-55/12(1) z dnia 3 kwietnia 2013 r. w sprawie sposobu oceny sprawowania przez wojewódzkich lekarzy weterynarii kontroli powiatowych lekarzy weterynarii w zakresie realizacji zadań wymienionych w art. 24a, 24b ust. 5, art. 24c ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt i zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

3.11 OCENA FUNKCJONOWANIA GRANICZNYCH INSPEKTORATÓW WETERYNARII

Graniczni Lekarze Weterynarii dokonują kontroli:

- zwierząt, produktów pochodzenia zwierzęcego i pasz przywożonych z krajów trzecich na teren UE;
- produktów pochodzenia zwierzęcego i zwierząt przewożonych przez teren UE w procedurze tranzytu kraj trzeci-kraj trzeci;
- dobrostanu zwierząt wywożonych z UE do krajów trzecich, w tym kontrolę dobrostanu bydła wywożonego z UE do krajów trzecich (refundacja zgodnie z rozporządzeniem Komisji 817/2010);
- przesyłek mięsa pochodzących z Polski i wywożonych do Federacji Rosyjskiej.

Kontrola ta ma miejsce w punktach kontroli granicznej zatwierdzonych zgodnie z Decyzją Komisji 2009/821/WE z dnia 28 września 2009 r. *ustalającą wykaz zatwierdzonych punktów kontroli granicznej, ustanawiającą niektóre zasady kontroli przeprowadzanych przez ekspertów weterynaryjnych Komisji oraz ustanawiającą jednostki weterynaryjne w systemie TRACES* oraz w punktach kontroli pasz określonych w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 czerwca 2007 r. *w sprawie wykazu przejść granicznych, na których może być dokonywana kontrola graniczna pasz i pasz leczniczych* (Dz. U. Nr 124, poz. 863 z późn. zm.).

Ocena funkcjonowania Granicznych Inspektoratów Weterynarii jest przeprowadzana z upoważnienia Głównego Lekarza Weterynarii na podstawie Instrukcji Głównego Lekarza Weterynarii Nr GIWpr-02010-15/2018(1) z dnia 8 listopada 2018r. w sprawie sposobu oceny funkcjonowania posterunków weterynaryjnej kontroli granicznej oraz ich dostosowania do wymagań określonych w prawie Unii Europejskiej.

PIS

Organy PIS, w ramach urzędowej kontroli żywności, upoważnione są do przeprowadzania granicznych kontroli sanitarnych na podstawie przepisów art. 79-84 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. z 2019 r. poz. 1252). Graniczne kontrole sanitarne obejmują:

- żywność pochodzenia niezwierzęcego oraz materiały lub wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością, przywożone z państw niebędących członkami Unii Europejskiej oraz z państw niebędących członkami Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stronami umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym,
- żywność pochodzenia niezwierzęcego oraz materiały lub wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością, wprowadzone na terytorium Wspólnoty Europejskiej przez przejście graniczne leżące na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa będącego członkiem Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stroną umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, które nie zostały poddane w tym państwie granicznej kontroli sanitarnej, a obejmowane są na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej procedurą celną, z którą wiąże się dopuszczenie do obrotu.

Graniczne kontrole sanitarne przeprowadzane są na zasadach określonych w art. 43-46 oraz 65-72 rozporządzenia UE 2017/625.

Na przejściach granicznych urzędowa kontrola zgodności z wymaganiami żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością dokonywana jest zgodnie z rozporządzeniem UE 2017/625 oraz obowiązującą procedurą PK/NG/01 „Procedura urzędowej kontroli spełnienia wymagań zdrowotnych przez żywność oraz materiały i wyroby przeznaczony do kontaktu z żywnością objęte kontrolą graniczną”.

Obowiązkową kontrolą są objęte towary określone w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 8 grudnia 2011 r. w sprawie wykazu towarów, które podlegają granicznej kontroli sanitarnej (Dz. U. Nr 272, poz. 1612). Wzór wniosku o przeprowadzenie kontroli określa rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 14 lutego 2007 r. w sprawie wzorów wniosku o dokonanie granicznej kontroli sanitarnej oraz świadectwa spełnienia wymagań zdrowotnych (Dz. U. Nr 44, poz. 286).

Kontrole graniczne przeprowadzane są z zastosowaniem następujących metod i technik kontroli:

- kontrola dokumentacji przewozowej, istotnej ze względu na identyfikację partii produktu (karnet TIR lub CMR, specyfikacje, faktury, SAD), certyfikatów zdrowotnych i deklaracji producenta (przedstawionych w oryginale) potwierdzających zgodność produktu z wymaganiami zawartymi w obowiązujących przepisach,
- ocena warunków transportu i składowania – oględziny środka transportu oraz w przypadku przewozu produktów łatwopsujących odczytanie temperatury komory ładunkowej i

sprawdzenie zapisów monitoringu temperatury w dokumentacji środka transportu, a w przypadku wątpliwości pomiar termometrem służbowym,

- oględziny partii produktu,
- pobranie próbek do badań laboratoryjnych zgodnie z procedurą PP/BŻ/01, wyłącznie w przypadkach określonych w procedurze PK/NG/01.

Przy wykonywaniu granicznej kontroli zgodności z wymaganiami żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością wykorzystywane są załączone do procedury PK/NG/01 „Procedura urzędowej kontroli spełnienia wymagań zdrowotnych przez żywność oraz materiały i wyroby przeznaczony do kontaktu z żywnością objęte kontrolą graniczną”.

Ponadto organy PIS, w ramach urzędowej kontroli żywności, upoważnione są do przeprowadzania kontroli granicznych produktów pochodzących z państw trzecich, dla których obowiązują bezpośrednio rozporządzenia lub decyzje unijne określające szczególne warunki przywozu dla wskazanych w tych przepisach towarów. Przykładowo kontrole te dotyczą produktów objętych rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) 2019/1793 z dnia 22 października 2019 r. w sprawie tymczasowego zwiększenia kontroli urzędowych i środków nadzwyczajnych regulujących wprowadzanie do Unii niektórych towarów z niektórych państw trzecich, wykonujące rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/625 i (WE) 178/2002 oraz uchylające rozporządzenia Komisji (WE) nr 669/2009, (UE) nr 884/2014, (UE) 2015/175, (UE) 2017/186 i (UE) 2018/1660 (Dz. Urz. UE L 277 z 29.10.2019, str. 89).

Zasady i tryb przeprowadzania ww. kontroli określają przepisy 47–64 rozporządzenia UE 2017/625 oraz rozporządzenia delegowane i wykonawcze wydane na jego podstawie. Ponadto przy przeprowadzaniu kontroli organy PIS stosują procedury PK/NG/01 oraz PP/BŻ/01.

PIORIN

Graniczna kontrola fitosanitarna roślin, produktów roślinnych lub przedmiotów pochodzących z państw trzecich, przeprowadzana jest w wyznaczonych punktach wwozu zlokalizowanych na granicy Rzeczypospolitej Polskiej, stanowiącej zewnętrzną granicę Unii Europejskiej. W punktach tych zapewnione zostały warunki określone w Dyrektywie Komisji 98/22/EC.

Towary podlegające regulacjom fitosanitarnym zgłaszane są do kontroli fitosanitarnej przez: posiadaczy towaru, organy celne, agencje celne oraz spedycje. Graniczna kontrola fitosanitarna obejmuje kolejno:

- sprawdzenie, czy roślinom, produktom roślinnym lub przedmiotom towarzyszą wymagane dokumenty (np. świadectwo fitosanitarne) lub oznakowania,
- kontrolę tożsamości,
- kontrolę zdrowotności roślin, produktów roślinnych lub przedmiotów.

W czasie wykonywania czynności kontrolnych inspektorzy Oddziałów Granicznych PIORiN pobierają próby z kontrolowanych towarów, w przypadku zaistnienia takiej potrzeby, celem przeprowadzenia badań laboratoryjnych. Wyniki kontroli granicznych rejestrowane są w systemie unijnym TRACES. W zależności od wyników granicznej kontroli fitosanitarnej określany jest sposób postępowania z roślinami, produktami roślinnymi lub przedmiotami, tj. zakaz ich wwozu na terytorium Polski lub nakaz przeprowadzenia zabiegu (odkażania lub oczyszczania), zniszczenia lub usunięcia z przesyłki porażonych roślin, produktów roślinnych lub przedmiotów, przemieszczenia roślin, roślin, produktów roślinnych lub przedmiotów do miejsca przeznaczenia poza terytorium Wspólnoty.

IJHARS

Artykuły rolno-spożywcze przywożone z państw niebędących członkami Unii Europejskiej, z wyłączeniem państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym wymienione w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 stycznia 2013 r. w *sprawie wykazu artykułów rolno-spożywczych przywożonych z zagranicy oraz ich minimalnych ilości podlegających kontroli jakości handlowej*, mogą być dopuszczone do obrotu w rozumieniu przepisów prawa celnego, pod warunkiem przeprowadzenia kontroli jakości handlowej przez organ Inspekcji.

Kontroli jakości handlowej w obrocie z zagranicą, podlegają:

- artykuły rolno-spożywcze przywożone z krajów trzecich wyszczególnione w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 stycznia 2013 r. w *sprawie wykazu artykułów*

rolno-spożywczych przywożonych z zagranicy oraz ich minimalnych ilości podlegających kontroli jakości handlowej,

- świeże owoce i warzywa importowane z krajów trzecich,
- świeże owoce i warzywa przeznaczone do wywozu poza terytorium UE.

Kontrola jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych przywożonych spoza państw członkowskich Unii Europejskiej oraz spoza państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, może być dokonywana:

- a) w wyznaczonych oddziałach, utworzonych przez wojewódzkich inspektorów, za zgodą Głównego Inspektora JHARS,
- b) na przejściach granicznych, których wykaz zawiera rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 kwietnia 2015 r. w *sprawie wykazu przejść granicznych, na których jest dokonywana kontrola jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych sprowadzanych z zagranicy,*
- c) w uzasadnionych przypadkach, na terenie działania wojewódzkich inspektorów - w miejscach wyznaczonych lub uznanych przez organ celny.

Zadanie związane z nadzorem nad graniczną kontrolą jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych wykonuje Główny Inspektor Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych. Kontroli towarów importowanych z zagranicy dokonują inspektorzy wojewódzkich inspektoratów JHARS, wchodzących w skład zespolonej administracji wojewódzkiej.

Kontrola jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych przeprowadzana jest na zgodność z przepisami o jakości handlowej oraz na zgodność z deklarowanymi cechami.

Kontrola jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych przywożonych z zagranicy obejmuje co najmniej jedną z następujących czynności:

- a) sprawdzenie dokumentów umożliwiających identyfikację artykułu rolno-spożywczego, atestów jakościowych, wyników badań laboratoryjnych oraz innych dokumentów świadczących o jego jakości handlowej,
- b) sprawdzenie opakowania, oznakowania, prezentacji artykułu oraz warunków jego przechowywania i transportu,
- c) oględziny artykułu rolno-spożywczego (oględziny mogą obejmować sprawdzenie cech organoleptycznych),
- d) pobranie próbek oraz ich ocenę lub badanie laboratoryjne,

e) ustalenie klasy jakości artykułu rolno–spożywczego.

W przypadku niewłaściwej jakości handlowej artykułu rolno-spożywczego przywożonego z zagranicy wojewódzki inspektor JHARS w drodze decyzji administracyjnej zakazuje wprowadzenia tego artykułu do obrotu.

Metody i zakres kontroli świeżych owoców i warzyw objętych wymaganiami norm handlowych UE na etapie importu i eksportu reguluje rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 543/2011 z dnia 7 czerwca 2011 r. *ustanawiające szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1234/2007 w odniesieniu do sektora owoców i warzyw oraz sektora przetworzonych owoców i warzyw.*

Pracownicy WIJHARS przeprowadzają kontrole graniczne, w zakresie dopuszczania do swobodnego obrotu we Wspólnocie, produktów rolnictwa ekologicznego, importowanych z krajów trzecich.

3.12 SPRAWOZDAWCZOŚĆ DO KOMISJI EUROPEJSKIEJ

IW

Na podstawie stosownych aktów prawnych lub zaleceń i wytycznych Komisji Europejskiej organy urzędowej kontroli żywności i pasz w Polsce opracowują i koordynują przygotowanie następujących raportów:

1. Sprawozdanie dotyczące wdrażania rocznego planu urzędowej kontroli pasz (art. 43 ustawy o paszach);
2. Inne raporty lub dane na prośbę Komisji Europejskiej zostaną opracowane i przesłane zgodnie z wytycznymi Komisji.

PIS

Na podstawie stosownych aktów prawnych lub zaleceń i wytycznych Komisji Europejskiej organy urzędowej kontroli żywności i pasz w Polsce opracowują i koordynują przygotowanie następujących raportów:

1. Raport kwartalny z realizacji rozporządzenia Komisji (WE) nr 284/2011 ustanawiającego specjalne warunki i szczegółowe procedury dotyczące przywozu przyborów kuchennych z

tworzyw poliamidowych i melaminowych pochodzących lub wysłanych z Chińskiej Republiki Ludowej i Specjalnego Regionu Administracyjnego Hongkong;

2. Raport dotyczący badań w kierunku wykrywania napromieniania żywności promieniowaniem jonizującym za dany rok oraz ilości i rodzaju żywności napromienionej w zatwierdzonych jednostkach w kraju;
3. Roczny raport z monitoringu i urzędowej kontroli pozostałości pestycydów w żywności.

PIORIN

W obszarze zdrowia roślin przekazywane są stosowne raporty i sprawozdania wymagane przepisami szczegółowych dyrektyw i decyzji.

Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa rokrocznie przygotowuje również sprawozdanie z działalności kontrolnej, przeprowadzanej w ramach urzędowej kontroli obrotu i stosowania środków ochrony roślin, o której mowa w art. 68 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1107/2009 z dnia 21 października 2009 r. dotyczącego wprowadzania do obrotu środków ochrony roślin i uchylającego dyrektywy Rady 79/117/WE i 91/414/EWG. Sprawozdanie z działalności kontrolnej jest przygotowywane na wzorach formularzy zaproponowanych przez Komisję Europejską i przekazywane pod koniec pierwszego półrocza danego roku do Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, które następnie przekazuje je do Komisji Europejskiej.

IJHARS

Na podstawie stosownych aktów prawnych lub zaleceń i wytycznych Komisji Europejskiej organy urzędowej kontroli żywności i pasz w Polsce opracowują i koordynują przygotowanie następujących raportów:

1. Informacje o ośrodkach certyfikacji chmielu i produktów chmielowych albo wyznaczonych jako ośrodki certyfikacji wojewódzkich inspektoratach jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych i nadanych im numerach identyfikacji.
2. Raporty przekazywane za pośrednictwem MRiRW dotyczące chmielu w zakresie: dostaw chmielu ze zbiorów w danym roku, ceny 1 kg chmielu uzyskaną przy sprzedaży chmielu, ilości chmielu niesprzedanego ze zbiorów w danym roku, zawartości alfa-kwasów w chmielu skupowanym od producentów chmielu, powierzchni upraw chmielu, z których

dokonano zbioru w danym roku, powierzchni upraw chmielu nowo założonych w danym roku, liczby producentów chmielu.

3. Raporty o liczbie i wynikach przeprowadzonych w roku kalendarzowym kontroli chmielu i produktów chmielowych pochodzących z importu.
4. Raporty dotyczące świeżych owoców i warzyw w zakresie: liczby i ilości skontrolowanych partii, liczby i ilości partii niezgodnych, rodzaju niezgodności, zasad działania systemu kontroli świeżych warzyw i owoców na rynku wewnętrznym i w obrocie z zagranicą.
5. Raporty przekazywane za pośrednictwem MRiRW dotyczące funkcjonowania systemu kwalifikacji tusz wołowych i wieprzowych w zakresie: liczby tusz wołowych uzyskanych z uboju bydła w poszczególnych klasach uformowania i otluszczenia, liczby tusz wieprzowych uzyskanych z uboju świń w poszczególnych klasach mięsności, liczby ubojni, liczby inspektorów przeprowadzających kontrole, liczby wizyt kontrolnych, liczby klasyfikatorów z licencją, liczby skontrolowanych klasyfikatorów, liczby prawidłowo sklasyfikowanych tusz w odniesieniu do budowy oraz pokrycia tłuszczem lub mięsności - odpowiednio, liczby i rodzaju stwierdzonych nieprawidłowości w odniesieniu do określonej klasy jakości tusz, liczby skontrolowanych tusz o nieprawidłowym znakowaniu/etykietowaniu, dokładności automatycznych urządzeń klasyfikacji zgodnie z Decyzją Komisji Europejskiej.
6. Raporty przekazywane za pośrednictwem MRiRW dotyczące oliwy z oliwek w zakresie kontroli zgodności przeprowadzonych w ciągu poprzedniego półrocza, liczby i rodzaju wykrytych nieprawidłowości, zastosowanych sankcji.
7. Raporty dotyczące mięsa drobiowego w zakresie: ilości i wyników przebadanych próbek w zakresie zawartości wody wchłoniętej przez mięso drobiowego.
8. Roczne informacje statystyczne dotyczące produkcji ekologicznej, o których mowa w art. 36 rozporządzenia Rady (WE) nr 834/20007, w zakresie określonym w art. 93 ust. 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 889/2008, przekazywane do DG Eurostat za pośrednictwem MRiRW.

3.13 SPRAWOZDAWCZOŚĆ WEWNĘTRZNA

IW

Na podstawie art. 13 ust. 9 ustawy o *Inspekcji Weterynaryjnej* (Dz. U. z 2018, poz. 1557), Główny Lekarz Weterynarii składa corocznie (w terminie do 30 kwietnia każdego roku) Ministrowi właściwemu do spraw rolnictwa, zbiorcze sprawozdanie z realizacji zadań Inspekcji Weterynaryjnej w roku poprzednim. Sprawozdanie sporządzone zostaje na podstawie danych uzyskanych od wojewódzkich i granicznych lekarzy weterynarii, którzy, zgodnie z art. 14 ust. 2 w/w ustawy, do 30 marca każdego roku przekazują GLW informacje na temat realizacji zadań Inspekcji Weterynaryjnej, odpowiednio, na obszarze województwa albo w terytorialnym zakresie działania granicznego lekarza weterynarii.

W ramach sprawozdania GLW przekazywane są m. in. następujące informacje:

- ogólne wiadomości na temat Inspekcji Weterynaryjnej, w tym opis struktury organizacyjnej IW, jej zadań, prawodawstwa weterynaryjnego, stanu kadr, szkoleń, itp.
- informacje na temat realizacji zadań IW w zakresie m. in. nadzoru nad ochroną zwierząt, identyfikacją i rejestracją zwierząt, humanitarną ochroną zwierząt, weterynaryjną kontrolą w handlu, bezpieczeństwem żywności pochodzenia zwierzęcego, paszami, ubocznymi produktami pochodzenia zwierzęcego oraz weterynaryjnymi produktami leczniczymi.

PIS

W PIS celem corocznego sprawozdawania danych uzyskanych z realizacji planów pobierania próbek oraz z kontroli i nadzoru nad obiektami produkcji i obrotu żywnością jest:

- analiza stanu sanitarnego kraju (w tym dane nt. liczby inspekcji, skontrolowanych obiektów, działań administracyjnych, i in.),
- opracowanie analiz i raportów z monitoringu żywności (opracowanie – jednostki badawczo-rozwojowe współpracujące z PIS).

W zależności od celu sporządzania sprawozdawczości i specyfiki działania danego organu urzędowej kontroli zbierane są następujące kategorie danych:

- liczba pobranych i zbadanych próbek,
- liczba próbek zdyskwalifikowanych,

- w podziale na asortyment (środki spożywcze na grupy asortymentowe),
- w podziale na poszczególne kierunki badań,
- z uwzględnieniem celu badania (urzędowa kontrola, monitoring).

Dane te są zbierane na następujących poziomach:

- lokalnym,
- wojewódzkim,
- centralnym.

Na szczeblu lokalnym na podstawie uzyskanych wyników badań próbki są ewidencjonowane jako: niekwestionowane (niezdyskwalifikowane) lub kwestionowane (zdyskwalifikowane).

Na szczeblu wojewódzkim i centralnym dane są zbierane i klasyfikowane w następujący sposób: liczby wszystkich próbek zbadanych, w systemie urzędowej kontroli lub monitoringu, wg grup produktów i kierunków badań oraz analogiczne dane dla próbek zdyskwalifikowanych – nie spełniających wymagań.

Ww. dane na poziomie kraju (poziom centralny) zebrane są również wg ww. kryteriów.

W Głównym Inspektoracie Sanitarnym opracowywane jest sprawozdanie - „Stan Sanitarny Kraju”, którego elementem jest raport z działalności kontrolnej Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa żywności. Ww. raport jest opracowywany na podstawie art. 18 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz.U. Nr 88, poz. 439, z późn. zm.).

Raport z działalności kontrolnej Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa żywności opracowywany jest na formularzu statystycznym – MZ-48. W GIS dokonywana jest analiza danych liczbowych. Na podstawie analizy danych liczbowych oraz sprawozdań opisowych przesłanych przez stacje sanitarno-epidemiologiczne corocznie opracowywany jest Stan Sanitarny Kraju.

PIORIN

PIORIN sporządza roczne sprawozdania z realizacji zadań. Sprawozdanie to obejmuje m.in. informacje na temat stanu fitosanitarnego kraju, wyników nadzoru nad obrotem towarami pochodzenia roślinnego, wydawanych dokumentów fitosanitarnych, wyników kontroli prawidłowości stosowania środków ochrony roślin, analiz prób pobranych do badań na obecność pozostałości środków ochrony roślin w płodach rolnych, analiz prób roślin,

produktów roślinnych i przedmiotów pod kątem obecności organizmów szkodliwych dla roślin, oraz analiz prób materiału siewnego pod kątem występowania modyfikacji genetycznych.

IJHARS

IJHARS przekazuje do:

- MRiRW:
 - o Sprawozdanie z nadzoru sprawowanego przez Inspekcję Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych nad jednostkami certyfikującymi oraz nad produkcją ekologiczną, przekazywane do MRiRW,
 - o Sprawozdanie dotyczące kontroli zgodności procesu produkcji ze specyfikacją produktów posiadających chronione nazwy pochodzenia, chronione oznaczenia geograficzne lub będących gwarantowanymi tradycyjnymi specjalnościami, przekazywane do MRiRW.

- GUS:
 - o Wykaz producentów ekologicznych (zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na dany rok).
Dane dotyczące gospodarstw rolnych i powierzchni ekologicznych użytków rolnych, z certyfikatem i w okresie przestawiania (zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na dany rok).

IJHARS sporządza sprawozdania okresowe oraz sprawozdanie roczne z działalności, na podstawie danych liczbowych generowanych z Zintegrowanego Systemu Informatycznego (ZSI), które wprowadzane są do systemu przez pracowników wojewódzkich inspektoratów JHARS. Dane dotyczą m.in. kontroli jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych na rynku krajowym i w obrocie z zagranicą, czynności realizowanych na wniosek przedsiębiorcy, zastosowanych sankcji, a także działalności analitycznej laboratoriów IJHARS.

IJHARS przekazuje do:

- MRiRW informacje zbiorcze o wynikach kontroli jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych, w tym świeżych owoców i warzyw,
- MRiRW informację o: liczbie wydanych decyzji o nadaniu numeru identyfikacyjnego dla partii win z określonego rocznika lub win z określonej odmiany winorośli; ilości w hektolitrach win z określonego rocznika wyrobionych w poprzednim roku gospodarczym;

wynikach kontroli przeprowadzonych u producentów win z określonego rocznika i win z określonej odmiany winorośli, w poprzednim roku gospodarczym (zgodnie z art. 46 ust. 4 ustawy z dnia 12 maja 2011 roku *o wyrobie i rozlewie wyrobów winiarskich, obrocie tymi wyrobami i organizacji rynku wina*),

- MRiRW informacje o wszystkich podmiotach prowadzących ubój trzody chlewnej lub bydła w Polsce, które zobligowane są do wykonywania klasyfikacji poubojowej tusz wieprzowych, lub wołowych wg wspólnotowej klasyfikacji EUROP,
- GUS dane zbiorcze o powierzchni i zbiorach chmielu, odmianach, liczbie plantacji i plantatorów za dany rok (zgodnie z art. 30 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. *o statystyce publicznej*),
- UOKiK roczne zestawienie kontroli nawozów uregulowanych prawodawstwem unijnym, tj. NAWOZY (WE),
- MRiRW raport roczny z kontroli znakowania produktów wytworzonych bez wykorzystania organizmów genetycznie zmodyfikowanych jako wolnych od tych organizmów we współpracy z Głównym Lekarzem Weterynarii oraz Prezesem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (od 2021 roku, zgodnie z art. 9 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 13 czerwca 2019 r. *o oznakowaniu produktów wytworzonych bez wykorzystywania organizmów genetycznie zmodyfikowanych jako wolnych od tych organizmów*).

IH

UOKiK sporządza zbiorcze informacje o wynikach poszczególnych kontroli planowych, a także raporty obejmujące zwykle więcej niż jedną akcję kontrolną oraz roczne sprawozdanie z działalności IH na podstawie danych nadesłanych przez wojewódzkie inspektoraty IH.

Część z nich publikowana jest na stronie internetowej UOKiK.

Wytyczne w sprawie sprawozdawczości zostały wprowadzone *Zarządzeniem nr 39/2009 Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 10 lipca 2009 r. w sprawie wprowadzenia wytycznych – „Zasady dotyczące przygotowania programów kontroli oraz raportów i informacji z wyników kontroli realizowanych w ramach rocznych planów kontroli Inspekcji Handlowej”*.

3.14 SZKOLENIA

IW

Na początku każdego roku, na podstawie danych uzyskanych z terenowych jednostek Inspekcji Weterynaryjnej oraz Głównego Inspektoratu Weterynarii, podsumowywana jest działalność szkoleniowa IW za rok poprzedni.

Ponadto, pod koniec każdego roku kalendarzowego przeprowadzana jest identyfikacja potrzeb i planów szkoleniowych na rok następny. Biura merytoryczne Głównego Inspektoratu Weterynarii oraz wojewódzkie inspektoraty weterynarii zgłaszają Głównemu Lekarzowi Weterynarii zapotrzebowania, wraz z uzasadnieniem realizacji szkolenia (wojewódzkie inspektoraty weterynarii przekazują informację do GIW po wcześniejszym uzyskaniu zapotrzebowań na szkolenia z poziomu podległych im powiatowych inspektoratów weterynarii). Jednocześnie, biura merytoryczne GIW oraz jednostki poziomu regionalnego IW przekazują informację na temat planowanych do przeprowadzenia we własnym zakresie projektów szkoleniowych.

Szkolenia realizowane są sukcesywnie w ciągu roku, na podstawie zgłoszonych potrzeb oraz posiadanych środków budżetowych.

Organy urzędowej kontroli żywności w Polsce uczestniczą w programie szkoleniowym Komisji Europejskiej (DG SANTE) – „Lepsze szkolenia na rzecz bezpieczniejszej żywności” (*Better Training for Safer Food*). Koordynatorem programu w Polsce jest Główny Inspektorat Weterynarii i dodatkowo Główny Inspektorat Sanitarny. W szkoleniach organizowanych w ramach powyższego programu biorą udział pracownicy wszystkich organów urzędowej kontroli żywności, w zależności od tematyki szkoleń i kompetencji organu. W roku 2019 odbyły się następujące szkolenia zorganizowane w ramach programu BTSF, obejmujące m.in. następujący zakres tematyczny:

- przeprowadzanie weterynaryjnych kontroli na granicznych,,
- dobrostan zwierząt podczas transportu oraz uboju, hodowli świń, niosek i brojlerów,
- monitoring i kontrola zoonoz oraz stosowanie kryteriów mikrobiologicznych w artykułach spożywczych,
- właściwe stosowanie prawa paszowego oraz HACCP w higienie pasz,
- kontrola zdrowia roślin i środki ochrony roślin,
- produkty uboczne pochodzenia zwierzęcego,
- zasady HACCP i audyty,
- kontrola zanieczyszczeń w paszach i żywności,

- plany gotowości w zapobieganiu i zwalczaniu i chorób zakaźnych zwierząt,
- dodatki do żywności,
- skład żywności: znakowanie, suplementy żywności, żywność wzbogacona, żywność dietetyczna,
- nowe techniki śledztwa w łańcuchu żywnościowym podczas kontroli urzędowych,
- przemieszczanie kotów i psów jako zwierząt towarzyszących,
- rolnictwo ekologiczne i żywność regionalna,
- system TRACES,
- zapobieganie i zwalczanie TSE.

W latach 2019-2023 Inspekcja Weterynaryjna jest beneficjentem szkoleń Programu Wieloletniego „Ochrona Zdrowia Zwierząt i Zdrowia Publicznego”, prowadzonego przez Państwowy Instytut Weterynaryjny – Państwowy Instytut Badawczy w Puławach. W ramach w/w programu zaplanowane zostało przeprowadzenie szkoleń obejmujących swoim zakresem merytorycznym następujące zagadnienia:

- badanie pozostałości chemicznych w żywności i u zwierząt,
- krajowy program urzędowej kontroli w zakresie bezpieczeństwa pasz,
- podstawy przetwórstwa spożywczego i technologia żywności pochodzenia zwierzęcego,
- zwalczanie wybranych chorób zakaźnych przeżuwaczy i koni,
- zagrożenia mikrobiologiczne w produkcji żywności pochodzenia zwierzęcego,
- pasożyty zwierząt i pasożyty w żywności pochodzenia zwierzęcego,
- choroby zakaźne drobiu podlegające obowiązkowi zwalczania oraz rejestracji, ,
- wymagania weterynaryjne oraz nadzór nad materiałem biologicznym,
- sytuacja zdrowotna rodzin pszczelich w Polsce oraz na świecie,
- choroby zakaźne zwierząt akwakultury objęte obowiązkiem zwalczania i wymagania weterynaryjne w ochronie zdrowia,
- wybrane choroby zakaźne świń, nadzór nad hodowlą, transportem, handlem z uwzględnieniem zadań Inspekcji Weterynaryjnej,
- antybiotyki w weterynarii: nadzór nad stosowaniem i pozostałościami substancji przeciwbakteryjnych w żywności oraz opornością bakterii,
- analiza ryzyka i dynamika rozprzestrzeniania się infekcji i intoksykacji w populacji zwierząt - aktualne zagrożenia epizootyczne w kraju, UE i świecie,
- dobrostan zwierząt w chowie i hodowli z uwzględnieniem transportu zwierząt,
- szkolenia wynikające z aktualnych potrzeb związanych ze zmianami legislacyjnymi lub sytuacją epizootyczną.

PIS

Jednym z założeń mającym na celu usprawnienie funkcjonowania organów PIS jest prowadzenie sukcesywnych szkoleń pracowników w zakresie nowych metod badawczych. Szkolenia pomagają wypełnić obowiązek podnoszenia kwalifikacji personelu, jak również potrzebę ujednolicenia stosowanych metod pracy, zgodnie z wymaganiami prawa krajowego i przepisów UE.

Szkolenia kierowane są do pracowników wojewódzkich, powiatowych i granicznych stacji sanitarno-epidemiologicznych. Szkolenia mogą mieć charakter teoretyczny jak również praktyczny (szkolenia laboratoryjne).

Ponadto kierownicy pionów nadzorów działów/oddziałów Higieny Żywności, Żywnienia i Przedmiotów Użytku Wojewódzkich Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych podnoszą swoje kwalifikacje na wykładach/konferencjach organizowanych przez Główny Inspektorat Sanitarny z zakresu bezpieczeństwa żywności. Ww. osoby są zobowiązane do przekazania zdobytej wiedzy pracownikom powiatowych i granicznych stacji sanitarno-epidemiologicznych.

Szkolenia organizowane są głównie przez jednostki naukowo-badawcze Ministra Zdrowia. Placówki te prowadzą m.in. badania naukowe, działalność doradczą oraz publikują materiały instruktażowe. Pracownicy WSSE, PSSE oraz GSSE, którzy uczestniczyli w naradzie (szkoleniu zewnętrznym) zobowiązani są do:

- sporządzania notatki ze szkolenia;
- zapoznania pracowników macierzystej jednostki (komórki) organizacyjnej z zasadniczymi problemami poruszonymi podczas narady (szkolenia), wskazania literatury oraz innych dokumentów zalecanych do wykorzystania w działalności służbowej.

Narady i szkolenia, o których mowa wcześniej, organizowane są w zależności od potrzeb, w ramach posiadanych w danym roku środków finansowych. Dokumentacja, w postaci teczek z narad i szkoleń przeprowadzonych przez:

- Państwowych Wojewódzkich Inspektorów Sanitarnych, Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych, Powiatowych Granicznych Inspektorów Sanitarnych - powinna znajdować się w komórkach organizacyjnych zajmujących się sprawami osobowymi,
- Kierowników komórek organizacyjnych lub innych pracowników WSSE, PSSE, GSSE powinna pozostawać w ich komórkach organizacyjnych.

Oczekuje się, iż w latach 2020-2024 pracownicy będą mieli w dalszym ciągu okazję uczestnictwa w szkoleniach organizowanych przez DG SANCO w ramach programu „Lepsze

szkolenia na rzecz bezpieczniejszej żywności” („Better Training for Safer Food”) zarówno w ramach wyjazdów szkoleniowych jak i e-learningów.

W Głównym Inspektoracie Sanitarnym powstały wytyczne w sprawie upowszechniania wiedzy nabytej przez pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej w trakcie szkoleń w ramach programu Komisji Europejskiej „Better Training for Safer Food” poprzez opracowanie i przesłanie w wersji elektronicznej materiałów przygotowanych na szkolenie kaskadowe oraz przeprowadzenie szkolenia kaskadowego dla PSSE, GSSE z danego województwa w terminie do 6 miesięcy od zakończenia szkolenia i przekazanie w wersji elektronicznej dokumentów potwierdzających jego realizację do GIS (listy obecności, program, ocena szkolenia przez pracowników).

PIORIN

W celu stałego podnoszenia kompetencji pracowników Inspekcji, zgodnie z rocznym programem szkoleń, w Centralnym Laboratorium GIORiN przeprowadzane są kursy szkoleniowe o charakterze teoretycznym i praktycznym, z zakresu kontroli i diagnostyki fitosanitarnej. Tematyka szkoleń odpowiada aktualnym wyzwaniom Inspekcji związanym z rozpoznawaniem zagrożeń fitosanitarnych, wdrażaniem nowych metod badawczych oraz doskonalenia stosowanych technik analitycznych, a także uwzględnia zagadnienia związane z funkcjonowaniem systemów zarządzania laboratorium. Programem szkoleń objęci są również nowo zatrudnieni pracownicy wszystkich działów wojewódzkich inspektoratów, którzy nabywają wiedzę i praktyczne umiejętności niezbędne do podjęcia pracy w Inspekcji.

Główny Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa (GIORIN) corocznie organizuje szkolenia dla pracowników wojewódzkich inspektoratów, w zakresie zagadnień kontroli fitosanitarnej oraz innych stosownych przepisów dot. zdrowia roślin. Po odbyciu szkoleń pracownicy wojewódzkich inspektoratów przeprowadzają szkolenia w przedmiotowym zakresie dla pracowników oddziałów. Ponadto, każdy wojewódzki inspektorat posiada własny plan szkoleń dla danego województwa i przeprowadza okresowe szkolenia dla inspektorów terenowych. Plany szkoleń są przygotowywane i przechowywane przez GIORIN (szkolenia dla pracowników wojewódzkich inspektoratów) oraz przez wojewódzkie inspektoraty (dla pracowników danego inspektoratu).

Ze wszystkich przeprowadzonych szkoleń sporządza się dokumentację taką jak: listy uczestników, materiały szkoleniowe, protokoły z ustaleniami. Dokumentacja przekazywana jest uczestnikom, zamieszczana na stronie internetowej Inspekcji oraz dostępna jest w jednostce, która materiały przygotowała.

IJHARS

Planowanie i realizacja szkoleń w IJHARS odbywa się na podstawie procedur. Procedury dotyczą szkoleń zewnętrznych i wewnętrznych. Przeprowadzana jest analiza potrzeb szkoleniowych i ocena skuteczności szkoleń. Corocznie ustala się plan szkoleń pracowników z uwzględnieniem potrzeb i możliwości finansowych urzędu, priorytetów szkoleniowych w służbie cywilnej oraz indywidualnych programów rozwoju zawodowego pracowników.

Szkolenia przyjmują następujące formy:

- uczestnictwo w konferencjach, sympozjach krajowych i zagranicznych,
- uczestnictwo w kursach i szkoleniach różnego typu,
- wizyty studyjne, studia, praktyki.

Co roku odbywają się szkolenia branżowe organizowane dla pracowników IJHARS przez GIJHARS lub wojewódzkie inspektoraty JHARS.

IH

Szkolenia dla pracowników UOKiK i Inspekcji Handlowej planowane są w okresach rocznych, ale również mogą być realizowane doraźnie w zależności od aktualnych potrzeb.

Ponadto pracownicy UOKiK i IH uczestniczą w szkoleniach organizowanych zewnętrznie odpłatnie lub na zaproszenie współpracujących organów i instytucji, np. IJHARS – szkolenie z zakresu produktów rolnictwa ekologicznego, produktów objętych systemami jakości (ChOG, ChNP, GTS), szkolenia organizowane przez Komisję Europejską - BTSF (Better Training for Safer Food).

Pewną formę szkolenia stanowią również programy kontroli i narady robocze organizowane przez UOKiK oraz na poziomie wojewódzkich inspektoratów IH, także z udziałem laboratoriów UOKiK. Do każdej akcji kontrolnej o znaczeniu krajowym przygotowany jest program kontroli, w którym omawiane są szczegółowo sposoby i metody przeprowadzania kontroli, metody pobierania próbek oraz zakres prowadzonych badań laboratoryjnych.

4. PLANY AWARYJNE NA WYPADEK SYTUACJI WYJĄTKOWYCH I WZAJEMNE WSPARCIE

PUNKT KONTAKTOWY

1. Główny Inspektorat Sanitarny

ul. Targowa 65

03-729 Warszawa

tel. +48 22 536 13 00

fax. +48 22 635 61 94

e-mail: inspektorat@gis.gov.pl

2. Główny Inspektorat Weterynarii

ul. Wspólna 30

00-930 Warszawa

tel. +48 22 623 20 89

fax. +48 22 623 14 08

e-mail: wet@wetgiw.gov.pl

W 2005 r. w Polsce został opracowany i wdrożony „Operacyjny Plan Gotowości na wypadek wystąpienia zagrożeń związanych z wytwarzaniem i wprowadzaniem do obrotu pasz, pasz leczniczych oraz ich stosowaniem w żywieniu zwierząt”. Plan w sposób szczegółowy kategoryzuje źródła oraz rodzaje zagrożeń w sektorze paszowym na każdym etapie (wytwarzanie, obrót i stosowanie pasz). Określona została strategia i zasady postępowania IW na szczeblu centralnym, wojewódzkim i powiatowym po stwierdzeniu zagrożenia w paszach. Plan określa ponadto źródła finansowania działań w ramach likwidacji zagrożenia, łańcuch decyzyjny oraz określenie zakresu badań wykonywanych przez poszczególne laboratoria ZHW.

Organ odpowiedzialny

Organem odpowiedzialnym za opracowanie i wdrożenie Operacyjnego Planu Gotowości jest Główny Lekarz Weterynarii. Opracowany Plan został oceniony i zaakceptowany przez Radę Ministrów.

Rozwiązania odnośnie rozpowszechniania i szkolenia w celu zapewnienia rzeczywistego wykonania łącznie z ćwiczeniami symulacyjnymi

Operacyjny Plan Gotowości został przekazany ze szczebla centralnego na szczebel wojewódzki i powiatowy.

W 2012 r. został opracowany w GIW i wdrożony „Operacyjny plan awaryjny na podstawie analizy ryzyka wystąpienia zagrożeń dla zdrowia ludzi oraz dla środowiska związanych z wytwarzaniem i wprowadzaniem na rynek środków spożywczych pochodzenia zwierzęcego”. Plan w sposób szczegółowy kategoryzuje źródła oraz rodzaje zagrożeń w sektorze żywnościowym na każdym etapie (wytwarzanie i wprowadzenie na rynek środków spożywczych pochodzenia zwierzęcego). Określona została strategia i zasady postępowania IW na szczeblu centralnym, wojewódzkim i powiatowym po stwierdzeniu zagrożenia w żywności. Plan określa ponadto źródła finansowania działań w ramach likwidacji zagrożenia oraz łańcuch decyzyjny.

Organ odpowiedzialny

Organem odpowiedzialnym za opracowanie i wdrożenie Operacyjnego Planu Gotowości jest Główny Lekarz Weterynarii. Opracowany Plan został oceniony i zaakceptowany przez Departament Bezpieczeństwa Żywności i Weterynarii w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Rozwiązania odnośnie rozpowszechniania i szkolenia w celu zapewnienia rzeczywistego wykonania łącznie z ćwiczeniami symulacyjnymi

Operacyjny Plan Gotowości został przekazany ze szczebla centralnego na szczebel wojewódzki i powiatowy.

Niektóre choroby zakaźne zwierząt, powodują niezwykle wysokie straty zarówno wśród samych zwierząt, jak również w gospodarce prowadzonej przez człowieka. Prowadzi to do poważnych perturbacji na rynkach zbytu żywca oraz produktów pochodzenia zwierzęcego jak też w sektorze producentów i przetwórców żywności i dóbr związanych z surowcami zwierzęcymi. Aby minimalizować straty w przypadku wystąpienia tych chorób tworzone są plany gotowości zwalczania chorób zakaźnych zwierząt.

Główny Inspektorat Weterynarii posiada opracowane plany gotowości dla zwalczania następujących chorób zakaźnych zwierząt:

- pryszczycyca – FMD
- klasyczny pomór świń – CSF
- afrykański pomór świń – ASF

- choroba pęcherzykowa świń – SVD
- gąbczasta encefalopatia bydła – BSE
- rzekomy pomór drobiu – Newcastle Disease
- wysoce zjadliwa grypa ptaków – Highly pathogenic avian influenza
- wirusowa posocznica krwotoczna ryb łososiowatych – VHS
- choroba niebieskiego języka (Bluetongue Disease)

Powstałe plany gotowości zostały zatwierdzone przez Głównego Lekarza Weterynarii oraz Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Zgodnie z przyjętym w Unii Europejskiej protokołem, Komisja Europejska zwróciła się o podjęcie procesu zatwierdzenia planów gotowości przez kraje członkowskie oraz kraje kandydujące. Do zatwierdzenia Komisja wybrała cztery jednostki chorobowe – pryszczycę, klasyczny pomoru świń, influencję drobiu wysokiej zaraźliwości oraz rzekomy pomór drobiu.

Plany gotowości dla tych chorób, przedstawione przez Polskę, uzyskały zatwierdzenie Komisji. Decyzje zatwierdzające te plany to:

1. *Decyzja Komisji 2004/435/EC z 29 kwietnia 2004r. zatwierdzająca pewne plany gotowości zwalczania pryszczycy,*
2. *Decyzja Komisji 2004/431/EC z 29 kwietnia 2004r. zatwierdzająca pewne plany gotowości zwalczania klasycznego pomoru świń,*
3. *Decyzja Komisji 2004/402/EC z 26 kwietnia 2004r. zatwierdzająca pewne plany gotowości zwalczania rzekomego pomoru drobiu oraz wysoce zjadliwej grypy ptaków.*

Realizując procedury wynikające z krajowych przepisów, wszystkie dziewięć planów gotowości, za pośrednictwem wojewodów zostało przekazane do województw i powiatów, które w oparciu o nie przygotowały własne ich wersje.

W Państwowej Inspekcji Sanitarnej został opracowany „Podręcznik Zarządzania Sytuacjami Kryzysowymi w Zakresie Bezpieczeństwa Żywności”. Podręcznik określa sposób oraz zasady reagowania w zaistniałych sytuacjach kryzysowych dotyczących bezpieczeństwa żywności.

Zakres tego Podręcznika obejmuje zarządzanie sytuacjami kryzysowymi w PIS. Wytyczne zawarte w podręczniku powinny służyć jako pomoc w podejmowaniu właściwych działań, które muszą być dostosowane do indywidualnej sytuacji kryzysowej i w razie potrzeb i konieczności uzupełniane.

4.1. ORGANIZACJA WSPÓŁPRACY I POMOC WZAJEMNA

Ustanowienia odnośnie pomocy i wzajemnej współpracy pomiędzy inspekcjami Współpraca w ramach systemu RASFF Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Inspekcji Weterynaryjnej, Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Inspekcja Handlowa), Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Służby Celnej podległą Ministrowi Finansów oraz innych organów w ramach ich kompetencji.

Współpraca w ramach Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach (RASFF) polega na wzajemnym powiadamianiu o niebezpiecznej żywności, w tym żywności pochodzenia zwierzęcego, paszach oraz materiałach i wyrobach przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Współpraca polega na szybkiej i skutecznej wymianie informacji o przypadkach stwierdzenia obecności czynnika stanowiącego zagrożenie dla zdrowia ludzi, ocenie powiadomień, wymianie informacji.

Zgodnie z art. 85 *ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. z 2019 r. poz. 1252 z późn. zm.)* - Główny Inspektor Sanitarny – Kierownik Sieci:

- prowadzi krajowy punkt kontaktowy (KPK) systemu RASFF,
- jest odpowiedzialny za funkcjonowanie KPK,
- powiadamia Komisję Europejską o stwierdzonych przypadkach niebezpiecznej żywności i paszach.

Celem funkcjonowania ww. systemu jest umożliwienie szybkiej wymiany informacji pomiędzy Państwami Członkowskimi Unii Europejskiej, wyeliminowanie na całym terytorium UE ryzyka związanego z żywnością wykrytego przez jedno z Państw Członkowskich oraz osiągnięcie wysokiego jednolitego poziomu bezpieczeństwa żywności na terytorium całej UE.

W Głównym Inspektoracie Weterynarii został powołany Podpunkt Krajowego Punktu Kontaktowego, który przesyła do KPK informacje o niebezpiecznych produktach żywnościowych pochodzenia zwierzęcego i paszach

Główny Inspektor Sanitarny powołał Zespół ds. Oceny Ryzyka składający się z ekspertów naukowych Instytutu Żywności i Żywienia, Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego - Państwowego Zakładu Higieny, Państwowego Instytutu Weterynaryjnego, który dokonuje analizy ryzyka w ciągu 24 godzin od momentu otrzymania powiadomienia.

Opracowano procedury funkcjonowania systemu RASFF w Polsce i przekazano je wszystkim uczestnikom systemu.

W Polsce zawarto również porozumienie o współpracy między PIS, IW, IJHARS, PIORIN, IH podległą Urzędowi Ochrony Konkurencji i Konsumentów oraz Służbą Celną w ramach systemu RASFF na szczeblu centralnym.

System RASFF działający w Polsce został oficjalnie włączony do europejskiego systemu RASFF w dniu 1 maja 2004 r.

Schemat organizacyjny systemu RASFF załączono w **załączniku nr 3**.

Ustanowienia odnośnie pomocy i wzajemnej współpracy pomiędzy inspekcjami

Ustanowienia odnośnie pomocy i wzajemnej współpracy pomiędzy inspekcjami					
Inspekcje	IW	PIS	PIORiN	IJHARS	IH
IW	_____	1, 2, 3, 4,7,	7	1, 7,8	1, 8
PIS	1, 2, 3, 4,7	_____	2,4,6,7	1, 4, 6, 7	1, 9
PIORiN	7	2,4,6,7	_____	4,6,7,10	
IJHARS	1, 7,8	1, 2, 4,6,7	4, 6, 7, 10	_____	1, 5, 8
IH	1, 8	1, 2, 9		1, 5, 8	_____
Inne	1,	3, 6, 13	6, 11, 12	1, 6	1

1. *Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2006 r. w sprawie współpracy organów IW, PIS, Państwowej Inspekcji Farmaceutycznej, IH, Inspekcji Transportu Drogowego, IJHARS oraz jednostek samorządu terytorialnego przy zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, w tym chorób odzwierzęcych (Dz.U. Nr 83, poz. 575);*

2. *Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. z 2019 r. poz. 1252 z późn. zm.);*

3. *Porozumienie ramowe z dnia 16 października 2018 r. pomiędzy Głównym Inspektorem Sanitarnym i Głównym Lekarzem Weterynarii o współdziałaniu i współpracy organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz organów Inspekcji Weterynaryjnej;*

4. *Porozumienie ramowe z dnia 1 kwietnia 2009 r. pomiędzy Głównym Inspektorem Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Głównym Inspektorem Sanitarnym, Głównym Inspektorem Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych w sprawie współpracy Państwowej Inspekcji*

Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Państwowej Inspekcji Sanitarnej i Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych przy kontroli produktów roślinnych przeznaczonych do spożycia przez ludzi i wywożonych z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej do Federacji Rosyjskiej;

5. *Porozumienie z dnia 21 grudnia 2009 r. pomiędzy Inspekcją Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych i Urzędem Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Inspekcją Handlową;*

6. *Porozumienie z dnia 20 stycznia 2015 r. pomiędzy Głównym Inspektorem Sanitarnym, Głównym Inspektorem Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Głównym Inspektorem Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych oraz Głównym Inspektorem Ochrony Środowiska w sprawie współdziałania organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego;*

7. *Porozumienie z dnia 10 kwietnia 2019 r. pomiędzy Głównym Inspektorem Sanitarnym, Głównym Lekarzem Weterynarii, Głównym Inspektorem Ochrony Roślin i Nasiennictwa oraz Głównym Inspektorem Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych w sprawie współdziałania i współpracy organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej, organów Inspekcji Weterynaryjnej, organów Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa oraz organów Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych w zakresie kontroli urzędowych zwierząt i towarów wprowadzanych na terytorium Unii Europejskiej;*

8. *Ustawa z dnia 13 czerwca 2019 r. o oznakowaniu produktów wytworzonych bez wykorzystania organizmów genetycznie zmodyfikowanych jako wolnych od tych organizmów (art. 9 - współpraca Głównego Inspektora Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Głównego Lekarza Weterynarii oraz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów) – od 1 stycznia 2020 r.*

9. *Porozumienie ramowe z dnia 28.12.2010 r. zawarte pomiędzy Głównym Inspektorem Sanitarnym i Prezesem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów o współdziałaniu i współpracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej i Inspekcji Handlowej*

10. *Porozumienie z dnia 10 czerwca 2019 r. między Głównym Inspektorem Ochrony Roślin i Nasiennictwa a Głównym Inspektorem Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych;*

11. *Porozumienie z dnia 18.08.2014 r. o współdziałaniu KAS i Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa w celu zapewnienia efektywnego i skutecznego wykonywania zadań w zakresie egzekwowania ograniczeń dotyczących wprowadzanych bezpośrednio z*

państw trzecich na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej roślin, produktów roślinnych i przedmiotów; Porozumienie pomiędzy Głównym Inspektorem Ochrony Roślin i Nasiennictwa i Szefem Krajowej Administracji Skarbowej z dnia 20 marca 2018 r. w sprawie współdziałania w zakresie nadzoru nad przemieszczaniem i wprowadzaniem do obrotu środków ochrony roślin;

12. Porozumienie z dnia 23.08.2004 r. pomiędzy Głównym Inspektorem Ochrony Roślin i Nasiennictwa a Głównym Inspektorem Transportu Drogowego;

13. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 10 marca 2017 r. w sprawie współpracy organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej z organami celnymi w zakresie granicznych kontroli sanitarnych.

Współpraca Służby Celnej i Inspekcji Weterynaryjnej

Podstawa prawna: Porozumienie z dnia 3 lipca 2006 r. pomiędzy Ministrem Finansów a Głównym Lekarzem Weterynarii

Zakres współpracy: Współpraca przy kontroli w wywozie produktów pochodzenia zwierzęcego z Rzeczypospolitej Polskiej do Federacji Rosyjskiej.

Współpraca Inspekcji Weterynaryjnej z Inspekcją Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych

Podstawa prawna: Porozumienie z dnia 18 lutego 2010 r. pomiędzy Głównym Lekarzem Weterynarii i Głównym Inspektorem Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych

Zakres współpracy: Współpraca przy sprawowaniu nadzoru nad jednostkami certyfikującymi i produkcją ekologiczną w zakresie pasz.

Współpraca IW z organami celnymi

Podstawa prawna : Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 marca 2007r. w sprawie warunków i sposobu współpracy organów Inspekcji Weterynaryjnej z organami celnymi (Dz. U. 2007 Nr 77, poz. 519).

Zakres współpracy: Współpraca w zakresie zapewnienia prawidłowej kontroli przesyłek zwierząt, produktów, pasz i pasz leczniczych, podlegających kontroli, o której mowa w

przepisach o weterynaryjnej kontroli granicznej. Współpraca w zakresie kontroli granicznej przemieszczanych w celach niehandlowych zwierząt domowych towarzyszących podróżnym oraz produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do indywidualnego spożycia, przywożonych z państw trzecich w bagażu podróżnych. Współpraca w zakresie prawidłowego nadzoru nad przesyłkami niespełniającymi wymagań przywózowych lub przewozowych, znajdującymi się w składzie celnym, składzie wolnocłowym lub w magazynie znajdującym się w wolnym obszarze celnym.

Współpraca Państwowej Inspekcji Sanitarnej z Inspekcją Weterynaryjną

Podstawa prawna: Porozumienie ramowe z dnia 16 października 2018 r. pomiędzy Głównym Inspektorem Sanitarnym i Głównym Lekarzem Weterynarii o współdziałaniu i współpracy organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz organów Inspekcji Weterynaryjnej

Zakres współpracy: Porozumienie przewiduje zacieśnienie współpracy organów obu Inspekcji na wszystkich szczeblach ich struktury organizacyjnej. Obejmować będzie przede wszystkim nadzór nad produkowaną i wprowadzaną do obrotu żywnością, również eksportowaną i przywożoną na terytorium Unii Europejskiej. Porozumienie obejmuje także zwalczanie chorób odzwierzęcych, nadzór nad paszami i zagospodarowaniem ubocznych produktów zwierzęcych.

Współpraca Państwowej Inspekcji Sanitarnej z Inspekcją Weterynaryjną

Podstawa prawna: Porozumienie ramowe z dnia 10.04.2019 r. pomiędzy Głównym Inspektorem Sanitarnym, Głównym Lekarzem Weterynarii, Głównym Inspektorem Ochrony Roślin i Nasiennictwa oraz Głównym Inspektorem Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych w sprawie współdziałania i współpracy organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej, organów Inspekcji Weterynaryjnej, organów Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa oraz organów Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych w zakresie kontroli urzędowych zwierząt i towarów wprowadzanych na terytorium Unii Europejskiej

Zakres współpracy: Współdziałanie i współpraca organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej, organów Inspekcji Weterynaryjnej, organów Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa oraz organów Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych przy

przeprowadzaniu w punktach kontroli granicznej (border control points – BCPs), kontroli urzędowych zwierząt i towarów, o których mowa w art. 47 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/625.

PIORIN

Współpraca Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa z organami celnymi

Podstawa prawna: Porozumienie z dnia 18.08.2014 r. o współdziałaniu KAS i Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa; Porozumienie z dnia 20 marca 2018 r. o współpracy KAS i Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa.

Zakres współpracy: Pierwsze porozumienie ma na celu zapewnienie efektywnego i skutecznego wykonywania zadań w zakresie egzekwowania ograniczeń dotyczących wprowadzanych bezpośrednio z państw trzecich na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej roślin, produktów roślinnych i przedmiotów. Na mocy porozumienia z dnia 20 marca 2018 r. PIORiN współpracuje z KAS w zakresie nadzoru nad przemieszczaniem i wprowadzaniem do obrotu środków ochrony roślin w celu zapewnienia efektywnego i skutecznego nadzoru nad tymi działaniami oraz w celu zapobiegania nielegalnemu przywozowi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej tych towarów. Przedmiotem porozumienia jest określenie ram współpracy obydwu instytucji w zakresie kontroli granicznej środków ochrony roślin, działań podejmowanych w przypadku przywozu nielegalnych, w tym podrobionych środków ochrony roślin z państw trzecich. Przewidziano, że współpraca w ramach przedmiotowego porozumienia obejmuje wzajemną pomoc przy wykonywaniu czynności kontrolnych, wymianę informacji i doświadczeń dotyczących przywozu środków ochrony roślin z państw trzecich, w tym nielegalnych produktów oraz dbanie o jednolitą interpretację przepisów prawa krajowego i wspólnotowego, a także organizowanie wspólnych szkoleń.

Współpraca Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa z Państwową Inspekcją Sanitarną, Inspekcją Weterynaryjną oraz Inspekcją Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych

Podstawa prawna: Porozumienie Głównego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa z Głównym Inspektorem Sanitarnym, Głównym Lekarzem Weterynarii oraz Głównym Inspektorem Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych z dnia 10 kwietnia 2019 r.

Zakres współpracy: Współpraca organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej, organów Inspekcji Weterynaryjnej, organów Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa oraz organów Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych w zakresie kontroli urzędowych zwierząt i towarów wprowadzanych na terytorium Unii Europejskiej.

Współpraca Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa z Inspekcją Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych

Podstawa prawna: Porozumienie z dnia 10 czerwca 2019 r. między Głównym Inspektorem Ochrony Roślin i Nasiennictwa a Głównym Inspektorem Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych

Zakres współpracy: Porozumienie w sprawie współdziałania przy przeprowadzaniu czynności kontrolnych, w tym określenie szczegółowego zakresu oraz sposobu i terminów przekazywania organom IJHARS informacji lub danych niezbędnych do prawidłowego sprawowania przez tę Inspekcję nadzoru nad jednostkami certyfikującymi oraz nadzoru nad produkcją ekologiczną, reguluje zakres przekazywanych informacji w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości związanych ze stosowaniem środków ochrony roślin.

Współpraca Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa z Państwową Inspekcją Sanitarną, Inspekcją Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych oraz Inspekcją Ochrony Środowiska

Podstawa prawna: Porozumienie z dnia 20 stycznia 2015 r. pomiędzy Głównym Inspektorem Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Głównym Inspektorem Sanitarnym, Głównym Inspektorem Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych oraz Głównym Inspektorem Ochrony Środowiska

Zakres współpracy: współdziałanie w celu skutecznego zapobiegania i zwalczania zagrożeń dla zdrowia i życia konsumenta żywności pochodzenia roślinnego, które mogą powstać na etapie produkcji pierwotnej. Podstawą działań na rzecz zapewnienia bezpiecznej żywności pochodzenia roślinnego, jest opracowywany corocznie „Plan działania”, w którym określa się m.in. priorytetowe obszary podlegające kontroli, harmonogram działań i plan pobierania próbek.

Współpraca Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa z Inspekcją Transportu Drogowego

Podstawa prawna: Porozumienie z dnia 23.08.2004 r. pomiędzy Głównym Inspektorem Ochrony Roślin i Nasiennictwa a Głównym Inspektorem Transportu Drogowego.

Zakres współpracy: współdziałanie Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa oraz Inspekcji Transportu Drogowego w zakresie kontroli urzędowych realizowanych przez PIORiN.

IJHARS

Współpraca Dyrektora Stacji Chemiczno-Rolniczej i Głównego Inspektora Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych

Podstawa prawna: Porozumienia z 1 marca 2004 r. pomiędzy Dyrektorem Stacji Chemiczno-Rolniczej i Głównym Inspektorem Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych.

Zakres współpracy: współpraca w zakresie realizacji zadań wynikających z ustawy z dnia 26 lipca 2000 r. *o nawozach i nawożeniu*.

Współpraca Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych z Urzędem Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Inspekcja Handlowa

Podstawa prawna: Porozumienie z dnia 21 grudnia 2009 r. pomiędzy Inspekcją Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych i Urzędem Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Inspekcja Handlowa.

Zakres współpracy: Zasady współpracy przy wykonywaniu kontroli w zakresie jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych.

Współpraca Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych z Instytutem Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego

Podstawa prawna: Porozumienie z dnia 5 kwietnia 2013 r. pomiędzy Inspekcją Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych i Instytutem Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego im. prof. Wacława Dąbrowskiego.

Zakres współpracy: Organizacja i przeprowadzanie szkoleń w zakresie klasyfikacji tusz wieprzowych dla inspektorów przeprowadzających kontrole oraz kandydatów na rzeczoznawców (klasyfikatorów). Udział w egzaminach kwalifikacyjnych dla rzeczoznawców

w zakresie klasyfikacji tusz wieprzowych. Zapewnienie niezbędnego sprzętu (choirometrów) do przeprowadzenia ćwiczeń praktycznych na szkoleniach oraz części praktycznej egzaminu.

Współpraca Głównego Inspektora Sanitarnego, Głównego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Głównego Inspektora Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych oraz Głównego Inspektora Ochrony Środowiska

Podstawa prawna: Porozumienie z dnia 20 stycznia 2015 r. pomiędzy Głównym Inspektorem Sanitarnym, Głównym Inspektorem Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Głównym Inspektorem Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych oraz Głównym Inspektorem Ochrony Środowiska. Zakres współpracy: współdziałanie organów PIS, PIORIN, IJHARS, IOŚ w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego.

Współpraca Głównego Inspektora Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych oraz Prezesem Stowarzyszenia Naukowo-Technicznego Inżynierów i Techników Przemysłu Spożywczego

Podstawa prawna: Porozumienie z dnia 27 stycznia 2016 r. pomiędzy Głównym Inspektorem Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych a Prezesem Stowarzyszenia Naukowo-Technicznego Inżynierów i Techników Przemysłu Spożywczego.

Zakres współpracy: w sprawie zasad współpracy IJHARS i Stowarzyszenia Naukowo-Technicznego Inżynierów i Techników Przemysłu Spożywczego.

Współpraca Głównego Inspektora Transportu Drogowego i Głównego Inspektora Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych

Podstawa prawna: Porozumienie z dnia 29 sierpnia 2016 r. pomiędzy Głównym Inspektorem Transportu Drogowego a Głównym Inspektorem Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych.

Zakres współpracy: przy wykonywaniu kontroli w zakresie warunków transportu artykułów rolno-spożywczych oraz jakości handlowej przewożonych artykułów rolno-spożywczych.

Współpraca Głównego Inspektora Sanitarnego, Głównego Lekarza Weterynarii, Głównego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa oraz Głównego Inspektora Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych

Podstawa prawna: Porozumienie z dnia 4 kwietnia 2019 r. pomiędzy Głównym Inspektorem Sanitarnym, Głównym Lekarzem Weterynarii, Głównym Inspektorem Ochrony Roślin

i Nasiennictwa oraz Głównym Inspektorem Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych.

Zakres współpracy: kontrole urzędowe zwierząt i towarów wprowadzanych na terytorium Unii Europejskiej.

IH

Współpraca IH

Inspekcja Handlowa współpracuje z organami urzędowej kontroli żywności i innymi instytucjami państwowymi oraz organizacjami konsumenckimi na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 5 marca 2002 r. w *sprawie sposobu współdziałania organów Inspekcji Handlowej z powiatowym (miejskim) rzecznikiem konsumentów, organami administracji rządowej i samorządowej, organami kontroli oraz organizacjami pozarządowymi reprezentującymi interesy konsumentów* (Dz.U. Nr 24, poz. 243).

Ponadto Inspekcja Handlowa współpracuje z Inspekcją Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych przy sprawowaniu nadzoru nad wprowadzaniem do obrotu detalicznego:

- produktów rolnictwa ekologicznego na mocy art. 14 ustawy z dnia 25 czerwca 2009 r. o rolnictwie ekologicznym (Dz.U. z 2019 r., , poz. 1353 z późn. zm.),
- świeżych owoców i warzyw na podstawie na podstawie art. 15 a ust. 3 i art. 18 ustawy z dnia 19 grudnia 2003 r. *o organizacji rynków owoców i warzyw oraz rynku chmielu* (Dz. U. z 2019 r. poz. 935, tj.), a dodatkowo Prezes UOKiK, Główny Inspektor JHARS i Główny Lekarz Weterynarii od 2020 r. współpracują w zakresie żywności oznakowanej jako *wolna od GMO*, na podstawie art. 9 ustawy z dnia 13 czerwca 2019 r. *o oznakowaniu produktów wytworzonych bez wykorzystania organizmów genetycznie zmodyfikowanych jako wolnych od tych organizmów* (Dz.U. z 2019 r.,poz. 1401). Przepis ten zawiera dyspozycję do zawarcia porozumienia między tymi organami o współpracy w zakresie sprawozdawczości z realizacji tej ustawy. Ustawa zawiera regulacje ustanowione na potrzeby krajowe.

Niezależnie od powyższego zostały podpisane dwa porozumienia o współpracy, tj. między Inspekcją Handlową i Inspekcją Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych oraz między Inspekcją Handlową i Państwową Inspekcją Sanitarną.

5. USTALENIA DOTYCZĄCE AUDYTÓW WŁAŚCIWYCH ORGANÓW

IW

Audyty kontroli urzędowych, o których mowa w art. 6 ust.1 rozporządzenia (UE) 2017/625 (wcześniej w art. 4 ust. 6 rozporządzenia (WE) nr 882/2004) realizowane są przez szczebel centralny i wojewódzki IW. Opis systemu audytów i sposób ich przeprowadzania został określony w instrukcji Głównego Lekarza Weterynarii Nr GIWbk 090.2/2010 z dnia 26 listopada 2010 r. w sprawie audytu wewnętrznego kontroli urzędowych przeprowadzanych przez organy Inspekcji Weterynaryjnej.

Kontrole urzędowe, które w myśl rozporządzenia podlegają audytowaniu wykonują 332 jednostki IW, a mianowicie 16 wojewódzkich inspektoratów weterynarii, 305 powiatowych inspektoratów weterynarii oraz 8 granicznych inspektoratów weterynarii, w zakresach kompetencji właściwych organów określonych w ustawie o Inspekcji Weterynaryjnej.

Zgodnie z instrukcją roczny program audytów Inspekcji Weterynaryjnej opracowany przez pełnomocnika GLW ds. audytu IW jest zatwierdzany przez Głównego Lekarza Weterynarii. Roczny program audytów określa cele i zakres audytów. Założenia szczegółowe określają zakres audytów w WIW i GrIW realizowanych przez audytorów GIW oraz w PIW realizowanych przez audytorów WIW. Audyty w wojewódzkich i granicznych inspektoratach weterynarii obejmują 20% jednostek w każdym badanym zakresie.

Na podstawie założeń szczegółowych rocznego programu audytów pełnomocnicy WLW ds. audytu IW opracowują roczne programy audytu dla każdego województwa, tak aby audytem było objęte 20 % powiatowych inspektoratów weterynarii w każdym zakresie audytu.

Pełnomocnicy WLW ds. audytu IW przekazują roczne programy audytów dla danego województwa, zatwierdzone przez właściwych wojewódzkich lekarzy weterynarii, do pełnomocnika GLW ds. audytu IW.

Plan dla każdego audytu w danej jednostce zawierający opis i harmonogram działań wykonywanych w miejscu przeprowadzania audytu oraz ustaleń organizacyjnych związanych z audytem jest sporządzany przez audytora wiodącego, zatwierdzany przez pełnomocnika i przekazywany kierownikowi jednostki audytowanej.

Nadzór nad realizacją audytów przez szczebel wojewódzki IW jest prowadzony przez Biuro Kontroli GIW poprzez kontrole dokumentacji przesyłanej przez pełnomocników WLW ds. audytu do GIW (programy audytu, raporty końcowe) oraz w trakcie narad roboczo – szkoleniowych z audytorami z WIW. Raporty końcowe z tych audytów są przekazywane do Wydziału ds. Audytów BK i analizowane w celu monitorowania realizacji wojewódzkich programów audytów oraz dla potrzeb rocznego przeglądu audytów.

Audyty kontroli urzędowych realizują pracownicy posiadający uprawnienia audytora, zwani dalej audytorami IW, zatrudnieni w następujących komórkach organizacyjnych:

- 1) Zespół ds. Audytu Biura Kontroli GIW audytorów,
- 2) Zespół ds. Oceny Inspekcji Weterynaryjnej w WIW.

Audytorzy IW mogą korzystać z pomocy technicznej inspektorów z poszczególnych działów organizacyjnych jednostek audytujących (tzw. eksperci techniczni, w szczególności do weryfikacji z planowanymi rozwiązaniami – w podmiotach nadzorowanych, wszędzie tam gdzie kontrole urzędowe są realizowane).

Niezależna kontrola audytów została zaplanowana na rok 2020.

PIS

Działania audytowe w PIS prowadzone są na wszystkich poziomach:

- Główny Inspektorat Sanitarny – audytuje działalność Wojewódzkich Stacji Sanitarno – Epidemiologicznych oraz Granicznych Stacji Sanitarno–Epidemiologicznych;
- Wojewódzkie Stacje Sanitarno–Epidemiologiczne audytują działalność Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych.

Program audytów wewnętrznych w Państwowej Inspekcji Sanitarnej planowany i realizowany jest przez Głównego Inspektora Sanitarnego oraz Państwowych Wojewódzkich Inspektorów Sanitarnych.

Główny Inspektor Sanitarny opracowuje zbiorczy plan audytów wewnętrznych dla Państwowej Inspekcji Sanitarnej we współpracy z Państwowymi Wojewódzkimi Inspektorami Sanitarnymi. Planowanie audytów odbywa się zgodnie z Procedurą Planowania Audytów Wewnętrznych w oparciu o analizę ryzyka.

Audyty wewnętrzne w Państwowej Inspekcji Sanitarnej są przeprowadzane zgodnie z obowiązującą *„Instrukcją przeprowadzania audytu wewnętrznego dotycząca stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2017/625 z dnia 15 marca 2017r.”*.

Audyty wewnętrzne przeprowadzają przeszkoleni, kompetentni pracownicy PIS, którzy zostali powołani do Zespołu Audytorów Wewnętrznych w poszczególnych jednostkach PIS. Lista audytorów wewnętrznych jest zatwierdzana przez Głównego Inspektora Sanitarnego.

W określonych w Instrukcji terminie sporządzany jest projekt raportu z audytu. Raport z audytu przekazywany jest jednostce audytowanej. Informacja zbiorcza zawierająca roczne podsumowanie wniosków z przeprowadzonych audytów jest przekazywana do Głównego Inspektoratu Sanitarnego i stanowi wkład do raportu rocznego z realizacji Zintegrowanego Wieloletniego Planu Kontroli dla Polski. Raport roczny umieszczany jest na stronie internetowej Głównego Inspektoratu Sanitarnego.

Ustalenia końcowe audytu mogą zawierać zalecenia. W takim przypadku do jednostki audytowanej wraz z raportem końcowym przekazywana jest karta działań.

Skuteczność działań naprawczych weryfikowana jest na podstawie dokumentacji przekazanej przez jednostkę audytowaną. W trakcie kolejnego audytu uwzględniane są wyniki poprzednich audytów, w tym realizacja i skuteczność działań naprawczych. W przypadku niezgodności stwarzających bezpośrednie zagrożenie dla życia i zdrowia konsumentów, sposób przeprowadzenia działań naprawczych oraz ich skuteczność weryfikowana jest w trakcie audytu dodatkowego przeprowadzanego w terminie wyznaczonym przez audytora wiodącego.

Laboratoria PIS zajmujące się oceną jakości zdrowotnej środków spożywczych, dozwolonych substancji, dodatkowych lub innych składników żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością spełniają wymagania określone w normach europejskich (przede wszystkim PN-EN ISO 17025). W ww. laboratoriach stworzono dokumentację systemu jakości, wdrożono system jakości i przystąpienia do akredytacji w celu potwierdzenia spełnienia wymogów określonych w normach przez krajową jednostkę akredytacyjną.

Obecnie w PIS wszystkie 16 zintegrowanych laboratoriów urzędowej kontroli żywności posiada akredytację PCA i w dalszym ciągu rozszerza jej zakres, biorąc pod uwagę konieczność wdrażania nowych metod badawczych.

IJHARS

W Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno- Spożywczych funkcjonuje certyfikowany system zarządzania jakością, który jest oparty na wymaganiach międzynarodowej normy PN-EN ISO 9001:2015. W związku z tym w IJHARS istnieje system audytów wewnętrznych i zewnętrznych, który umożliwia prowadzenie monitorowania i oceny

skuteczności procesów. Poprzez te działania oceniana jest skuteczność całego systemu zarządzania jakością wobec zaplanowanych wymagań.

Audyty wewnętrzne są przeprowadzane na poziomie Głównego Inspektoratu i poszczególnych wojewódzkich inspektoratów JHARS. Dodatkowo planowane są wewnętrzne audyty krzyżowe, przeprowadzane w wybranych jednostkach IJHARS na zgodność z wymaganiami normy, Rozporządzenia (WE) nr 2017/625, oraz wewnętrznymi procedurami. Krzyżowe audyty wewnętrzne i audyty wewnętrzne są przeprowadzane przez pracowników IJHARS mających niezbędne kwalifikacje w zakresie znajomości wymagań normy PN-EN ISO 9001:2015, prowadzenia audytów, Rozporządzenia WE nr 2017/625 oraz innych obowiązujących przepisów prawa, a także znajomości funkcjonowania Inspekcji. Audytorzy krzyżowych audytów wewnętrznych są powoływani przez Głównego Inspektora JHARS, zaś audytorzy audytów wewnętrznych przez właściwe Kierownictwo Inspekcji. Częstotliwość wewnętrznych audytów, ich przedmiot i zakres są ustalane z uwzględnieniem wyników poprzednich audytów, statusu, ważności poszczególnych procesów i obszarów działań przy realizacji celów i zadań. Przyjęto zasadę, że wewnętrzne audyty krzyżowe są planowane w cyklu 5-letnim, zaś pozostałe audyty wewnętrzne w cyklu rocznym.

Program Krzyżowych audytów wewnętrznych jest zatwierdzany przez Głównego Inspektora JHARS zaś Program wewnętrznych audytów jest zatwierdzany przez właściwe Kierownictwo Inspekcji. Prowadzenie i realizacja audytów wewnętrznych następuje na podstawie wewnętrznej procedury. W uzasadnionych przypadkach na wniosek Kierownictwa są wykonywane audyty pozaplanowe. Wyniki krzyżowych audytów wewnętrznych zatwierdza Główny Inspektor IJHARS. Raporty z pozostałych audytów wewnętrznych są zatwierdzane właściwe Kierownictwo Inspekcji. Stwierdzone niezgodności są dokumentowane w kartach niezgodności i przekazywane do właściwych komórek organizacyjnych Inspekcji. Wykryte niezgodności poddawane są analizie przyczyn ich powstania. Następnie przedstawiane są propozycje podjęcia działań korygujących wraz z terminem ich wykonania i osobą odpowiedzialną za wykonanie tych działań. Wdrażane są działania, które będą w stanie wyeliminować problem i zapobiec jego ponownemu wystąpieniu w przyszłości. W trakcie audytów, audytorzy, poza niezgodnościami, mogą również zidentyfikować inne obszary do doskonalenia w postaci obserwacji. One również są podstawą do ulepszania funkcjonowania poszczególnych procesów. Wszystkie działania poaudytowe prowadzą do doskonalenia funkcjonowania Inspekcji, a zarazem jakości wykonywania ustawowych zadań.

Kierownicy komórek organizacyjnych, liderzy procesów monitorują rezultaty wdrażanych działań doskonalących. Po upływie określonego czasu oceniana jest terminowość i skuteczność

wdrożonych działań. Status działań korygujących i pozostałych doskonalących jest przedmiotem analiz Kierownictwa Inspekcji.

IH

Na mocy art. 10 pkt 2 ustawy o Inspekcji Handlowej Prezes UOKiK posiada tytuł prawny do sprawowania kontroli realizacji przez wojewódzkich inspektorów zadań i kompetencji określonych w ustawie i przepisach odrębnych. Merytoryczny nadzór nad realizacją tych zadań, odbywa się w kilku płaszczyznach:

- 1) kontrole działalności WI IH prowadzone przez pracowników UOKiK;
- 2) analiza akt kontroli przekazywanych przez Prezesowi UOKiK w ramach postępowania odwoławczego od decyzji wydawanych przez wojewódzkich inspektorów IH;
- 3) analiza ustaleń kontroli realizowanych na podstawie programów kontroli zleconych przez Prezesa UOKiK zawartych w informacji zbiorczej z wynikami tych kontroli.

6. ŚRODKI W CELU STOSOWANIA SIĘ DO WYMOGÓW OPERACYJNYCH ROZPORZĄDZENIA (WE) NR 2017/625 ORAZ ZAPEWNIENIE SKUTECZNOŚCI DZIAŁANIA SŁUŻB

Organy urzędowej kontroli żywności dysponują odpowiednio wykwalifikowanym, doświadczonym i przeszkolonym personelem w celu prawidłowego przeprowadzania czynności kontrolnych.

W prawie polskim istnieją gwarancje niezależności organów administracji publicznej od podmiotów prywatnych. Brakowi obiektywizmu w działaniu organów administracji publicznej zapobiega stosowanie przepisów ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 z późn. zm.). Zgodnie z art. 24 Kodeksu postępowania administracyjnego pracownik organu administracji publicznej podlega wyłączeniu od udziału w postępowaniu w sprawie:

- 1) w której jest stroną albo pozostaje z jedną ze stron w takim stosunku prawnym, że wynik sprawy może mieć wpływ na jego prawa lub obowiązki,
- 2) swego małżonka oraz krewnych i powinowatych do drugiego stopnia,
- 3) osoby związanej z nim z tytułu przysposobienia, opieki lub kurateli,
- 4) w której był świadkiem lub biegłym albo był lub jest przedstawicielem jednej ze stron, albo w której przedstawicielem strony jest jedna z osób wymienionych w pkt 2 i 3,
- 5) w której brał udział w niższej instancji w wydaniu zaskarżonej decyzji,
- 6) z powodu której wszczęto przeciw niemu dochodzenie służbowe, postępowanie dyscyplinarne lub karne,
- 7) w której jedną ze stron jest osoba pozostająca wobec niego w stosunku nadrzędności służbowej.

Bezpośredni przełożony pracownika jest obowiązany na jego żądanie lub na żądanie strony albo z urzędu wyłączyć go od udziału w postępowaniu również wtedy, jeżeli zostanie uprawdopodobnione istnienie okoliczności nie wymienionych powyżej, które jednak mogą wywołać wątpliwość co do bezstronności pracownika.

Ponadto zgodnie z art. 25 Kodeksu postępowania administracyjnego organ administracji publicznej podlega wyłączeniu od załatwienia sprawy dotyczącej interesów majątkowych:

- 1) jego kierownika lub osób pozostających z tym kierownikiem w stosunku małżeństwa oraz pokrewieństwa i powinowactwa do drugiego stopnia oraz osoby związanej z nim z tytułu przysposobienia, opieki lub kurateli,
- 2) osoby zajmującej stanowisko kierownicze w organie bezpośrednio wyższego stopnia lub osób pozostających z nim w stosunkach określonych w pkt 1.

Zgodnie z art. 27 ust. 1 ustawy o IW powyższe przepisy mają zastosowanie również do osób wystawiających świadectwa zdrowia. Przepis ten dotyczy zarówno lekarzy weterynarii zatrudnionych w Inspekcji Weterynaryjnej, jak i lekarzy weterynarii niebędących pracownikami Inspekcji wyznaczonych przez powiatowego lekarza weterynarii na podstawie art. 16 ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej.

6.1 Braku konfliktu interesów wśród personelu

Należy wskazać, iż pracownicy organów urzędowej kontroli należą do korpusu służby cywilnej, który w świetle Konstytucji RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483, z późn. zm.) jest ciałem powołanym w celu zapewnienia zawodowego, rzetelnego, bezstronnego i politycznie neutralnego wykonywania zadań państwa, w urzędach administracji rządowej.

Zgodnie z art. 79 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej (Dz. U. Nr 227, poz. 1505 Dz.U. z 2020 r. poz. 265, 285), w urzędzie nie może powstać stosunek podległości służbowej między małżonkami oraz osobami pozostającymi ze sobą w stosunku pokrewieństwa do drugiego stopnia włącznie lub powinowactwa pierwszego stopnia oraz w stosunku przysposobienia, opieki i kurateli. Natomiast w myśl art. 80 wskazanej ustawy członek korpusu służby cywilnej oraz pracownik służby cywilnej zajmujący wyższe stanowisko w służbie cywilnej nie mogą podejmować dodatkowego zatrudnienia bez pisemnej zgody dyrektora generalnego urzędu ani wykonywać czynności lub zajęć sprzecznych z obowiązkami wynikającymi z ustawy lub podważających zaufanie do służby cywilnej. Urzędnik służby cywilnej nie może podejmować zajęć zarobkowych bez pisemnej zgody dyrektora generalnego urzędu.

6.1.1. Brak konfliktu interesów w zakresie wyznaczania lekarzy weterynarii przez powiatowego lekarza weterynarii do wykonywania niektórych ustawowych zadań Inspekcji Weterynaryjnej

W myśl art. 16 ust. 2 ww. ustawy wyznaczenie lekarzy weterynarii niebędących pracownikami Inspekcji do wykonywania czynności urzędowych następuje w drodze decyzji administracyjnej.

W związku z powyższym powiatowy lekarz weterynarii dokonując wyznaczenia musi z urzędu przestrzegać regulacji art. 24 § 1 oraz art. 25 § 1 Kodeksu postępowania administracyjnego. W takim przypadku organ Inspekcji Weterynaryjnej traci z mocy prawa zdolność do prowadzenia postępowania w danej sprawie, a wyłączenie to powoduje przekazanie kompetencji do załatwienia danej sprawy organowi wyższego stopnia nad organem załatwiającym sprawę. Organ wyższego stopnia może do załatwienia sprawy wyznaczyć inny podległy sobie organ. Przepis ten ma jednak charakter incydentalny i nie może prowadzić do stałego przeniesienia kompetencji na wojewódzkiego lekarza weterynarii lub wskazanego przez niego innego powiatowego lekarza weterynarii.

6.2 Przejrzystość i poufność

Przejrzystość:

Zgodnie z art. 13a ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2011 r. Nr 212, poz. 1263) pracownicy PIS, bez zgody właściwego państwowego inspektora sanitarnego, nie mogą:

- prowadzić działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2019 r., poz. 1292 z późn. zm) a także zarządzać taką działalnością lub być przedstawicielem czy pełnomocnikiem w prowadzeniu takiej działalności,
- wykonywać dodatkowych zajęć zarobkowych.

Prowadzenie działalności gospodarczej, zarządzanie taką działalnością lub bycie przedstawicielem czy pełnomocnikiem w prowadzeniu takiej działalności albo wykonywanie dodatkowych zajęć zarobkowych nie może pozostawać w sprzeczności z obowiązkami pracownika lub wywoływać podejrzenia o jego stronnictwo lub interesowność.

Poufność:

Zgodnie z art. 29a ww. ustawy oraz art. 76 ust. 2 ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. z 2019 r. poz. 1252 z późn. zm.), przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w trakcie kontroli informacje, dokumenty i inne dane stanowiące tajemnicę kontrolowanego są objęte tajemnicą służbową i nie mogą być przekazywane innym organom ani ujawniane, jeżeli nie jest to konieczne ze względu na ochronę życia lub zdrowia człowieka, z wyłączeniem żądania sądu lub prokuratora w związku z toczącym się postępowaniem.

W myśl art. 19 ust. 5 ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej informacje, dokumenty oraz inne dane, w szczególności w zakresie stosowanej przez kontrolowanego technologii, uzyskane podczas kontroli, nie mogą być przekazywane ani ujawniane innym organom, chyba, że stanowią dowód popełnienia czynu zabronionego przez ustawę.

6.3. Kontrole podległych jednostek w celu sprawdzenia skuteczności działania w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa żywności

IW

Działania kontrolne podległych jednostek prowadzone są na wszystkich poziomach na podstawie:

- 1) ustawy z dnia 15 lipca 2011 roku o kontroli rządowej w administracji (Dz. U. Nr 185, poz. 1092, z późn. zm.);
- 2) ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (tj. z dnia 20 lipca 2018 r. Dz.U. z 2018 r. poz. 1557);
- 3) „Standardy kontroli w administracji rządowej” z dnia 31 sierpnia 2017 r., wydane przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów.

Ponadto szczegółowe wytyczne w zakresie kontroli wymagań posterunków weterynaryjnej kontroli granicznej zostały określone w Instrukcji Głównego Lekarza Weterynarii Nr GIWbip.600-13/12(1) z dnia 12 października 2012 r. w sprawie sposobu oceny funkcjonowania posterunków weterynaryjnej kontroli granicznej oraz ich dostosowania do wymagań określonych w prawie Unii Europejskiej.

Kontrole wewnętrzne w IW, zwane dalej kontrolami w administracji rządowej są przeprowadzane zgodnie z kompetencją organów IW, a mianowicie:

- Główny Lekarz Weterynarii przy pomocy Biura Kontroli Głównego Inspektoratu Weterynarii kontroluje działalność merytoryczną terenowych organów Inspekcji Weterynaryjnej, tj. wojewódzkich i powiatowych lekarzy weterynarii oraz działalność granicznych lekarzy weterynarii przy pomocy Biura ds. Granic GIW;

- wojewódzcy lekarze weterynarii przy pomocy zespołów merytorycznych kontrolują działalność merytoryczną powiatowych lekarzy weterynarii.

Inspekcja Weterynaryjna przeprowadza kontrole wykonywania ustawowych zadań przez organy IW związku z art. 13 i 14 ustawy z dnia 29 stycznia o Inspekcji Weterynaryjnej. Od 1 stycznia 2012 r. powyższe kontrole procedowane są zgodnie z przepisami ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. nr 185, poz. 1092), która weszła w życie 1 stycznia 2012 r. przy zastosowaniu zasad i kryteriów określonych w dokumencie pt „Standardy kontroli w administracji rządowej” z dnia 31 sierpnia 2017 r. r., wydanym przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów.

Techniczne metody najczęściej używane przez kontrolerów Inspekcji Weterynaryjnej to:

- uzyskiwanie informacji poprzez zadawanie pytań, ustnych i pisemnych wyjaśnień,
- kontrola dokumentacji w WIW i w PIW (przegląd i badanie dokumentów),
- sprawdzenie prawidłowości postępowania administracyjnego prowadzonego przez organ IW wobec podmiotu,
- weryfikacja ustaleń kontrolnych w nadzorowanych przez kontrolowanego podmiotach.

Ocena kontrolowanej działalności merytorycznej jest dokonywana przy zastosowaniu kryteriów legalności i rzetelności,

Zgodnie z zapisami w art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej, kierownicy komórek realizujących kontrole w administracji sporządzają okresowy plan kontroli, który jest zatwierdzany przez kierownika jednostki kontrolującej (odpowiednio Głównego Lekarza Weterynarii i Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii). Okresowy plan kontroli określa m.in. zakres kontroli i jednostkę organizacyjną, która ma być poddana kontroli planowej.

Założenia ogólne planu pracy Wydziału ds. Kontroli Biura Kontroli przewidują przeprowadzanie kontroli planowanych, doraźnych i sprawdzających wojewódzkich lekarzy

weterynarii i weryfikacji ustaleń poprzez kontrolę wybranych powiatowych lekarzy weterynarii oraz nadzorowanych zakładów/podmiotów.

Kontrole dorażne są przeprowadzane na zlecenie Głównego Lekarza Weterynarii.

Kontrole sprawdzające są przeprowadzane w zakresie i przypadku negatywnej oceny kontrolowanego i są kontrolami planowanymi.

Zgodnie z procedurą określoną w ustawie o kontroli w administracji rządowej program kontroli zatwierdza każdorazowo dyrektor Biura Kontroli, a upoważnieni przez GLW pracownicy Biura Kontroli GIW, po przeprowadzonej kontroli, sporządzają dokumentację z kontroli, a mianowicie:

- w przypadku kontroli w trybie zwykłym (planowane) projekt wystąpienia pokontrolnego, a następnie wystąpienie pokontrolne uzupełnione o wnioski i zalecenia dotyczące usunięcia nieprawidłowości, termin złożenia informacji o wykonaniu zaleceń lub wykorzystaniu wniosków, a także o podjętych działaniach lub przyczynach ich niepodjęcia. Po otrzymaniu ww. informacji od kontrolowanego, są one poddawane analizie i ocenie. W przypadku wątpliwości i/lub mało szczegółowych i/lub wystarczających informacji, wysyłane jest do kontrolowanego pismo o uzupełnienie i/lub uwiarygodnienie, i/lub uszczegółowienie przesłanych informacji.

- w przypadku kontroli w trybie uproszczonym sprawozdanie z kontroli zawierające opis ustalonego stanu faktycznego oraz jego ocenę i w razie potrzeby zalecenia lub wnioski, dotyczące usunięcia nieprawidłowości. Również, tak jak w przypadku kontroli planowej, wyznaczany jest termin złożenia informacji o wykonaniu zaleceń lub wykorzystaniu wniosków, a także o podjętych działaniach lub przyczynach ich niepodjęcia. Po otrzymaniu ww. informacji od kontrolowanego, są one poddawane analizie i ocenie. W przypadku wątpliwości i/lub mało szczegółowych i wystarczających informacji, wysyłane jest do kontrolowanego pismo o uzupełnienie i/lub uwiarygodnienie, i/lub uszczegółowienie przesłanych informacji.

Ponadto, stosownie do zapisów w Standardach kontroli w administracji rządowej, wydanych przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów, Zespół ds. Kontroli monitoruje wykonanie zaleceń pokontrolnych i sposób wykorzystania wniosków z kontroli.

Opisana powyżej procedura kontrolna, wynikająca z ustawy o kontroli w administracji rządowej, dotyczy również realizacji kontroli podległych powiatowych lekarzy weterynarii przez wojewódzkich lekarzy weterynarii.

PIS

Działania kontrolne PIS prowadzone są na wszystkich poziomach:

- Główny Inspektorat Sanitarny (GIS) – kontroluje działalność Wojewódzkich Stacji Sanitarno – Epidemiologicznych (WSSE) oraz wybranych Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych (PSSE) lub Granicznych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych (GSSE);
- Wojewódzkie Stacje Sanitarno – Epidemiologiczne kontrolują działalność merytoryczną PSSE z terenu województwa oraz audytują GSSE (jeżeli są w województwie).

Ponadto w WSSE i PSSE/GSSE prowadzone są kontrole wewnętrzne.

W IV kwartale każdego roku w Głównym Inspektoracie Sanitarnym przygotowywane są wytyczne dotyczące planowania działalności PIS adresowane do WSSE, program działania GIS na następny rok oraz plan kontroli jednostek podległych i nadzorowanych przez GIS. Plan kontroli prowadzonych w WSSE/PSSE/GSSE jest opracowywany przez Departament Nadzoru i Kontroli w GIS. Plan kontroli na dany rok uwzględnia harmonogram kontroli tematycznych/problemowych w WSSE, PSSE i GSSE, które realizowane są przez poszczególne departamenty merytoryczne GIS, w tym Departament Bezpieczeństwa Żywności i Żywienia. Departament Bezpieczeństwa Żywności i Żywienia jest odpowiedzialny za planowanie, wykonanie i raportowanie kontroli w zakresie swoich kompetencji.

Celem kontroli WSSE jest sprawdzenie pod względem merytorycznym i prawnym prawidłowość działalności WSSE oraz nadzór merytoryczny nad działalnością PIS na terenie danego województwa w zakresie bezpieczeństwa Żywności i żywienia.

Celem kontroli PSSE jest sprawdzenie pod względem merytorycznym i prawnym prawidłowość działalności PSSE, w tym głównie w zakresie nadzoru bieżącego nad zakładami żywności i żywienia.

Celem kontroli GSSE jest sprawdzenie pod względem merytorycznym i prawnym prawidłowość działalności GSSE, w tym głównie w zakresie prowadzenia granicznej kontroli sanitarnej żywności.

Jednostka, która poddana została kontroli i otrzymuje protokół/raport zawierający zalecenia pokontrolne jest zobowiązana do przesłania pisemnej informacji na temat realizacji zaleceń pokontrolnych w terminie określonym przez kontrolującego. Ponadto prowadzony jest dalszy nadzór nad wdrażaniem zaleceń pokontrolnych poprzez rekontrole.

Kontrole pionu higieny żywności, żywienia i przedmiotów użytku w PSSE prowadzone są przez zespoły kontrolne WSSE tworzone z kompetentnych i doświadczonych pracowników o określonych specjalnościach, zgodnie z rocznym planem kontroli kompleksowych i

problemowych. Kontrole kompleksowe dotyczą całej działalności danej PSSE, natomiast kontrole problemowe tylko pionu higieny żywności, żywienia i przedmiotów użytku.

Zalecane jest dokonywanie kontroli merytorycznej każdej jednostki 1 raz w roku.

Kontrole kompleksowe i problemowe obejmują całokształt działalności merytorycznej pionu higieny żywności, żywienia i przedmiotów użytku. Ocenie poddawana jest przede wszystkim dokumentacja pod kątem realizacji planów kontroli, zasadniczych zamierzeń i pobierania próbek w ramach monitoringu oraz urzędowej kontroli żywności, prawidłowość i skuteczność działań podejmowanych w ramach systemu RASFF oraz w przypadku niezgodności z prawem żywnościowym, współpraca z innymi organami urzędowej kontroli żywności (zwłaszcza IW), prawidłowość stosowania przepisów prawa, a także sposób prowadzenia kontroli przez pracowników w zakładzie. Z każdej kontroli sporządzany jest protokół zawierający konkretne wnioski. Na podstawie wniosków formułowane są zalecenia. W terminie określonym przez kontrolującego jednostka kontrolowana opracowuje działania naprawcze i informuje o sposobie realizacji zaleceń pokontrolnych. Jeśli przedłożone wyjaśnienia budzą wątpliwości lub na podstawie bieżącej współpracy stwierdza się, że zalecenia nie zostały wykonane, dodatkowo przeprowadzana jest kontrola sprawdzająca.

W przypadku gdy wpływają zgłoszenia i informacje świadczące o nieprawidłowym wykonywaniu przez lokalny organ, przeprowadzane są przez jednostkę nadrzędną kontrole doraźne.

Kontrola wewnętrzna na szczeblu lokalnym.

Kierownik pionu higieny żywności, żywienia i przedmiotów użytku na bieżąco sprawdza pod względem formalnym protokoły z kontroli sanitarnych i zatwierdza wyniki kontroli, ocenia okresowo pracowników pod względem realizacji planowanych zadań, rzetelności i terminowości załatwienia spraw.

PIORIN

Nadzór nad działalnością Inspekcji jest sprawowany przez Głównego Inspektora, również poprzez organizowanie narad i spotkań (okresowych i problemowych), sprawozdawczość okresową, żądanie doraźnych informacji i wyjaśnień, a także kontrole działalności jednostek. Analogiczną rolę w stosunku do jednostek organizacyjnych wojewódzkich inspektoratów, tj. oddziałów (również oddziałów granicznych) sprawują wojewódzcy inspektorzy.

Nadzór nad realizacją zadań przez jednostki Inspekcji jest również wykonywany poprzez analizę danych nanoszonych przez inspektorów do komputerowej bazy danych (Zintegrowanego Systemu Informatycznego w Ochronie Roślin i Nasiennictwie). Ponadto, do zadań Głównego Inspektoratu należy udzielanie informacji, wyjaśnień oraz pomocy w rozwiązywaniu wszelkich problemów zgłaszanych przez jednostki terenowe Inspekcji (pisemnie, telefonicznie, drogą elektroniczną, w trakcie spotkań).

W ramach nadzoru nad pracą wojewódzkich inspektoratów ochrony roślin i nasiennictwa Główny Inspektor Ochrony Roślin i Nasiennictwa przeprowadza w nich kontrole, które obejmują również działalność jednostek terenowych. Kontrole te prowadzone są przez pracowników komórki kontrolnej GIORiN, częściowo przy współudziale specjalistów z biur merytorycznych. Działalność diagnostyczna wojewódzkich inspektoratów kontrolowana jest przez pracowników Centralnego Laboratorium w Toruniu.

Kontrole wykonywane są sukcesywnie, zgodnie z rocznym planem kontroli, opracowanym na podstawie propozycji biur merytorycznych i zatwierdzonym przez Głównego Inspektora. Od niedawna tematyka kontroli ukierunkowana jest na zagadnienia kluczowe dla sprawnej realizacji zadań Inspekcji wynikających z zapisów Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/625. Stałym tematem tych kontroli jest ponadto sprawdzenie, w jaki sposób wojewódzki inspektor nadzoruje pracę podległych mu jednostek terenowych.

Niezależnie od kontroli ujętych w planie rocznym, realizowane są również kontrole doraźne, o ile Główny Inspektor uzna ich przeprowadzenie za zasadne. Wszystkie kontrole są prowadzone i dokumentowane zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami i standardami. Na podstawie wyników kontroli sporządzane są zalecenia pokontrolne, które Główny Inspektor może wykorzystać do korekty dotychczas przyjętych procedur i wytycznych.

Analogicznie, wojewódzcy inspektorzy ochrony roślin i nasiennictwa, niezależnie od bieżącego nadzoru, kontrolują pracę swoich jednostek terenowych na podstawie rocznych planów kontroli. W związku z rosnącą ilością i skalą zadań stawianych przed Inspekcją, Główny Inspektor nie wydaje im w tym zakresie wiążących wytycznych, niemniej praktyka pokazuje, że corocznie kontrole prowadzone są we wszystkich oddziałach/delegaturach.

Funkcje kontrolne nad działalnością Głównego Inspektora sprawuje Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Dodatkowo działalność Inspekcji, w zakresie zgodności jej działania z obowiązującym prawem, jest kontrolowana przez jednostkę zewnętrzną – Najwyższą Izbę Kontroli.

7. PRZEGLĄD I DOSTOSOWANIE PLANU

Zakłada się, iż plan kontroli może być dostosowywany w trakcie jego wykonywania.

Zmiany mogą uwzględniać:

- nowe przepisy; (ze względu na nieustające prace legislacyjne, plan MANCP będzie aktualizowany raz na rok);
- zagrożenie nowymi chorobami lub inne zagrożenia dla zdrowia;
- istotne zmiany w strukturze, zarządzaniu lub funkcjonowaniu właściwych organów krajowych;
- wyniki kontroli urzędowych Państw Członkowskich;
- wyniki wspólnotowych kontroli przeprowadzonych przez ekspertów KE oraz Państwa Członkowskie;
- jakiegokolwiek zmiany ww. wytycznych;
- wyniki badań naukowych;

wyniki audytów przeprowadzonych przez państwo trzecie w Państwie Członkowskim.